

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
У ГАЛУЗІ ОСВІТИ НА 2019 РІК**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

*До 20-річчя ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського*

**КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ
НА 2019 РІК**

Київ – 2018

Рекомендовано до друку бібліотечною радою
Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В. О. Сухомлинського
(протокол № 5 від 26 жовтня 2018 р.).

Упорядники:

Пономаренко Л. О., канд. наук із соціальних комунікацій, завідувач відділу науково-документного забезпечення, соціокультурної діяльності та міжнародних зв'язків ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Світла Н. О., провідний бібліотекар відділу науково-документного забезпечення, соціокультурної діяльності та міжнародних зв'язків ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Шолохова Н. Є., провідний бібліотекар відділу науково-документного забезпечення, соціокультурної діяльності та міжнародних зв'язків ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Науковий редактор:

Березівська Л. Д., д-р. пед. наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Відповідальна за випуск:

Страйгородська Л. І., канд. іст. наук, заступник директора з науково-інформаційної та бібліотечної роботи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

К 17

Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти на 2019 рік / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Світла Н. О., Шолохова Н. Є. ; наук. ред. Березівська Л. Д. ; відп. за вип. Страйгородська Л. І. ; літ. ред. Л. Редько-Шпак]. – Київ, 2018. – 128 с.

Видання містить інформацію про пам'ятні події та дати з історії світової й вітчизняної освіти, педагогіки, психології та інших суміжних наук. Посібник адресовано педагогічним і науково-педагогічним працівникам, студентам, бібліотекарям освітянських книгозбірень, широкому загалу читачів.

© Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, 2018.

ЗМІСТ

ВІД УПОРЯДНИКІВ.....	4
I. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ.....	6
Ювілейні дати творів видатного українського педагога В. О. Сухомлинського.....	12
II. ВИЗНАЧНІ Й ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ЗА МІСЯЦЯМИ	13
СІЧЕНЬ.....	13
ЛЮТИЙ.....	22
БЕРЕЗЕНЬ	28
КВІТЕНЬ	37
ТРАВЕНЬ	42
ЧЕРВЕНЬ	49
ЛИПЕНЬ.....	56
СЕРПЕНЬ.....	60
ВЕРЕСЕНЬ.....	70
ЖОВТЕНЬ.....	79
ЛИСТОПАД.....	88
ГРУДЕНЬ	96
III. Науковці НАПН України – ювіляри 2019 року.....	103
Січень.....	103
Лютий.....	105
Березень	105
Квітень	106
Травень	108
Червень	109
Липень.....	110
Серпень	111
Вересень.....	112
Жовтень	113
Листопад.....	114
Грудень	116
Іменний показник.....	117
Список скорочень	125
Список використаної літератури.....	126

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Головною метою діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) НАПН України є проведення наукових досліджень із питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, інформаційної діяльності, педагогічного джерелознавства й біографістики, історії освіти; науково-інформаційне забезпечення інноваційного розвитку національної освіти; упровадження досягнень науки, кращого досвіду в практику роботи закладів освіти та їх структурних підрозділів – бібліотек; науково-методичне забезпечення мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, а також сприяння підвищенню професійного, духовного й культурного рівня педагогічних і науково-педагогічних, наукових працівників, здобувачів освіти та інших категорій користувачів.

В умовах збільшення обсягів інформації діяльність ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як галузевого інформаційного центру спрямована на вдосконалення науково-інформаційного супроводу освіти, педагогіки, психології та освітню практику шляхом трансформації в інформаційний центр, що має потужні бази даних, надає вільний і необмежений доступ до світових інформаційних мереж і банків даних.

Розвиток системи науково-інформаційного забезпечення освіти, педагогіки, психології в умовах глобальних інформаційних впливів, загальнодержавних та галузевих наукових програм і проектів, що виконують установи НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського здійснює шляхом упровадження сучасних бібліотечно-інформаційних продуктів і послуг на основі широкого застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Бібліотека готує інформаційні бюлетені, тематичні списки із актуальних питань педагогіки та психології, галузеві тематичні й персональні бібліографічні посібники, книжкові виставки як у традиційній так і в електронній формі. Електронні ресурси, що містять матеріали з актуальних питань педагогіки й психології, у тому числі й вторинну продукцію, доступні користувачам на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (<http://www.dnpb.gov.ua>). На порталі представлено:

- електронний каталог;
- бібліографічні списки (каталоги) до книжкових виставок, присвячені ювілейним датам та актуальним питанням у галузі педагогічної науки й освіти;
- бібліографічні посібники ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;
- інформаційно-бібліографічні ресурси «Видатні педагоги України та світу», «Педагоги-новатори України», «Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці й документознавці України та світу»;
- бібліографічні ресурси, підготовлені освітянськими бібліотеками МОН України та НАПН України;

- галузева реферативна база даних;
- інформаційно-аналітична продукція;

Серед вторинної продукції, що її готує колектив ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, особливе місце посідає «Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти». Метою календаря є висвітлення визначних дат з історії національної і зарубіжної освіти, педагогіки, психології та філософії шляхом подання хронологічного переліку. Упорядковуючи календар, укладачі врахували зміни, що відбулися в освіті України в процесі її реформування та реалізації проекту «Нова українська школа», зокрема нові навчальні програми для закладів загальної середньої освіти України. «Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти на 2019 рік» має три розділи.

У першому розділі *«Визначні дати року»* ювілеї знаменних подій і особистостей подано без точних дат (числа й місяця), які з тих чи інших причин не встановлено (незалежно від укладачів). Окремо виділено ювілейні дати виходу друком книжок видатного українського педагога В. О. Сухомлинського (1918–1970), ім'я якого присвоєно бібліотеці у 2003 році.

Другий розділ *«Визначні й пам'ятні дати за місяцями»* містить ювілейні дати народження видатних учених із різних галузей науки, письменників, літературознавців, бібліотекознавців, основні міжнародні, державні та церковні свята, пам'ятні дати історичних громадсько-політичних подій.

У третьому розділі *«Науковці НАПН України – ювіляри 2019 року»*, крім ювілейних дат провідних українських учених і науковців НАПН України, подано також дати ювілярів іноземних членів Академії.

Видання стане в нагоді педагогічним, науковим і науково-педагогічним працівникам, студентам, бібліотекарям освітянських книгозбірень, зокрема при плануванні роботи, пошуку компетентної інформації про ту чи іншу подію або особистість.

У календарі вміщено інформацію про близько 617 подій і визначних дат, із них понад 393 присвячено персоналіям (зокрема 97 – ювілярам НАПН України). Допоміжний апарат календаря складається з іменного покажчика, списку скорочень і списку використаної літератури, що містить понад 40 джерел. Серед них монографії, педагогічні енциклопедії та словники, довідники, календарі, періодичні видання тощо. Дати народження ювілярів-науковців НАПН України в іменному покажчику подано в квадратних дужках [].

Відгуки й пропозиції щодо видання надсилайте на адресу:

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського,
відділ науково-документного забезпечення,
соціокультурної діяльності та міжнародних
зв'язків
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

вул. М. Берлинського, 9
м. Київ–60
04060
тел.: 467-22-14
e-mail: vpd_23_dnpb@i.ua

I. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ

–**2018–2028 рр.** оголошено Генеральною Асамблеєю ООН (2016) Міжнародним Десятиріччям дій «Вода для сталого розвитку».

–**2016–2025 рр.** оголошено Генеральною Асамблеєю ООН (2016) Десятиріччям дій Організації Об'єднаних Націй з проблем харчування.

–**2014–2024 рр.** оголошено Генеральною Асамблеєю ООН (2012) Десятиріччям сталої енергетики для всіх.

–**2013–2022 рр.** оголошено Генеральною Асамблеєю ООН (2012) Десятиріччям зближення культур.

–**2019 р.** оголошено Генеральною Асамблеєю ООН (2016) Міжнародним роком мов корінних народів.

–**2018-2028 рр.** оголошено Президентом України (2018) Десятиріччям української мови.

–**2019 рік** Постановою Верховної Ради України № 2521-VIII від 5 вересня 2018 р. рекомендовано оголосити в Україні 2019 рік Роком Соборності України.

Ювілеї видатних особистостей:

– **2570 років** від дня народження **Конфуція** (справж. – Кун Фу Цзі; 551–479 рр. до н. е.)

Китайський філософ, педагог, мораліст, засновник етико-соціального вчення – конфуціанства (школа великих книжників) – однієї з головних давньокитайських шкіл; викладач свого вчення і практичної педагогіки у власній школі, що стала найбільш авторитетною у Китаї, отримавши назву «конфуціанська педагогіка» і на 2,5 тис. років визначивши систему навчання в китайських школах.

– **2295 років** від дня народження **Ератосфена** (справж. – Кіренський ; 276–194 рр. до н. е.).

Давньогрецький вчений-енциклопедист із різних галузей знань – математики, астрономії, географії, історії, філософії, філології, керівник найбільшої бібліотеки доби античності в Александрії, автор праць із географії, історичної математики (задачі про подвоєння куба та знаходження простих чисел – т. зв. Ератосфенове решето).

– **525 років** від дня народження **Франсуа Рабле** (бл. 1494–1553).

Французький письменник-гуманіст, представник педагогічної думки епохи Відродження, автор сатиричного роману «Гаргантюа і Пантагрюель» – «веселої енциклопедії» культурного й соціального життя Франції епохи Середньовіччя та Ренесансу, а також філософських і педагогічних роздумів щодо проблем виховання та навчання. Засуджуючи стару схоластичну педагогіку, висунув концепцію нової педагогіки, за якою виховання має спиратися на природну активність дитини, а навчання – на наочність.

– **320 років** від дня народження **Мануїла Олександровича Козачинського** (у чернецтві Михайло; 1699–1755).

Український освітньо-культурний і церковний діяч, філософ, педагог, письменник, один із засновників шкіл у Сербії та Хорватії, першого сербського театру, основоположник сербської літератури й мови, професор і викладач філософії, богослов'я, фізики, психології в Києво-Могилянській академії, викладач Карлівцецької словенсько-латинської школи (Сербія), один із перших українських дослідників діяльності друкаря Івана Федорова, автор філософських творів, історико-полемічних праць, п'єс.

– **290 років** від дня народження **Якова Павловича Козельського** (1729 – після 1795).

Український просвітитель, філософ-демократ, учений-енциклопедист, письменник, викладач Академічної гімназії, Артилерійського й інженерного шляхетського корпусу (Санкт-Петербург), секретар одного з департаментів Сенату, член Малоросійської колегії в Глухові, автор праць із педагогіки, психології, філософії, літератури, підручників «Арифметичні твердження», «Механічні твердження», «Філософські твердження», літературних і наукових перекладів із багатьох мов.

– **215 років** від дня народження **Василя Андрійовича Золотова** (1804–1882).

Український педагог, викладач Рішельєвського ліцею (Одеса), директор приватного чоловічого пансіону в Одесі, організатор народних недільних читалень, автор підручників, хрестоматій, методичних посібників із проблем звукового методу навчання грамоти, математики, історії, зокрема «Таблиці для взаємного навчання читання та письма, з інструкцією для вчителів», «Арифметика для початкових училищ» та ін.

– **205 років** від дня народження **Амвросія Лук'яновича Метлинського** (1814–1870).

Український літературознавець, фольклорист, поет, перекладач, видавець, освітній діяч, професор Київського й Харківського університетів, дійсний член Тимчасової комісії для розгляду давніх актів, розробник питань методики фольклористики, видавець збірок «Народні южно-руські пісні», «Байки й прибаутки Левка Боровиковського», автор збірки віршів «Думки і пісні та ще дещо», наукового дослідження «Мова про істинне значення поезії», перекладів і переспівів словацьких і сербських пісень, творів чеських і польських поетів, німецької романтичної лірики.

– **195 років** від дня народження **Олександра Даниловича Тулуба** (1824–1872).

Український історик, педагог, громадський діяч, член Кирило-Мефодіївського товариства, вчитель Чернігівської та 2-ї Київської гімназій, шкіл Катеринослава, інспектор Кам'янець-Подільської та Херсонської гімназій, викладач Інституту шляхетних дівчат, завідувач редакції неофіційної частини «Київських губернських відомостей», автор праць із історії Черкас і Златопілля.

– **155 років** від дня народження **Марії Іларіонівні Білецької** (1864–1937).

Український педагог, співорганізатор першої приватної восьмирічної української дівочої школи ім. Т. Шевченка у Львові (1898), викладач української мови, згодом керівник цієї школи, учасниця жіночого руху в Галичині, голова «Клубу русинок» і «Жіночої громади» у Львові, організатор й керівник жіночого виробничо-виховного об'єднання «Труд», яке давало дівчатам загальну освіту й ремісничу підготовку, директор Інституту святої Ольги у Львові (1899–1922), голова Українського товариства опіки над інвалідами.

– **145 років** від дня народження **Степана Андрійовича Ананьїна** (1874, ін. 1875–1942).

Український педагог, психолог, фахівець із теорії виховання (зокрема трудового й естетичного), порівняльної педагогіки, професор і викладач курсу дитячої та педагогічної психології Київського Імператорського університету св. Володимира, один із реформаторів класно-урочної системи навчання й вищої школи, керівник факультету Київського інституту народної освіти, викладач Київської консерваторії, автор праць «Дитячі ідеали», «Педагогічний словник-довідник», «Інтерес за вченням сучасної психології та педагогіки», «Педологія», «Трудове виховання : його минуле і сучасне».

– **135 років** від дня народження **Валентини Максиміліанівни Дюшен** (1884–1966?).

Український педагог, організатор народної освіти, викладач математики, організатор дитячих будинків і колоній, науковій працівник Інституту методики шкільної роботи, головний інспектор дитячих будинків Наркомосу України, заступник керівника відділу соціального виховання Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП, Харків), керівник Київського філіалу УНДІПу, завідувач кафедри дитячого руху і позашкільної роботи Київського інституту народної освіти, автор статей «Соціальне виховання у Німеччині в наші дні», «Завдання соціально-правової охорони дітей (СПОНу)», «Літні шкільні колонії», «Хуліганство безпритульних», «Дитячий будинок» та ін.

– **130 років** від дня народження **Сергія Максимовича Канюки** (1889–1959).

Український педагог, кандидат педагогічних наук, науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), учитель української мови середніх шкіл, інспектор-методист Міністерства народної освіти України, автор науково-методичних праць, підручників, методичних розробок для початкових класів і вчителів мови 5–7 кл.

– **125 років** від дня народження **Ярослава Кузьміва** (1894–1945).

Український педагог, дослідник, громадський діяч, викладач приватної школи імені Б. Грінченка у Львові, розробник теорії дошкільного виховання, концепції особистісноорієнтованого навчання й виховання, виразник ідей гуманізму в педагогіці, педагогіки культури, національного виховання; один із учасників видання часописів «Учительське слово» (Львів), «Шлях виховання і навчання», «Рідна школа», член товариства «Взаємна поміч українського вчительства», співавтор підручника для вихователів дитячих садків «Українське дошкілля», автор статей із проблем виховання, методики навчання та педагогічної психології.

Цього року відзначається:

– **1160 років** від заснування (859) університету Аль-Карауїн (м. Фес, Марокко). Один з духовних і освітніх центрів ісламського світу. З його стін вийшов ряд вчених, філософів і богословів, які мали значний вплив на розвиток мусульманської та світової культури, зокрема Ібн Арабі, Ібн Хальдун, Аль-Ідрісі, Маймонід та ін. З 1947 р. Аль-Карауїн став університетом у європейському розумінні.

– **875 років** від створення (1144) Галицького Євангелія – однієї з найдавніших книжкових пам'яток Київської Русі.

– **810 років** від заснування (1209, Велика Британія) Кембриджського університету – одного з найстаріших та найвідоміших університетів у світі. Нині – це незалежна самоврядна корпорація, що складається з центральної адміністрації, 31 коледжу та університету. Більш як вісімдесят його випускників є нобелівськими лауреатами. З 2006 р. до списку викладання слов'янських мов також увійшла українська мова.

– **680 років** від відкриття (1339, Франція) Гренобльського університету. На той час він складався з чотирьох факультетів: медицини, філології, цивільного і канонічного права, нині – Університет Гренобль- Альпи є одним з інноваційних і наукових центрів країни.

– **450 років** від заснування Острозької слов'яно-греко-латинської академії (1569, нині – Національний університет «Острозька академія») князем Костянтином Острозьким. Першим ректором академії був Герасим Смотрицький.

– **445 років** від виходу (1574) у світ першого друкованого в Україні східно-слов'янського «Букваря» – підручника для початкового навчання грамоти, розвитку мови й логічного мислення в дітей, впорядкованого й виданого Іваном Федоровим у Львові.

– **395 років** від прийняття (1624) статуту Луцької школи (1620) при братському монастирі. За цим статутом основними принципами діяльності школи були демократичність, високі вимоги до моральності вчителя (зокрема, гуманне ставлення до всіх дітей, особистий приклад тощо), чітка організація навчального процесу, участь у народних обрядах, діяльність «дитячих братерств» як основи самоврядування.

– **345 років** від першого видання (1674) Києво-Печерською друкарнею «Київського синопсису» – першого короткого нарису історії України від найдавніших часів до останньої чверті XVII ст.

– **340 років** від виходу (1679) «Букваря мови словенської» Симеона Полоцького – книги для дітей з текстами для читання, церковнослов'янською абеткою, назвами літер, правилами синтаксису й пунктуації.

– **230 років** від заснування (1789) першого Головного народного училища в Києві.

– **215 років** від прийняття (1804) «Статуту навчальних закладів, підвідомчих університетам», який визначав систему адміністративного керівництва народною освітою,

зв'язок між навчальними закладами за принципом наступності, що забезпечувало можливість переходу з нижчих шкіл у середні, із середніх – у вищі.

– **185 років** від заснування (1834) у Києві Другої чоловічої гімназії.

– **160 років** від виходу «Циркуляра з управління Київським навчальним округом» (Київ, 1859–1917), одного з перших видань, в якому висвітлювалися проблеми освіти й педагогіки, офіційного органу Київського навчального округу.

– **160 років** від відкриття (1859) Л. Толстим Яснополянської школи, яка перетворилася на відому педагогічну дослідну лабораторію, що поєднала елементи теорії вільного виховання й експериментального педагогічного дослідження.

– **160 років** від заснування (1859) Фундуклеївської гімназії – першої жіночої гімназії в Києві.

– **150 років** від виходу педагогічно-наукового журналу «Учитель» (Львів, 1889–1914) – органу «Рідної школи» Українського Педагогічного Товариства. З 1905 р. на сторінках часопису друкувалися здебільшого статті з питань шкільного і домашнього виховання, наукові розвідки.

– **145 років** від заснування (1874) Третьої чоловічої гімназії в Києві, нині – Палац дитячої творчості Подільського району.

– **145 років** від проведення (1874) Херсонським земством у Херсоні літніх учительських курсів, які мали велике значення для становлення й розвитку початкової школи й підвищення рівня викладання в народних училищах. Курси проводив відомий педагог Н. Ф. Бунаков (1837–1904), методист, теоретик і практик початкового навчання.

– **135 років** від відкриття (1884) у Києві притулку для сліпих дітей, який у 1886 р. переіменовано на училище, нині – Київська загальноосвітня спеціальна школа-інтернат № 5 для сліпих дітей імені Я. П. Батюка.

– **130 років** від виходу на східноукраїнських землях педагогічного часопису – газети «Шкільний огляд» (Одеса, 1889–1892), видавцем якої був учитель Одеської гімназії № 3 П. І. Гусаренко – прихильник ідей М. І. Пирогова, К. Д. Ушинського. З газетою активно співпрацювали В. П. Вахтеров, М. І. Демков, П. Ф. Лєсгафт. У виданні висвітлювалися проблеми організації початкової освіти, освіти в народній школі, трудового навчання й професійної освіти учнів, жіночої освіти тощо.

– **125 років** від заснування (1894) бібліотеки Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) у Львові, першої і протягом тривалого часу єдиної наукової українознавчої книгозбірні. У 1940 р. її передано у підпорядкування Львівській бібліотеці Академії наук України (нині – Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника НАН України). З відновленням у 1989 р. НТШ у Львові товариство почало формувати нову бібліотечну збірку значною мірою за рахунок пожертв установ та осіб з української діаспори.

– **120 років** від заснування (1899) Київського педагогічного товариства імені К. Д. Ушинського.

– **115 років** від виходу «Педагогічної думки» – періодичного наукового збірника Колегії Павла Галагана (Київ, 1904–1905).

– **115 років** від виходу журналу «Промінь» (Вашківці, 1904–1907), який висвітлював інтереси українського вчителства і школи на Буковині та закликав до згуртування в спілки й товариства для боротьби за свої соціальні, національні та професійні права.

– **110 років** від виходу науково-педагогічного журналу «Наша школа» (Львів, 1909–1916), органу товариства «Учительська громада» й товариства імені Г. Сковороди (Чернівці, 1911–1916), що висвітлював проблеми початкової, середньої й вищої освіти та необхідність створення національної школи на всіх українських землях.

– **110 років** від виходу педагогічного журналу «Каменярі» (Ставінці Горішні, 1909–1914) – органу «Вільної організації українського вчителства на Буковині», який боронив інтереси народного вчителя й обстоював ідею розвитку української національної школи.

– **105 років** від виходу «Педагогічного журналу» (Полтава, 1914–1917).

– **100 років** від заснування у Харкові (1919) видавництва «Освіта» – підвідділу навчально-педагогічної літератури Всеукраїнського видавництва (нині – ТОВ «Видавничий дім «Освіта», Київ).

– **100 років** від започаткування (1919) вальдорфської педагогіки – системи освіти та виховання, побудованої на ідеях антропософського розвитку людини як цілісної взаємодії її тілесних, душевних і духовних сил. Засновником системи є австрійський філософ Рудольф Штайнер, який розробив загальний проект діяльності школи, що була відкрита в 1919 р. в німецькому місті Штутгарт.

– **85 років** від заснування (1934) видавництва «Веселка», нині – Національне видавництво дитячої літератури «Веселка».

– **80 років** від заснування (1939) Слов'янського учительського інституту (м. Слов'янськ Донецької обл.), нині – Донбаський державний педагогічний університет.

– **70 років** від виходу (1949–1952) першої тритомної «Енциклопедії українознавства» (ЕУ – 1), виданої Науковим товариством імені Шевченка в Мюнхені (Німеччина). Енциклопедія стала першим науково-довідковим виданням, яке містило інформацію з усіх галузей знань про Україну.

– **70 років** від заснування Білоцерківського вчительського інституту іноземних мов (м. Біла Церква Київської обл.). У 1954 р. інститут реорганізовано і переведено до м. Горлівка Донецької обл. З листопада 2014 р., інститут евакуйовано до м. Бахмут. У липні 2016 р. на базі Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «ДДПУ» створено Освітній центр «Донбас – Україна».

– **65 років** від вступу (1954) України до ЮНЕСКО.

– **55 років** від встановлення (1964) медалі А. С. Макаренка для нагородження педагогічних працівників шкіл, позашкільних і дошкільних закладів, органів народної освіти, працівників педагогічної науки.

– **50 років** від виходу (1969, Київ) щомісячного журналу «Початкова школа».

– **50 років** від заснування (1969) Кременецького педагогічного училища (на базі Кременецького педагогічного інституту, переведеного в Тернопіль), нині – Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка.

– **45 років** від встановлення в Києві (1974) пам'ятника К. Д. Ушинському (1824–1870) – видатному українському педагогу, основоположнику наукової педагогіки та розробнику основ народної школи.

Ювілейні дати творів видатного українського педагога В. О. Сухомлинського

– **40 років** від виходу твору «Листи до сина» (Москва, 1979).

– **50 років** від виходу збірки оповідань і казок «Співаюча пір'їнка» (Москва, 1974) та книжки «Вірте в людину» в Японії (Токіо, 1974).

– **50 років** від виходу творів «Павлишська середня школа : (з досвіду навчально-виховної роботи у сільській середній школі)» (Москва, 1969) та **45 років** від її виходу в Японії (Токіо, 1974).

– **60 років** від виходу творів:

«Виховання в учнів любові і готовності до праці : (узагальнення досвіду роботи Павлиської школи Кіровоградської обл.)» (Київ, 1959)

«Система роботи директора школи» (Київ, 1959).

II. ВИЗНАЧНІ Й ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ЗА МІСЯЦЯМИ

СІЧЕНЬ

– **20 років** від виходу (1999) суспільно-освітнього часопису для керівників шкіл «Директор школи. Україна».

01.01 – **Новорічне свято.**

– **Всесвітній день Миру.**

– **100 років** тому (1919) Директорія УНР видала Закон «Про державну мову в Українській Народній Республіці», який визначив українську мову як державну.

– **105 років** від дня народження **Юрія Оліферовича Збанацького** (1914–1994).

Український письменник, учасник Другої світової війни, вчитель, директор неповної середньої школи, завідувач Остерського районного відділу освіти, викладач літератури, декан філологічного факультету Київського педагогічного інституту (нині – Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова). Автор романів «Малиновий дзвін», «Ми не з легенди», «Хвилі», «Сеспель», «Кують зозулі», повістей для дітей «Таємниця Соколиного бору», «Лісова красуня»; лауреат Державної премії імені Т. Шевченка.

– **145 років** від дня народження **Василя Олексійовича Біднова** (1874–1935).

02.01 Український педагог-просвітитель, історик, археограф, громадський і культурний діяч, магістр богослов'я, професор, член Української Центральної Ради, керівник українських педагогічних курсів при Катеринославському повітовому земстві, декан богословського факультету Кам'янець-Подільського університету, професор Українського вільного університету в Празі, Української господарської академії в Подєбрадах, Українського високого педагогічного інституту імені М. Драгоманова, професор богословського факультету Варшавського університету. Автор нарисів про діячів церкви, наукових праць з давньої історії церкви й історії церкви в Україні.

– **130 років** від дня народження **Стефана Болеслава Шумана** (1889–1972).

Польський психолог, педагог, доктор медичних і психологічних наук,

професор, член Польської академії мистецтв та наук (1939, нині – Польська академія наук (ПАН), польських наукових товариств з психології, філософії, психіатрії, засновник факультету педагогічної психології Ягеллонського університету (1928, Краків), ректор Краківського педагогічного університету (1946–1948, нині – Педагогічний університет імені Комісії Національної освіти), автор праць з питань естетичного виховання в школі, підготовки підручників і посібників з дитячої психології, зокрема «Схематичні малюнки дітей з психічними розладами» (1925), «Психологія художньої творчості людей. Килимарство» (1925), «Спостереження щодо так званого синкретичного сприйняття у дитини» (1927), «Дитяче мистецтво, психологія художнього малювання дітей» (1927); кавалер Офіцерського хреста ордена Відродження Польщі (1954).

– **95 років** від дня народження **Андрія Герасимовича Калінічева** (1924).

Український педагог, заслужений учитель України, директор Київського міського палацу піонерів і школярів (1948–1951), вихователь дитячих будинків, інспектор міського відділу народної освіти (1956–1964), учитель історії й директор середніх шкіл Києва, організатор низки шкільних музеїв, автор автобіографічної повісті «Дорога, що не має кінця...».

– **210 років** від дня народження **Луї Брайля** (1809–1852).

04.01

Французький тифлопедагог, винахідник рельєфно-крапкового шрифту для письма й читання сліпих (втратив зір у трирічному віці), викладач Паризького національного інституту сліпих. За системою Брайля надруковано першу книжку «Історія Франції», а згодом книгодрукування за цією системою поширилося в усьому світі.

– **295 років** від дня народження **Йоганна (Яна) Ігнація фон Фельбігера** (1724–1788).

06.01

Австрійський педагог, теолог, абат монастиря августинців в Сагані (Сілезія, Польща), послідовник ідей Я. А. Коменського, керівник і реформатор системи народної освіти в Австрійській імперії, засновник єдиної системи народних шкіл, учительських семінарій. Автор «Загального шкільного статуту для нормальних, головних і тривіальних шкіл у всіх імперських спадкових землях» (1774), який регламентував типи шкіл і організацію навчання в них, узаконував класно-урочну систему.

– **185 років** від дня народження **Степана Васильовича Руданського** (1834–1873).

Український поет, перекладач, лікар, автор балад, історичних поем, ліричних поезій (пісня «Повій, вітре, на Вкраїну»), перекладів на українську мову «Слова о полку Ігоревім», «Іліади» Гомера, «Енеїди» Вергілія та ін.

– **70 років** від дня народження **Миколи Володимировича Луківа** (1949).

Український поет, пісняр, громадський діяч, заслужений діяч мистецтв України, академік Української екологічної академії наук, головний редактор журналу «Дніпро» (понад 20 років). Автор поетичних збірок, багатьох популярних пісень, зокрема «Половина саду квітне», «Росте черешня в мамі на городі», «Сади цвітуть під небесами», «Не повертайтеся на круги своя»; лауреат всеукраїнських і міжнародних літературних премій.

07.01

– **Різдво Христове.**

– **130 років** від дня народження **Михайла Івановича Рудницького** (1889–1975).

Український письменник, педагог, театральний критик, перекладач, літературознавець, журналіст, доктор філософії, професор таємного Українського університету у Львові, викладач англійської й української літератур Львівського університету. Автор оповідань, поезій, театральних рецензій, критичних розвідок з історії української та зарубіжної літератур, книги памфлетів, перекладів творів О. Бальзака, П. Меріме.

– **195 років** від дня народження **Вільяма Вілкі Коллінза** (1824–1889)

08.01

Англійський письменник, драматург, один із основоположників детективного жанру в англійській літературі, представник нової школи – сенсаційного роману, зять Ч. Діккенса та ілюстратор низки його творів, автор романів «Жінка в білому», «Місячний камінь», «Армадель», «Чоловік і жінка» та ін.

– **160 років** від дня народження **Степана Йосиповича Смаль-Стоцького** (1859–1938).

Український мовознавець, літературознавець, педагог, культурний і громадсько-політичний діяч, дійсний член Всеукраїнської академії наук, Наукового товариства імені Шевченка, доктор слов'янської філології

Віденського університету, професор Чернівецького університету, професор філології Українського вільного університету в Празі, викладач Варшавського університету, засновник і реформатор українських товариств Буковини, шкіл із українською мовою навчання, шкільних бібліотек, організатор вищого курсу народної освіти для дорослих у Чернівцях, один із засновників Музею визвольної боротьби України (Прага). Укладач першої наукової граматики української мови, автор праць «Шкільна граMATика», «Характеристика наукової діяльності І. Я. Франка», «Ідеї Шевченкової творчості» та ін.

– **105 років** від дня народження **Омеляна Сидоровича Масикевича** (1914–2002).

Український філолог, письменник, перекладач, професор, науковий працівник Всесоюзної державної бібліотеки іноземної літератури (нині – Всеросійська державна бібліотека іноземної літератури імені М. І. Рудоміно), дослідник історії Буковини, співукладач довідників «Словник скорочень. Слова і словосполучення на іноземних європейських мовах в каталогізації та бібліографічному описі» (1970), «Довідкова книга коректора і редактора» (1974). Автор монографії з історії Буковини «Шипинська земля» (1997), краєзнавчих, літературознавчих та бібліотекознавчих статей, ліричних віршів, перекладів українською мовою творів японської поезії («Місяць над Фудзі : 100 японських хокку», 1971).

– **140 років** від дня народження **Степана Васильовича Васильченка** (справж. – Панасенко, 1879–1932).

Український письменник, журналіст, учитель шкіл Київщини і Полтавщини, популяризатор творів Т. Шевченка. Автор статті «Народна школа і рідна мова на Вкраїні : замітки народного вчителя», оповідань «Учителька», «Антін Вова», «Вечеря», «Над Россю», «Талан», «Мужицька арифметика», п'єси «Минають дні», повісті «В бур'янах» (про Т. Шевченка) та ін.

10.01–13.01 – **100 років** тому (1919) у Києві відбувся з'їзд діячів позашкільної освіти й дошкільного виховання.

– **160 років** від дня народження **Франсеска Феррера-і-Гарда** (1859–1909).

10.01 Іспанський просвітитель, педагог, засновник світської «Сучасної школи» в Барселоні (Іспанія), прихильник лібертарної (вільної) педагогіки, один із засновників «Міжнародної ліги за розумне виховання з дитинства»,

що об'єднувала педагогів Франції, Бельгії, Німеччини та інших країн, автор праці «Походження та ідеали сучасної школи».

– **115 років** від дня народження **Василя Михайловича Еллана-Блакитного** (1894–1925).

12.01 Український письменник, публіцист, державний і громадський діяч, керівник Державного видавництва України, один із організаторів Спілки українських письменників «Гарт», фундатор журналів «Червоний перець» та «Всесвіт». Автор збірки лірики «Удари молота і серця», прозової збірки «Наші дні».

– **125 років** від дня народження **Євгена Доментійовича Онацького** (1894–1979).

13.01 Український мовознавець, історик культури, публіцист, освітньо-політичний діяч, дійсний член Української вільної академії наук, Наукового товариства імені Шевченка, Українського історичного товариства, голова дипломатичної місії Української Народної Республіки в Італії, член Центральної Ради, професор Вищого інституту в Неаполі, лектор Римського університету, редактор видань «Наш клич», «Дзвін», «Відродження». Автор-фундатор восьми томної «Української малої енциклопедії» (у 16 кн.), керівник студій із біографістики, етнографії, історії української культури, мемуарів тощо.

14.01 – **15 років** тому (2004) Кабінет Міністрів України затвердив «Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти».

– **180 років** від дня народження **Йосифа Антонова Ковачева** (1839–1898).

Болгарський педагог, засновник першої світської болгарської педагогічної школи. Автор болгарського букваря й методичного посібника до нього, першого болгарського підручника з педагогіки, програми з фізичного виховання в школі, єдиного плану організації семирічної народної школи.

15.01–18.01 – **100 років** тому (1919) у Києві відбувся другий з'їзд Всеукраїнської учительської спілки (ВУС). На з'їзді прийнято «Меморандум ВУС до Директорії УНР».

15.01 – **90 років** тому (1929) РНК УСРР ухвалив постанову «Про підготовку кваліфікованої робочої сили школами ФЗУ та Гірпромучу».

17.01 – **100 років** тому (1919) Міністерство народної освіти Директорії УНР ухвалило циркуляр «Про головні правила українського правопису для обов'язкового шкільного вжитку по всій Україні».

– **330 років** від дня народження **Шарля Луї Монтеск'є** (1689–1755).

18.01 Французький правознавець, філософ, письменник, голова парламенту м. Бордо (20 років), прибічник теорії необхідності визнання різноманітності звичаїв, релігій, законів, що зумовлюють своєрідність будь-якого народу й країни, тобто теорії природного права та суспільного договору, критик теологічного тлумачення історичного процесу, прихильник матеріалістичного сенсуалізму й раціоналізму. Автор роману «Перські листи», твору «Про дух законів».

– **190 років** від дня народження **Людвіга Валентина Лоренца** (1829–1891).

Данський фізик, професор Копенгагенського університету й Данської військової академії, член Паризької академії наук, автор електромагнітної теорії світла, праць з оптики та тепло- електропровідності металів.

– **155 років** від дня народження **Івана Сидоровича Їжакевича** (1864–1962).

Український живописець, графік, народний художник України, викладач Лаврської іконописної школи та середніх навчальних закладів Києва, фахівець у галузі монументального, станкового та театрального декоративного живопису, ілюстратор творів Т. Шевченка, Лесі Українки, М. Коцюбинського, краєвидів шевченківських місць, автор картин історичного минулого України.

– **135 років** від дня народження **Івана Фещенка-Чопівського** (1884–1952).

20.01 Український учений-металург, дослідник у галузі фізики й хімії, металознавець, громадський і державний діяч, член Київської «Просвіти», міністр торгу й промисловості Української Народної Республіки, дипломатичний радник і торговий аташе української місії в Румунії, професор Краківської гірничої академії та Варшавського університету, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка у Львові та зарубіжних металургійних товариств Англії, США, Німеччини. Автор близько 140 наукових праць з металознавства, спогадів «Хроніка мого життя : спогади міністра Центральної Ради та Директорії».

– **День Соборності України.**

– **100 років** тому (1919) Директорія Української Народної Республіки проголосила на Софійській площі у Києві злуку всіх українських земель (західних і східних) в єдину соборну Українську Державу.

– **130 років** від дня народження **Антон Казиміровича Сушкевича** (1889–1961).

Український математик, професор Харківського університету, фундатор одного з підрозділів сучасної алгебри – алгебраїчної теорії напівгруп, автор наукових праць із алгебри, теорії чисел, історії математики й методики математики, монографій і навчальних посібників, зокрема «Основи вищої алгебри» та «Методичні рекомендації до основного курсу алгебри».

– **105 років** від дня народження **Вінцентія Оконя** (1914).

Польський педагог, психолог, член Польської академії наук, фахівець із питань дидактики, розвитку активності й самостійності учнів, політехнічної освіти, професор Варшавського університету, директор Інституту педагогіки, пізніше Інституту педагогічних досліджень, засновник Польського педагогічного товариства, редактор педагогічних журналів, автор наукових праць із теорії навчального процесу, проблемного навчання, змісту освіти, історії педагогіки, психологічних основ процесу навчання, книжки «Мистецтво дітей».

– **90 років** тому (1929) затверджено «Устав Про кустарно-промислові школи і учбові майстерні», що стали шкільними закладами нижчої професійної освіти.

– **175 років** від дня народження **Михайла Федоровича Комарова** (1844–1913).

Український бібліограф, лексикограф, літературознавець, перекладач, фольклорист, громадський діяч, видавець української науково-популярної та художньої літератури для самоосвіти народу, фундатор національної літературної бібліографії, голова одеської «Просвіти». Автор бібліографічної праці «Покажчик нової української літератури : 1798–1883», співавтор лексикографічної праці «Словник російсько-український» (у 4 т.).

24.01

– **100 років** тому (1919) голова Ради народних міністрів Української Народної Республіки (УНР) В. Чехівський підписав Закон про заснування в Києві Головної книжної палати (за поданням міністра народної освіти професора І. Огієнка), нині – Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова».

– **140 років** від дня народження **Станіслава Пилиповича Людкевича** (1879–1979).

Український композитор, музикознавець, фольклорист, педагог, доктор музикознавства (1908), професор, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, упорядник і редактор музичних видань, викладач гімназій Львова та Перемишля, директор Вищого музичного інституту імені М. Лисенка у Львові, професор Львівської консерваторії, старший науковий співробітник Львівського відділення Інституту мистецтва, фольклору і етнографії (нині – Інститут народознавства НАН України). Автор музичних творів «Кавказ» (1901–1913), «Заповіт» (1934) на вірші Т. Шевченка, музикознавчої праці «Галицько-руські народні мелодії» (у 2 т.), підручників «Загальні основи музики», «Матеріали до науки сольфеджіо і хорового співу»; лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка.

25.01

– **Міжнародний день студента.**

– **260 років** від дня народження **Роберта Бернса** (1759–1796).

Шотландський поет, фольклорист, редактор видання «Шотландський музичний музей». Автор творів на соціальні теми, зокрема, «Веселі жебраки», «Дерево свободи», «Джон Ячмінний Колосок», «Тем О'Шентер», «Чесна бідність» та ін. У Шотландії день народження Р. Бернса відзначають як національне свято. Українською мовою твори Р. Бернса перекладали І. Франко, П. Грабовський, В. Мисик, М. Лукаш, С. Голованівський та ін.

26.01

– **150 років** від дня заснування (1869) української громадської культурно-освітньої організації на Буковині «Руська бесіда», з ініціативи й за сприяння якої створено організації «Руська школа», «Жіноча громада» та кафедру української мови й літератури при Чернівецькому університеті.

– **25 років** тому (1994) згідно з постановою Президії Академії педагогічних наук України створено Науково-практичний центр політичної психології, нині – Інститут соціальної та політичної психології НАПН України.

27.01

– **25 років** тому (1994) Кабінетом Міністрів України прийнято постанову «Про концепцію державної системи професійної орієнтації населення».

– **1995** – Верховна Рада України прийняла Закон України № 32/95-ВР «Про бібліотеки і бібліотечну справу».

– **180 років** від дня народження **Павла Платоновича Чубинського** (1839–1884).

Український історик, педагог, юрист, фольклорист, етнограф, діяч українського національного відродження, член київської «Громади», організатор і вчитель недільної школи в Борисполі, дійсний член Імператорського географічного товариства й організатор Південно-Західного відділу цього Товариства в Києві. Автор слів Державного Гімну України, «Трудів етнографічно-статистичної експедиції» (у 7 т.), праць з проблем педагогіки «Історія Бориспільської школи», «Два слова про сільське училище взагалі та про училище для сільських вчителів», «Кілька слів про становище народної освіти».

28.01

– **1992** – Верховна Рада України затвердила національний синьо-жовтий прапор як Державний Прапор України.

– **145 років** від дня народження **Костянтина Володимировича Лоського** (1874–1933).

Український правник, історик, письменник, перекладач, громадсько-політичний діяч, дипломат, посол Української Народної Республіки у Фінляндії, Швеції та Норвегії, проректор Українського вільного університету у Празі. Автор праць «Нарис римської історії», «Короткий нарис грецької історії», «Історія джерел римського права», «Історія і система римського приватного права» (у 3 т.).

– **90 років** від дня народження **Євгена Васильовича Федоренка** (1929–2017).

Український учений, славіст, літературознавець, педагог, організатор української освіти, громадський діяч, доктор філософських наук, дійсний член УВАН, Наукового товариства імені Шевченка, іноземний член НАПН України (США), викладач слов'янських мов і літератур у Нью-Йоркському й Ратгерському університетах, почесний голова Управи Української Шкільної Ради США, головний редактор журналу «Рідна школа» (США). Автор, упорядник і редактор праць «Стилеві шукання Михайла Коцюбинського», «Іван Франко – митець і мислитель», «Українське слово:

хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.» (у 4 т.), «Іван Франко – митець і мислитель» (1981), «Стилеві шукання Михайла Коцюбинського» (1975), «Рух опору і самооборони в Україні» (1977).

– **День па'мяті героїв Крут.**

29.01 – **1918** – відбувся бій під Крутами між загоном із київських курсантів (юнкерів), студентства, гімназистів старших класів і козаків «Вільного козацтва» під командуванням сотника армії Української Народної Республіки (УНР) А. Гончаренка та військовим підрозділом більшовицької Червоної гвардії, під час якого в нерівній боротьбі полягло близько 300 бійців і розстріляно 27 полонених юнаків, які захищали українську державність.

30.01 – **100 років** тому (1919) вийшов наказ Міністерства народної освіти Директорії УНР щодо викладання українською мовою предметів у вищій, середній і нижчій школах, а також у школах і на курсах для дорослих.

– **185 років** від дня народження **Володимира Боніфатійовича Антоновича** (1834–1908).

Український історик, доктор історичних наук, етнограф, археолог, нумізмат, громадсько-політичний діяч, учитель латинської мови в 1-й Київській гімназії, професор і викладач історії України Київського університету (понад 30 років), член Київської громади, один із організаторів недільних шкіл, фундатор документального напрямку в історіографії й історичній географії України, засновник київської школи істориків, що заклала підвалини сучасної української історичної науки, один із ініціаторів заснування першого в Україні історичного журналу «Київська старовина». Автор праць «Останні часи козацтва...», «Погляди українофілів», «Три національні типи народу» та ін.

ЛЮТИЙ

– **115 років** від дня народження **Михайла Еразмовича Омеляновського** (1904–1979).

01.02 Український філософ-природознавець, засновник української школи філософії природи, перший директор Інституту філософії Академії наук України. Автор праць «Діалектика в сучасній фізиці», «Проти суб'єктивізму в квантовій механіці», «Філософські питання квантової механіки» та ін.

– **155 років** від дня народження **Володимира Івановича Самійленка** (1864–1925).

03.02

Український поет, драматург, сатирик, перекладач, видавець, учасник Української революції 1917–1921 рр. Автор збірок віршів «З поезій В. Самійленка», «Україні», «Вибрані поезії» та ін.

– **135 років** від дня народження **Олександра Генріховича Гольдмана** (1884–1971).

Український фізик, доктор фізико-математичних наук, академік Академії наук УРСР, професор Київського політехнічного інституту та Київського університету, перший директор Інституту фізики (нині – Інститут фізики Національної академії наук України), автор праць із фотохімії, фізики діелектриків і напівпровідників, електролюмінесценції, історії фізики.

– **85 років** від дня народження **Юрія Івановича Тарнавського** (1934).

Українсько-американський поет-авангардист, прозаїк, драматург, перекладач, лінгвіст, один із представників модернізму в українській літературі, член і співзасновник Нью-Йоркської групи, член Спілки письменників України й американської групи авангардистів. Автор збірок поезій, драм, прозових творів, статей з літературознавства.

05.02

– **80 років** тому (1939) засновано Київський інститут удосконалення вчителів, із 1991 р. – Київський міжрегіональний інститут удосконалення вчителів, у 2002 р. – реорганізовано в Київський міський педагогічний університет імені Б. Д. Грінченка, з 2009 р. – Київський університет імені Б. Д. Грінченка.

– **100 років** від дня народження **Івана Гуровича Ткаченка** (1919–1997).

06.02

Український педагог-новатор, кандидат педагогічних наук, заслужений учитель України, учасник Другої світової війни, ініціатор й організатор інноваційних підходів у навчанні й вихованні школярів, фундатор продуктивної педагогіки, директор Богданівської середньої школи № 1 на Кіровоградщині, завідувач лабораторії УНДІПу, соратник В. О. Сухомлинського, викладач Кіровоградського педагогічного інституту (нині – Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені В. Винниченка). Автор наукових праць із проблем трудового навчання й виховання; нагороджений орденами й медалями.

– **215 років** від дня народження **Миколи Андрійовича Маркевича** (1804–1860).

07.02 Український історик, етнограф, письменник, композитор, фольклорист, колекціонер, перший український енциклопедист. Автор 5-томного видання «Історія Малоросії», поетичної збірки «Українські мелодії», поезій-балад «Русалка», «Іван Купала», «Сон-трава», віршів «Україна», «Гетьманство», «Чигирин», збірки «Народні південноруські співи», поширювач творів Т. Шевченка.

08.02 – **25 років** тому (1994) у Брюсселі підписано документи, пов'язані з участю України в програмах НАТО «Партнерство заради миру».

– **185 років** від дня народження **Дмитра Івановича Менделєєва** (1834–1907).

Видатний хімік, доктор хімії, професор, член-кореспондент Петербурзької академії наук, член багатьох зарубіжних академій наук, іноземних наукових товариств, доктор Кембриджського, Оксфордського, Единбурзького університетів, відкривач періодичного закону хімічних елементів (таблиця Менделєєва), викладач гімназій Сімферополя й Одеси, перший голова Державної екзаменаційної комісії КПП (1903, нині – НТУ України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»), керівник Головної палати міри і ваги, дослідник питань із видобування й транспортування кам'яного вугілля в Україні. Автор праць з хімії, фізики, метеорології, геології, економіки, народної освіти, підручників «Основи хімії», «Органічна хімія»; нагороджений орденами й медалями.

– **145 років** від дня народження **Отто Глеккеля** (1874–1935).

Австрійський педагог, громадський діяч, міністр освіти, учитель шкіл і голова шкільної ради Відня, прихильник створення єдиної трудової школи, спільного навчання дівчаток та хлопчиків. Автор проекту шкільної реформи в Австрії, ініціатор створення Інституту підвищення кваліфікації вчителів і Центральної педагогічної бібліотеки. За сприяння педагога в народних школах впроваджено розширені навчальні плани, безплатне навчання у початковій школі, ухвалено закон «Про головну і середню школу».

11–12.02 – **30 років** тому (1989) на установчій конференції в Києві створено Товариство української мови імені Тараса Шевченка (ТУМ), всеукраїнська громадська спілка, метою якої було відродити й утвердити українську мову в Україні й серед українців зарубіжжя.

У 1991 р. ТУМ перейменовано на Всеукраїнське товариство «Просвіта» (ВТП) імені Тараса Шевченка.

– **210 років** від дня народження **Чарльза Роберта Дарвіна** (1809–1882).

12.02 Англійський біолог, природознавець, натураліст, мандрівник, основоположник вчення про історичний розвиток органічного світу, живої природи (дарвінізм), доктор права, член Лондонського королівського товариства, Французької, Баварської, Пруської академій наук. Автор праць із питань еволюційного вчення, зоології, ботаніки, геології, зокрема «Походження видів шляхом природного добору...», «Мінливість рослин і тварин під впливом одомашнення», «Походження людини і статевий добір»; нагороджений медалями наукових товариств Великої Британії та інших європейських країн.

– **105 років** від дня народження **Генрі Примакова** (1914–1983).

Американський фізик, доктор філософії, професор Нью-Йоркського, Колумбійського та Пенсільванського університетів, фахівець у галузі ядерної фізики й теорії елементарних часток.

13.02 – **600 років** від заснування (1419) Ростоцького університету (Німеччина), який створено в інтересах Ганзейського союзу. Сьогодні в університеті діють 9 факультетів та міждисциплінарний факультет, що об'єднує дослідників та студентів усіх дисциплін. У цьому навчальному закладі здобули ступінь доктора наук Генріх Шліман, Рудольф Штайнер, Альберт Ейнштейн.

– **145 років** від дня народження **Лева Володимировича Писаржевського** (1874–1938).

Український хімік, організатор науки, громадський діяч, доктор хімічних наук, дійсний член Академії наук України (1925), заслужений діяч науки, основоположник електронної теорії гетерогенного каталізу, професор Київського політехнічного інституту, Юр'євського університету (Тарту, Естонія), ректор Катеринославського гірничного інституту (нині – Національний гірничий університет (Дніпро), фундатор першого в Україні Інституту фізичної хімії (Дніпро) ; лауреат наукових премій.

– **135 років** від дня народження **Наталії Дмитрівни Полонської-Василенко** (1884–1973).

Український історик, археолог, архівіст, доктор історичних наук, директор Київської трудової школи № 56, перша жінка приват-доцент,

професор, завідувач музею старожитностей Київського університету, член Археологічної комісії ВУАН, директор Археологічного інституту, Центрального архіву давніх актів, старший науковий співробітник Інституту історії України Академії наук України, професор, декан філософічного факультету Українського вільного університету в Празі та Мюнхені, дійсний член Українського історичного товариства, Наукового товариства імені Шевченка та Міжнародної академії наук у Парижі. Автор посібника «Історія України» (у 2 т.), наукових праць «Запоріжжя XVIII століття та його спадщина» (у 2 т.), «Українська академія наук» (у 2 ч.).

– **Міжнародний день дарування книжок** (International Book Giving Day).

14.02 – **2012** – американкою Еммі Бродмур започатковано добровільну ініціативу, спрямовану на підвищення інтересу та доступу до книжок і бібліотек.

– **455 років** від дня народження **Галілео Галілея** (1564–1642).

15.02 Італійський фізик, механік, математик, астроном, основоположник експериментально-математичного методу вивчення природи, відкривач закону вільного падіння, винахідник термометру, мікроскопу, організатор виробництва телескопів. Автор праць «Діалог про дві найголовніші системи світу – птолемеєву та коперникову», «Бесіди й математичні докази, що стосуються двох нових галузей науки».

– **190 років** від дня народження **Ісидора Шараневича** (1829–1901)

16.02 Український історик, громадський діяч і педагог Галичини, учитель Перемиської та Львівської гімназій, професор Львівського університету, дійсний член Краківської академії наук, почесний директор Київського університету, почесний член товариства «Просвіта», один із фундаторів української археології в Галичині, Національного музею у Львові, дослідник історії Галицько-Волинської Русі, діяльності українських братств. Автор історіографічних праць, розвідок про духовенство, церкву на західно- українських землях XVI– XVIII ст., редактор першого тому видання на честь 300-річчя Львівського Ставропігійського братства.

– **115 років** від дня народження **Данила Борисовича Ельконіна** (1904–1984).

Відомий педагог, психолог, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Академії педагогічних наук СРСР, учасник Другої світової війни, вихователь Дергачівської колонії для малолітніх правопорушників

(Полтавська обл.), учень Л. С. Виготського, ідеї якого продовжив у своїх дослідженнях із проблем дитячої й педагогічної психології, розробник концепції періодизації психічного розвитку в дитячому віці, теорій ігрової та навчальної діяльності, методу навчання дітей на основі звукового аналізу слів (технологія розвивального навчання). Автор праць «Як навчити дітей читати», «Психологія навчання молодшого школяра», «Психологія гри»; нагороджений орденами й медалями.

– **105 років** від дня народження **Петра Платоновича Удовиченка** (1914–1992).

17.02 Український історик, педагог, кандидат історичних наук, професор, міністр освіти України (1967–1971), вчитель історії й директор шкіл Дніпродзержинська (нині – Кам'янське), директор педагогічного училища Тернополя, проректор, завідувач кафедри історії міжнародних відносин Київського університету імені Т. Шевченка, автор праці «Загальноосвітня школа і її завдання».

– **95 років** від дня народження **Евальда Васильовича Ільєнкова** (1924–1979).

Відомий філософ, психолог, доктор філософських наук, старший науковий співробітник Інституту філософії Академії наук СРСР, дослідник проблем розвитку творчого мислення та діяльності особистості, формування здібностей, розумової діяльності на прикладі сліпоглухонімих дітей із Загорської школи-інтернату (дав філософське обґрунтування системі виховання сліпоглухонімих, яку створили І. О. Соколянський і О. І. Мещеряков). Автор праць «Космологія духа», «Вчіться мислити змолodu», «Філософія і культура», «Школа повинна вчити мислити» та ін.

20.02 – **День пам'яті «Небесної сотні».**

21.02 – **Міжнародний день рідної мови.**

24.02 – **100 років** тому (1919) Директорія ухвалила Закон про управління освітою в Українській Народній Республіці (УНР) та Постанову про безплатне обов'язкове початкове навчання всіх дітей шкільного віку в УНР.

25.02 – **115 років** від дня народження **Олексія Тимофійовича Діброви** (1904–1974).

Український педагог, доктор географічних наук, професор, фундатор української наукової школи економічної географії, завідувач відділу

методики географії Науково-дослідного інституту педагогіки (нині – Інститут педагогіки НАПН України), викладач Київського кооперативного інституту, завідувач кафедри Київського державного педагогічного інституту (нині – НПУ імені М. Драгоманова), Київського університету імені Т. Шевченка, автор наукових праць, шкільних підручників і посібників для вищих навчальних закладів, керівник видання «Видатні вітчизняні географи, мандрівники і мореплавці» (у 4 т.).

– **105 років** від дня народження **Євгена Степановича Березняка** (1914–2013).

Український педагог, кандидат педагогічних наук, учасник Другої світової війни, заслужений учитель України (1965), Герой України (2001), завідувач Львівського міського відділу народної освіти, начальник Головного управління шкіл Міністерства освіти України, старший науковий співробітник Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України (НАПН). Автор наукових праць із питань управління освітою, навчання й виховання «Шляхи розвитку освіти на Україні», «Важлива ланка управління школою», «Реалізація принципу демократизації в управлінській діяльності директора школи», спогадів з воєнного часу «Пароль DumSpiro» (1987), «Операція «Голос» (1992); кавалер вітчизняних та іноземних нагород.

– **100 років** від дня народження **Василя Онисимовича Онищука** (1919–1989).

Український педагог, кандидат педагогічних наук, відмінник народної освіти України, фахівець у галузі дидактики, викладач Бершадського педагогічного училища, завідувач відділу дидактики УНДІПу, керівник секції дидактики Педагогічного товариства України. Автор праць «Дидактичні умови усвідомлення учнями навчального матеріалу (V–VIII кл.)», «Типи, структура і методика уроку в школі», підручника «Природознавство для 2-х і 3-х класів трирічної початкової школи», посібника для вчителів «Уроки природознавства у 3 класі»; нагороджений медаллю А. С. Макаренка.

БЕРЕЗЕНЬ

– **145 років** від дня народження **Олександра Мусійовича Щербини** (1874–1934).

Український філософ, тифлолог (незрячий), психолог, педагог, професор, засновник української тифлопедагогічної науки, викладач

педтехнікуму (30 років) у Прилуках, один із організаторів кафедри тифлопедагогіки при Київському інституті народної освіти (1929, нині – Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова), автор лекційного курсу тифлопедагогіки.

– **195 років** від дня народження **Костянтина Дмитровича Ушинського** (1824, за ін. даними 1823–1871).

02.03

Український педагог, правознавець, реформатор шкільної освіти, основоположник наукової педагогіки й народної школи, професор Ярославського юридичного ліцею, викладач й інспектор Гатчинського сирітського та Смольного інститутів, редактор «Журналу Міністерства народної освіти», прихильник класно-урочної системи навчання. Автор праць із теорії та історії педагогіки, підручників для початкової школи «Дитячий світ», «Рідне слово», фундаментальної праці «Людина як предмет виховання : досвід педагогічної антропології» (у 2 т.). Педагогічна система К. Д. Ушинського позитивно вплинула на подальший розвиток педагогічної думки в Україні та інших країнах світу.

– **160 років** від дня народження **Шолом-Алейхема** (Рабинович Соломон Наумович, 1859–1916).

Єврейський письменник, один з основоположників сучасної художньої літератури мовою їдиш, у т. ч. дитячої, організатор і видавець літературного альманаху «Єврейська народна бібліотека», домашній учитель. Автор романів «Блукаючі зірки», «Кривавий жарт», «Пісня пісень», повістей «Тев'є-молочник», «Хлопчик Мотл», циклу оповідань «Весь Бердичів» («Нова Касрилівка»), збірки «Оповідання для єврейських дітей».

– **95 років** від дня народження **Анни-Галі Горбач** (1924–2011)

Український літературознавець, публіцист, перекладач, громадський діяч, доктор філософії, популяризатор української літератури в Німеччині. Укладач і видавець шести антологій власних перекладів української прози, ініціатор видання серії німецькомовних перекладів «Самвидав України»; лауреат літературної премії імені І. Франка (1994).

– **100 років** від дня народження **Олексія Васильовича Погорєлова** (1919–2002).

03.03

Український математик, доктор фізико-математичних наук, професор, академік Академії наук України, учасник Другої світової війни, голова Харківського наукового центру АН України, фахівець у галузі геометрії.

Автор підручників і навчальних посібників з геометрії для 6–11 кл. середньої школи, підручників з геометрії для університетів; нагороджений орденами й медалями.

– **160 років** від дня народження **Кесаря Олександровича Білиловського** (1859–1938).

04.03

Український письменник, перекладач, видавець, громадсько-культурний діяч, доктор медицини, лікар. Автор праці «Галичина, її минуле і сьогодення», праць з медицини, антропології, етнографії, збірок віршів та поем, перекладів українською мовою творів Й.-В. Гете, Ф. Шиллера, Г. Гейне.

– **70 років** від дня народження **Володимира Михайловича Івасюка** (1949–1979).

Український поет, композитор, Герой України (2009), засновник новітньої української естради, автор понад ста пісень, інструментальних творів, музики до вистави «Прапорonoсці» (за романом О. Гончара); лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1994, посмертно).

05.03

– **185 років** тому (1834) було призупинено діяльність освітнього осередку – Уманської василіанської школи при Свято-Богородицькому монастирі св. Василя, заснованого Ф. Потоцьким 1765 р. Учні василіанської школи Б. Залеський, С. Гощинський і М. Грабовський заснували при монастирі літературний гурток представників «української школи» у польській літературі «За-Го-Гра» й видавали шкільний журнал. Уманська василіанська колегія (школа) була центром освіти для шляхетних родин півдня Київщини та Поділля.

– **105 років** від дня народження **Володимира Григоровича Сергєєва** (1914–2009).

Український учений у галузі радіотехніки, електроніки й автоматики, конструктор ракетної техніки, доктор технічних наук, академік Національної академії наук України, учасник Другої світової війни, генеральний директор і головний конструктор НВО «Електроприлад» (Харків, нині – «Хартрон»), творець чотирьох поколінь вискоефективних систем управління бойових ракет-носіїв і ракетно-космічного комплексу «Буран»; нагороджений орденами й медалями.

07.03

– **115 років** від дня народження **Докії Кузьмівни Гуменної** (1904–1996).

Українська письменниця, перекладач, член спілки письменників

«Плуг» (Харків) та Об'єднання українських письменників «Слово» (Нью-Йорк). Автор романів «Діти Чумацького шляху» (у 4 кн.), «Мана», «Золотий плуг», повістей «Велике Цабе», «Небесний змій», «Благослови, Мати», повісті спогадів «Дар Евдотеї» (у 2 кн.), роману-хроніки «Хрещатий Яр».

08.03 – **Міжнародний жіночий день.**

– **205 років** від дня народження **Тараса Григоровича Шевченка** (1814–1861).

09.03 Український поет, художник, мислитель, культурно-освітній, громадський та політичний діяч, академік Імператорської академії мистецтв (1860), член Кирило-Мефодіївського братства, автор славнозвісного «Кобзаря», що ознаменував новий етап в історії української мови і літератури, підручника «Буквар» («Буквар Південноруський») для навчання в недільних школах України.

– **155 років** від дня народження **Володимира Опанасовича Караваєва** (1864–1939).

Український зоолог, мандрівник, доктор біологічних наук, професор, співпрацівник Севастопольської біологічної станції, директор Зоологічного музею Академії наук України, дослідник фауни Чорного та Середземного морів, автор праці «Фауна родини Formicidae (мурашки) України» (у 2 т.).

12.03 – **85 років** від дня народження **Михайла Володимировича Фоменка** (1934–2014).

Український педагог, міністр освіти УРСР (1979–1990), академік НАПН України, заслужений працівник освіти України. Під керівництвом М. В. Фоменка було завершено перехід до загальної середньої освіти молоді, зроблено вагомі кроки в напрямі підвищення рівня загальної освіти, поліпшення якості підготовки вчительських кадрів, оновлення змісту загальної середньої освіти, зміцнення навчально-матеріальної бази шкіл. Значну увагу він надавав науково-методичному забезпеченню освітнього процесу в школі, підготовці нових підручників і посібників для закладів загальної середньої освіти, розвитку сільської школи. Брав активну участь у відродженні національної школи, ініціюванні і втіленні в життя важливих та невідкладних завдань педагогічної науки і практики. М. В. Фоменко стояв біля витоків створення Національної академії педагогічних наук України, а в 1995 році його обрали її академіком. Автор

понад 50 наукових праць.

– **160 років** від дня народження **Самуїла Йосиповича Шатуновського** (1859–1929).

13.03

Український математик, педагог, один із фундаторів Одеської математичної школи, фахівець із математичного аналізу, алгебри, геометрії та теорії чисел, учитель математики шкіл Одеси, професор і викладач Одеського університету, співробітник одеського видавництва «Матезіс», один із перших представників конструктивного напрямку в сучасній математиці, автор праць з елементарної математики для учнів середньої школи, зокрема «Про вимірювання прямолінійних відрізків і побудови їх за допомогою циркуля і лінійки», «Методи розв’язування задач прямолінійної тригонометрії», підручника «Вступ до аналізу».

– **90 років** від дня народження **Василя Купріяновича Демиденка** (1929–2004).

Український психолог, педагог, доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент Академії педагогічних наук України, фахівець у галузі педагогічної психології, зокрема, закономірностей засвоєння учнями наукових понять, сутностей і мотивів навчальної діяльності, професійної орієнтації школярів, завідувач кафедри, проректор Миколаївського педагогічного інституту; ректор Бердянського педагогічного інституту, автор праць «Психологічні основи засвоєння історії учнями», «Виховання інтересу учнів до навчання», «Деякі аспекти морального виховання».

– **140 років** від дня народження **Альберта Ейнштейна** (1879–1955).

14.03

Німецький і американський фізик, пацифіст, гуманіст, громадський діяч, доктор філософії, професор, академік, член Берлінської академії наук та багатьох академій наук світу, іноземних наукових товариств, почесний доктор близько 20 провідних університетів, засновник загальної та спеціальної теорій відносності, молекулярної фізики, квантової механіки, професор Цюріхського університету, директор фізичного інституту (Берлін), професор Берлінського університету, професор Інституту перспективних досліджень (Принстон, США). Автор понад 300 наукових праць з фізики, а також біля 150 книжок і статей у галузі історії та філософії науки; лауреат Нобелівської премії (1921).

– **145 років** від дня народження **Вільяма Чандлера Беглі** (1874–1946).

15.03

Американський педагог, засновник есенціалізму в педагогіці, професор педагогіки Колумбійського університету (Нью-Йорк, США),

редактор журналів «Інспектування та керівництво навчальними закладами», «Школа і суспільство», противник теорії розумової обдарованості. Автор праць «Виховний процес», «Освітні цінності», «Детермінізм в освіті», «Освіта, злочин і соціальний прогрес» та ін.

– **140 років** від дня народження **Анрі Валлона** (1879–1962).

Французький психолог, нейропсихіатр, педагог, філософ і громадський діяч, учасник Другої світової війни, доктор медицини, засновник Паризької школи генетичної психології, першої у Франції лабораторії дитячої психології та першого в цій галузі журналу «Дитинство», викладач Сорбонни, директор Практичної школи вищих знань, професор Коллеж де Франс, президент Комісії з реформи освіти у Франції, Французької психологічної асоціації і Французької асоціації «нового виховання». Автор праць із проблем патопсихології, загальної, генетичної, порівняльної й прикладної психології, психічного розвитку дитини.

– **115 років** від дня народження **Зіновія Васильовича Храпливого** (1904–1983).

Український фізик, доктор фізико-математичних наук, професор, учитель українських гімназій Перемишля і Львова, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, професор кафедри теоретичної фізики та проректор з навчальної роботи Львівського університету, завідувач кафедри фізики Міжнародного вільного університету в Мюнхені, професор фізики в Сент-Луїському університеті (США), член Нью-Йоркської Академії наук і Американського фізичного товариства. Автор першого українського гімназійного підручника з фізики.

16.03 – **25 років** тому (1994) прийнято рішення колегії Міністерства освіти України «Про стан навчально-виховної роботи закладів освіти та завдання з реалізації державної національної програми «Освіта. Україна XXI століття».

– **145 років** тому (1874) відкрито педагогічні курси удосконалення вчителів початкових народних училищ Київського навчального округу, з яких розпочалась історія Київського університету імені Бориса Грінченка.

– **145 років** від дня народження **Августина Івановича Волошина** (1874–1945).

17.03 Український педагог, письменник, культурно-освітній, релігійний і державний діяч; професор і директор Ужгородської вчительської семінарії, Президент Карпатської України, засновник об'єднання «Учительська

громада» та Педагогічного товариства Підкарпатської Русі, редактор журналу «Учительський голос», викладач педагогіки й завідувач кафедри філософії Українського вільного університету в Празі. Автор праць з педагогіки й психології, підручників, зокрема, «Азбука», «Практична грамати́ка малоруської мови», «Педагогічна психологія», «Педагогіка і дидактика», «Коротка історія педагогіки», «Логіка», «Коротка історія психології».

– **145 років** від дня народження **Миколи Олександровича Бердяєва** (1874–1948).

18.03 Відомий релігійний філософ, публіцист, почесний доктор теології Кембриджського університету (Велика Британія), автор оригінальної концепції філософії свободи, засновник Релігійно-філософської академії (Берлін, Німеччина), організатор і керівник «Вільної академії духовної культури», редактор релігійно-філософського журналу «Шлях», прихильник ідеї свободи творчості особистості. Автор праць «Сенс творчості», «Про призначення людини», «Філософія вільного духу» (2 ч.) та ін.

– **155 років** від дня народження **Василя Костянтиновича Липківського** (1864–1937).

19.03 Український церковний і освітній діяч, перекладач, кандидат богослов'я, історик, учасник українського національного церковного руху, один із організаторів і перший митрополит Української автокефальної православної церкви (УАПЦ), законовчитель міських училищ у містах Шпола й Черкаси, член Черкаського повітового відділення єпархіальної училищної ради, повітовий інспектор церковно-парафіяльних шкіл, директор церковно-вчительської школи Києва, член Київської єпархіальної училищної ради, настоятель Софійського собору. Автор творів «Історія Української Православної Церкви», «Відродження Церкви в Україні», збірників проповідей, публіцистичних праць, перекладів богословських текстів на українську мову.

– **380 років** від дня народження **Івана Степановича Мазепи** (1639–1709).

20.03 Український державний, політичний і військовий діяч, дипломат, гетьман Лівобережної України (1687–1709), фундатор українсько-шведського союзу, меценат, покровитель Української православної церкви, національної культури, освіти й науки, прихильник ідеї незалежної, самостійної України, один із найвідоміших українців світу,

діяльність якого висвітлено у творах українських та західноєвропейських поетів, письменників, художників і композиторів.

– **185 років** від дня народження **Чарлза Вільяма Еліота** (1834–1926)

Американський педагог, президент і викладач математики та хімії Гарвардського університету, керівник Національного комітету з вивчення роботи середньої школи, прихильник елективного принципу – вибору предметів для вивчення самими учнями, співавтор підручника з хімії та автор статей із різних проблем освіти.

– **115 років** від дня народження **Берреса Фредеріка Скіннера** (1904–1990).

Американський психолог, доктор психології, засновник теорії й практики програмованого навчання, професор Міннесотського і Гарвардського університетів, завідувач кафедри психології університету штату Індіана. Автор конструкцій навчальних машин, концепції «оперантного» (підкріплюючого навчання), можливості й необхідності інтенсифікації навчання, утопічних проектів перебудови суспільства (роман «Волден два»), праці «Поведінка організмів».

– **135 років** від дня народження **Олексія Олексійовича Шовкуненка** (1884–1974).

21.03 Український художник, заслужений діяч мистецтв України, один з основоположників індустріального пейзажу, дійсний член Товариства художників Одеси, викладач живопису й рисунка Одеського політехнікуму образотворчих мистецтв, професор живопису Київського художнього інституту; лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка.

– **90 років** від дня народження **Юрія Михайловича Мушкетика** (1929).

Український письменник, літературний критик, громадський діяч, Герой України (2009), головний редактор журналу «Дніпро» (1956–1972), голова Спілки письменників України (1986–2001). Автор історичних повістей «Семен Палій», «Гайдамаки», романів «Крапля крові», «Біла тінь», «Позиція», «Рубіж» та ін.; лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка ; нагороджений орденами й медалями.

– **270 років** від дня народження **П'єра Лапласа** (1749–1827).

Французький математик, механік, астроном, член Паризької академії

наук, професор військових шкіл у Парижі, екзаменатор артилерійського корпусу, учасник реорганізації французької системи вищої школи, керівник запровадження в життя метричної системи мір (керівник Палати мір і ваги). Автор праць із небесної механіки, космогонії, алгебри, теорії ймовірностей, експериментальної, математичної та молекулярної фізики, зокрема «Аналітичної теорії ймовірностей», «Трактату про небесну механіку», «Викладу системи світу».

24.03 – **150 років** від заснування Харківського товариства розповсюдження в народі грамотності (1869–1915, пізніше – Харківське товариство грамотності), добровільної громадської організації, мета якої полягала в проведенні культурно-освітньої роботи серед населення. Товариство зробило вагомий внесок у розвиток української культури, освіти, у відстоюванні національної школи й української мови, організації бібліотек, позанавчальних закладів на українських землях, зокрема першої педагогічної бібліотеки, фонди якої нині містяться в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

– **160 років** від дня народження **Михайла Івановича Демкова** (1859–1939).

Український педагог, організатор освіти, історик педагогіки, методист, заслужений професор, дійсний член Товариства дослідників природи, учитель Чернігівської жіночої гімназії, викладач Глухівського учительського інституту, учительської семінарії в Прилуках (нині – Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж імені І. Я. Франка). Автор праці «Система виховання», статей «Про елементарне викладання природознавства», «Про викладання фізики та хімії в Північно-Американських Сполучених Штатах», підручників і посібників з історії педагогіки «Коротка історія педагогіки», «Історія західноєвропейської педагогіки», «Курс педагогіки для учительських інститутів, вищих жіночих курсів і педагогічних гімназій».

– **105 років** від дня народження **Леоніда Миколайовича Новиченка** (1914–1996).

31.03 Український літературознавець, журналіст, доктор філологічних наук, професор, академік Національної академії наук України, заслужений діяч науки і техніки, головний редактор журналу «Вітчизна», автор праць з історії української літератури, книжок «Шевченко і сучасність», «Не ілюстрація – відкриття», «Від учора до завтра», один із авторів і редакторів «Історії української літератури» (у 8 т.); лауреат Державної премії України

імені Т. Шевченка (1968).

КВІТЕНЬ

01.04 – **210 років** від дня народження **Миколи Васильовича Гоголя** (1809–1852).

Український і російський письменник, мислитель, представник філософії романтизму, основоположник реалізму, дослідник і знавець всесвітньої історії, історії України, міфології, географії, мистецтва та культури античності, вчитель, викладач, ад'юнкт-професор кафедри загальної історії Петербурзького університету. Автор історико-педагогічних статей «Про викладання загальної історії», «Думки про географію», «Освіта», збірника літературознавчих та мистецтвознавчих статей «Арабески», збірників повістей «Вечори на хуторі біля Диканьки» (у 2 ч.), «Миргород», повісті «Тарас Бульба», комедії «Ревізор», поеми-роману «Мертві душі».

02.04 – **Міжнародний день дитячої книги.**

05.04 – **125 років** від дня народження **Дмитра Івановича Чижевського** (1894–1977).

Український учений, славіст, філософ, культуролог, літературознавець, громадський діяч, професор, дійсний член Гайдельберзької академії наук (Німеччина), професор і викладач Українського педагогічного інституту імені М. Драгоманова й Українського вільного університету в Празі, а також Галльського, Гарвардського, Гейдельберзького, Кельнського університетів та інших навчальних закладів, почесний член багатьох наукових установ. Автор понад 1000 наукових праць, зокрема, «Історія української літератури», «Нариси з історії філософії на Україні», «Філософія Г. С. Сковороди», «Українське літературне бароко» та ін.

06.04 – **130 років** від дня народження **Івана Панасовича Соколянського** (1889–1960).

Український педагог, психолог, кандидат педагогічних наук, професор, засновник тифлосурдопедагогіки, винахідник, організатор освіти й науки, викладач сурдопедагогіки в Київському інституті народної освіти, керівник Київського управління вищих навчальних закладів, декан факультету соціального виховання Харківського інституту народної освіти, професор Харківського медичного інституту, один із організаторів, а згодом керівник УНДІПу в Харкові, перший директор Харківського інституту дефектології, директор Загорської (Росія) спеціальної школи-

інтернату для сліпоглухонімих дітей. Автор праць із сурдопедагогіки й тифлопедагогіки «Про так зване читання з губ глухонімих», «Формування особистості при відсутності зорових і слухових вражень», «Засвоєння сліпоглухонімою дитиною граматичної будови словесної мови», «Про метод навчання глухонімих усного мовлення», «Навчання і виховання сліпоглухонімих»; нагороджений медаллю імені К. Д. Ушинського (1947).

– **115 років** від дня народження **Ярослава Івановича Стешенка** (1904–1939).

Український бібліограф, книгознавець, син міністра освіти УНР І. М. Стешенка, науковий співробітник Українського наукового інституту книгознавства, член Бібліографічної комісії Наукового Товариства ім. Шевченка у м. Львові, один із організаторів Українського бібліологічного товариства, упорядник «Бібліографічного покажчика книг українською мовою, надрукованих на території колишньої Російської імперії протягом 1798–1916 років», покажчиків, присвячених Г. Нарбутові, С. Маслову, «Систематичного каталогу видань Всеукраїнської Академії наук : 1918–1929» (у співавт.). Автор статей із бібліографії, книгознавства, мистецтвознавства.

12.04 – **100 років** тому (1919) Директорія Української Народної Республіки (УНР) затвердила Закон «Про безплатне і обов’язкове навчання усіх дітей шкільного віку громадян України».

– **25 років** тому (1994) вийшов Указ Президента України про створення Острозького колегіуму з метою відродження в Україні національно-освітніх традицій, з 05.06.1996 колегіум перейменовано в Національний університет «Острозька академія».

14.04 – **390 років** від дня народження **Християна Гюйгенса** (1629–1695).

Нідерландський фізик, математик, механік, астроном, винахідник, член Паризької академії наук та її перший президент (1666–1681), перший іноземний член Лондонського Королівського товариства. Винахідник маятникового годинника, автор хвильової теорії світла, праць з оптики і теорії ймовірностей, відкривач кільця Сатурна та його супутника.

18.04 – **165 років** від дня народження **Миколи Федоровича Сумцова** (1854–1922).

Український фольклорист, етнограф, літературознавець, педагог, бібліограф, громадський діяч, доктор філологічних наук, професор, один з перших академіків Української академії наук, член-кореспондент Чеської

академії наук, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка у Львові, завідувач етнографічного музею Харківського університету, директор Музею Слобідської України (нині – Харківський історичний музей), один із фундаторів Харківської громадської бібліотеки та Харківської «Просвіти». Автор історико-етнографічної розвідки «Слобожане», збірки етнографічних етюдів «Культурні переживання», педагогічної праці «Про самоосвіту», шкільних підручників «Географія України», «Хрестоматія по українському письменництву» (у 2 т.) та ін.

21.04 – **Всесвітній день творчості та інноваційної діяльності.**

– **10 років** тому (2009) у штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі відбулось відкриття Світової цифрової бібліотеки (СЦБ, англ.WDL), одним з партнерів СЦБ є Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

22.04 – **295 років** від дня народження **Іммануїла Канта** (1724–1804).

Німецький філософ, педагог, основоположник німецької класичної філософії, ректор Кенігсберзького університету. Автор статті «Педагогіка», праць «Загальна природна історія і теорія неба», «Критика чистого розуму», «Критика практичного розуму», «Антропологія з прагматичної точки зору».

23.04 – **Всесвітній день книги та авторського права.**

– **455 років** від дня народження **Вільяма Шекспіра** (1564–1616).

Англійський драматург і поет, гуманіст доби Відродження. Автор комедій «Приборкання норовлівої», «Сон літньої ночі», «Багато галасу даремно», соціально-філософських трагедій «Ромео і Джульєтта», «Гамлет», «Отелло», «Король Лір», античних трагедій «Антоній і Клеопатра», «Коріолан», історичних драм-хронік «Річард III», «Король Джон», «Генріх IV», в яких відображено життя середньовічної Англії.

– **135 років** від дня народження **Івана Івановича Шмальгаузена** (1884–1963).

Український біолог, зоолог, теоретик еволюційного вчення, професор, академік Академії наук України, почесний член Німецької академії наук, професор Київського університету, фундатор і перший директор Інституту зоології та біології ВУАН (1930–1941, з 1939 – Інститут зоології Академії наук України, нині – Інститут імені академіка І. І. Шмальгаузена НАН України). Автор понад 150 наукових праць, зокрема, «Шляхи і закономірності еволюційного процесу», «Фактори еволюції: теорія

стабілізуючого відбору», «Кібернетичні питання біології».

24.04 – **180 років** від дня народження **Отто Вільмана** (1839–1920).

Німецький педагог, філософ, професор Празького (німецького) університету, активний прихильник католицької філософії, послідовник Й. Ф. Герберта, засновник Спільноти християнської педагогіки. Автор праць «Аристотель як педагог», «Дидактика як теорія освіти в її ставленні до соціології та історії освіти», «Педагогічні лекції з розвитку духовної діяльності завдяки навчанню», збірника «Статті про вічні питання філософії і педагогіки».

26.04 – **День Чорнобильської трагедії.**

– **Міжнародний день пам'яті про чорнобильську катастрофу.**

– **Міжнародний день інтелектуальної власності.**

– **190 років** від дня народження **Григорія Петровича Данилевського** (1829–1890).

Український письменник, історик, етнограф, перекладач, один із перших укладачів персональних бібліографічних нарисів Г. Квітки-Основ'яненка, Г. Сковороди, Н. Каразіна. Автор праць «Українська старовина» (у 2 т.), «Полтавська старовина», «Чумаки» та ін.

– **185 років** від дня народження **Володимира Олексійовича Беца** (1834–1894).

Український лікар, педагог і громадський діяч, доктор медичних наук, професор Київського університету, член-кореспондент Паризького антропологічного товариства, уповноважений член Лейпцизького етнографічного музею, головний лікар Південно-Західної залізниці, майстер виготовлення анатомічних препаратів, член багатьох наукових товариств. Автор монографії (спільно з В. Антоновичем) «Історичні діячі Південно-Західної Росії в біографіях і портретах», праць із будови головного мозку «Новий метод дослідження центральної нервової системи людини», «Анатомія поверхні головного мозку людини, з атласом і 86 таблицями».

– **175 років** від дня народження **Василя Дмитровича Сіповського** (1844–1895).

Відомий сурдопедагог, історик, видавець, художник, учитель петербурзьких гімназій, Київської колегії Павла Галагана, жіночих курсів, директор Петербурзького училища глухонімих, видавець і редактор

педагогічних журналів «Жіноча освіта», «Освіта». Автор статей з історії школи, праць «Вибрані педагогічні твори», «Рідна старовина» (у 3 ч.), «Історія Стародавньої Греції» та ін.

27.04 – **20 років** тому (1999) вийшов Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян».

28.04 – **Воскресіння Господнє. Великдень.**

28-29.04 – **10 років** тому (Бельгія, 2009) відбулася конференція європейських міністрів вищої освіти «Болонський процес у період до 2020 року – Європейський простір вищої освіти у новому десятилітті».

29.04 – **165 років** від дня народження **Жуля Анрі Пуанкаре** (1854–1912).

Французький математик, фізик, філософ, астроном, теоретик науки президент Паризької академії наук, директор Французької академії, президент Французького астрономічного товариства, член багатьох академій наук світу, професор, керівник кафедри фізики, астрономії і небесної механіки Паризького університету. Автор праць із питань теорії диференціальних рівнянь, геометрії, математичної фізики, топології небесної механіки, загальнометодологічних проблем розвитку науки; нагороджений орденами й медалями.

– **100 років** від дня народження **Григорія Івановича Денисенка** (1919–1998).

Український учений, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України (1969), почесний доктор Вроцлавського політехнічного інституту, заслужений діяч науки і техніки України, учасник Другої світової війни, ректор Львівського та Київського політехнічних інститутів (ім'я Г. І. Денисенка присвоєно Науково-технічній бібліотеці Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»), завідувач відділу Інституту електродинаміки НАН України. Автор праць «Відновлювальні джерела енергії», «Електричні системи і мережі» та ін.

– **95 років** від дня народження **Ганни Черінь** (справж. – Галина Гребінська; 1924–2016).

Українська письменниця, критик, керівник відділу обміну із закордонними бібліотеками при бібліотеці Чиказького університету. Автор поетичних збірок «Крещендо», «Чорнозем», «Травневі мрії», «Вагонетки», «Зелень моря», творів для дітей «Братик і сестричка», «Українські діти», «Листування», «Пригоди української книжки», літературних досліджень «Перо жар-птиці», чотирьох томів мандрівної прози та ін.

ТРАВЕНЬ

01.05 – **Міжнародний день праці.**

03.05 – **20 років** тому (1999) наказом Міністерства освіти і науки України затверджено Положення про психологічну службу системи освіти України. У 2009 р. вийшов наказ МОН України від 02.07.2009 № 616 «Про внесення змін до Положення про психологічну службу системи освіти України».

– **550 років** від дня народження **Нікколо Мак'явеллі** (1469–1527).

Італійський політичний діяч, дипломат, історіограф, письменник, філософ, прибічник поширення й розвитку італійської мови. Автор творів «Державець», «Діалоги, або Роздуми про нашу мову», «Мандрагора», «Про військове мистецтво», «Історія Флоренції» та ін.

06.05 – **180 років** від дня народження **Степана Даниловича Носа** (1829–1900).

Український письменник, етнограф, фольклорист, народний лікар, громадський діяч, організатор «курень» студентської української громади в Київському університеті, один із фундаторів Чернігівської «Громади» і громадської бібліотеки, популяризатор української книжки. Автор психологічної лірики, соціально-побутової поезії, віршів з історичної теми, повісті «Данько Грабина», комедії «Бурсак», оповідань «Хуртовина», «Про Конотіп», досліджень з народної медицини «Про хвороби і як їм допомогти», «У всякого народу – своя природа» та ін.

07.05 – **20 років** тому (1999) створено Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна».

08.05 – **День пам'яті та примирення.**

09.05 – **День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні.**

11.05 – **150 років** від дня народження **Етель Ліліан Войнич** (1864–1960).

Англійська письменниця, перекладач, учасниця європейського визвольного руху. Автор романів «Гедзь» («Овід»), «Олівія Летам», «Скинть взуття твоє», музичних творів, зокрема ораторії «Вавилон», перекладів українських народних пісень, біограф Т. Г. Шевченка і перекладач його творів англійською мовою.

12.05 – **День матері.**

– **655 років** від заснування (1364) Ягеллонського університету (Польща), одного з перших державних університетів у Центральній Європі, який має сьогодні 15 факультетів. У 1926 р. при університеті створено кафедру української філології. З 1962 р. Ягеллонський університет підтримує зв'язки з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка. Серед його відомих випускників Миколай Коперник, Папа Римський Іван-Павло II – Кароль Войтила, Станіслав Лем, В'ячеслав Липинський, Андрій Шептицький.

13.05 – **20 років** тому (1999) прийнято Закон України «Про загальну середню освіту», що визначив правові, організаційні й фінансові засади функціонування і розвитку системи загальної середньої освіти та визначив типи загальноосвітніх навчальних закладів.

– **170 років** від дня народження **Панаса Мирного** (Рудченко Панас Якович; 1849–1920).

Український письменник, фольклорист, публіцист, громадський і культурний діяч, зачинатель соціально-психологічної прози в Україні, один із засновників і керівників журналу «Рідний край» (Полтава), член Полтавської громади. Автор першого роману з народного життя «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», повістей і оповідань «Лихий попутав», «Повія», «Голодна воля», «Лихо давнє й сьогочасне», драм «Лимерівна», «У черницях», «Перемудрив» та ін.

15.05 – **Міжнародний день сім'ї.**

– **255 років** від дня народження **Петра Дмитровича Лодія** (1764–1829).

Український філософ-просвітитель, правознавець, поет, педагог, доктор вільних мистецтв і філософії, професор філософії на богословському відділенні Львівського університету, професор філософії Краківського університету, професор Петербурзького педагогічного інституту, декан філософсько-юридичного факультету Петербурзького університету,

директор Петербурзького комерційного училища, поборник жіночої освіти, фундатор української філософської термінології. Автор підручників «Логічні настанови...», «Повний курс філософії», «Теорія загальних прав».

– **170 років** від дня народження **Володимира Йосиповича Шухевича** (1849–1916).

Український етнограф, педагог, культурно-просвітницький діяч, видавець, засновник і редактор педагогічних періодичних видань «Дзвінок», «Учитель», викладач середніх шкіл Львова, ініціатор організації «Руське товариство педагогічне», керівник української культурно-освітньої організації «Руська бесіда», укладач і видавець читанки «Веснянка». Автор українського підручника з хімії, навчальних посібників, етнографічної праці «Гуцульщина» (у 5 ч.).

– **165 років** від дня народження **Івана Яковича Горбачевського** (1854–1942).

Український хімік, епідеміолог, термінограф, громадсько-політичний і освітній діяч, доктор медицини, академік Всеукраїнської та Чеської академій наук, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, засновник міністерства і перший міністр охорони здоров'я Австро-Угорщини, ректор Карлового університету, голова товариства «Музей визвольної боротьби України» в Празі, ректор Українського вільного університету у Відні, а згодом у Празі. Автор наукових праць із хімії, біохімії, епідеміології, судової медицини, токсикології, санітарії, підручника з лікарської хімії (у 4 т., чеською мовою) й органічної хімії (1 т., українською мовою), розробник української хімічної термінології; нагороджений орденом Залізної Корони (1898).

– **160 років** від дня народження **П'єра Кюрі** (1859–1906).

Французький фізик, член Французької академії наук, професор Паризького університету, дослідник у галузі фізики кристалів, магнетизму, радіоактивності, відкривач радіоактивних елементів радію й полонію; лауреат Нобелівської премії (1903).

– **90 років** від дня народження **Юрія Яковича Лісняка** (1929–1995).

Український перекладач світової літератури, художник-графік, упорядник повного шеститомного зібрання творів В. Шекспіра. Автор близько сотні перекладів романів, повістей, оповідань, драматичних і поетичних творів; лауреат премій імені Максима Рильського (1991) та імені Миколи Лукаша (1993).

16.05 – **215 років** від дня народження **Елізабет Палмер Пібоді** (1804–1894).

Американський педагог, послідовниця Ф. Фребеля, голова Американського Фребелівського товариства, викладач дошкільних педагогічних курсів, організатор першого дитячого садка (Бостон, США), засновник журналу з дошкільного виховання.

17.05 – **Всесвітній день інформаційного суспільства.**

– **95 років** тому (1924) у Празі створено українське видавництво «Сіяч», що випускало наукову літературу та підручники.

18.05 – **День науки.**

– **Міжнародний день музеїв.**

19.05 – **130 років** від дня народження **Стефана Блаховського** (1889–1962).

Польський психолог, педагог, громадський діяч, доцент Львівського університету, професор Познанського університету, організатор і голова Польського психологічного товариства, засновник та головний редактор журналу «Психологічний огляд», член Міжнародних товариств наукової і прикладної психології, Комітету психологічних з'їздів. Автор праць із питань сприймання, відчуттів, пам'яті, психопатології, педагогічної психології.

– **130 років** від дня народження **Миколи Євшана** (справж. – Микола Йосипович Федюшка; 1889–1919).

Український літературознавець, літературний критик, перекладач, працівник бібліотеки Наукового товариства імені Шевченка, секретар НТШ й особистий секретар М. Грушевського, співробітник «Української видавничої спілки», голова архівно-історичного відділу при начальній команді Української Галицької Армії. Автор понад 170 літературно-критичних та публіцистичних творів, зокрема, збірок літературно-критичних матеріалів «Під прапором мистецтва», «Тарас Шевченко», «Куди ми прийшли? Річ про українську літературу 1910 року» та ін.

20.05 – **День пам'яті жертв політичних репресій.**

– **220 років** від дня народження **Оноре де Бальзака** (1799–1850).

Французький письменник, основоположник реалістичного роману, автор багатотомної епопеї «Людська комедія» (97 творів), романи якої стали еталоном реалізму першої половини XIX ст. О. Бальзак листувався з польською графінею Евеліною Ганською, двічі приїздив в Україну, кілька років перебував у с. Верхівня, і згодом одружився. 1999 р. у Верхівні засновано Житомирський літературно-меморіальний музей Оноре де Бальзака, щороку 20 травня (у день народження письменника) проводиться Міжнародне літературно-мистецьке свято «Весна Прометея».

– **175 років** від дня народження **Миколи Івановича Мурашка** (1844–1909).

Український художник, педагог, діяч мистецької освіти в Україні, викладач Колегії Павла Галагана, Першої київської гімназії, реального училища, засновник Київської рисувальної школи (1875–1901) – національного осередку фахової педагогіки, зі стін якого вийшло чимало видатних українських митців, зокрема, І. Їжакевич, М. Пимоненко, О. Мурашко, К. Малевич. Організатор виставок, автор живописних і графічних робіт, теоретико-критичних статей, щоденника «Спогади старого вчителя».

– **95 років** від дня народження **Валентина Івановича Курочки** (1924–2007).

Український педагог, учитель географії, заслужений учитель України, відмінник народної освіти, директор Червонодонецької (нині – Донецької) середньої школи № 1 Балакліївського району на Харківщині (30 років), у якій сформував значну навчально-матеріальну базу школи, уперше в Україні збудував шкільний телецентр, а також географічний майданчик, шкільну теплицю, пасіку, відкрив музичну й спортивну школи, дендропарк, ініціатор упровадження кабінетної системи навчання й створення школи XXI ст.

21.05 – **Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку.**

– **2015** – на Всесвітньому освітньому форумі, який проходив під егідою ЮНЕСКО (м. Інчхон, Республіка Корея), прийнято Інчхонську декларацію «Освіта-2030: забезпечення загальної інклюзивної і справедливої якісної освіти і навчання протягом усього життя».

– **130 років** від дня народження **Мирона Онуфрійовича Зарицького**

(1889–1961).

Український математик, доктор філософії, кандидат фізико-математичних наук, професор, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка у Львові, учитель українських гімназій Коломиї, Тернополя, Львова, професор Львівського університету, викладач Львівської політехніки та Ужгородського університету, член польського й німецького математичних товариств. Автор праць із теорії множин, математичної логіки, теорії ймовірностей, історії математики Стародавньої Греції.

– **100 років** від дня народження **Олени Степанівни Дубинчук** (1919–1994).

Український математик, педагог, кандидат педагогічних наук, учитель математики середніх шкіл Київщини, професор Київського педагогічного інституту (нині – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова), науковий співробітник сектору методики навчання математики і креслення Науково-дослідного інституту педагогіки (нині – відділ математичної та інформатичної освіти Інституту педагогіки НАПН України), перший завідувач відділу дидактики професійної освіти (нині – відділ андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України). Автор підручників для середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних училищ, методичних посібників для вчителів.

22.05 – **245 років** від дня народження **Рама Мохана Рая** (Раммохана Райя; 1774, ін. 1772–1833).

Індійський філософ-просвітитель, соціальний та релігійний реформатор, письменник, перекладач, громадський діяч, засновник першого в Індії навчального закладу європейського типу – «Хінду Коледж» (у 1855 р. перейменовано у «Презіденсі Коледж» який став відкритий для учнів інших конфесій, а з 1897 р. – доступний для жінок) і «Веданта Коледж», де діти з вищих каст навчалися священних текстів на санскриті.

24.05 – **День слов'янської писемності і культури.**

– **День рівноапостольних Кирила і Мефодія**, учителів слов'янських, які у 863 р. створили слов'янську азбуку.

– **485 років** від дня народження **Уїльяма Гільберта** (1544–1603).

Англійський фізик, лікар, доктор медицини, основоположник теорії магнітних явищ (перший вжив термін «електричний», довів двополюсність магніту й магнітних властивостей Землі, використовував магнітотерапію в лікарській практиці), прихильник ідей геліоцентричної системи М. Коперника. Автор праці «Про магніт, магнітні тіла і великий магніт – Землю».

25.05 – **130 років** від дня народження **Ігоря Івановича Сікорського** (1889–1972).

Український і американський авіаконструктор, один із основоположників світової авіації, підприємець, учений, винахідник, філософ, син психолога й педагога І. О. Сікорського, почесний член наукових товариств різних країн, почесний доктор багатьох університетів світу. Автор філософсько-релігійних праць «Книга Життя», «Невидима зустріч», «Еволюція душі», «У пошуках Вищих Реальностей»; нагороджений медалями. Ім'я І. І. Сікорського присвоєно Національному технічному університету України «Київський політехнічний інститут», який він закінчив у 1911 р., Авіакосмічному ліцею Національного авіаційного університету України, Міжнародному аеропорту «Київ» (Жуляни).

26.05 – **135 років** від дня народження **Павла Петровича Блонського** (1884–1941).

Відомий психолог, педагог, філософ, доктор педагогічних наук, професор, викладач гімназій, університетів, вчительських курсів, учасник перебудови шкільної освіти на початку ХХ ст., керівник Академії соціального виховання, завідувач лабораторії мислення і мовлення у Державному науково-експериментальному інституті психології, член Науково-педагогічної секції Державної вченої ради, один із засновників психоаналітичного товариства, дослідник проблем дитячої психології з розвитку мислення, пам'яті й мови школярів, індивідуальних і вікових особливостей дітей, прихильник застосування психологічних тестів, розробник ідеї створення трудової політехнічної школи. Автор праць «Реформа науки», «Пам'ять і мислення», «Розвиток мислення у школярів», «Задачі й методи народної школи», «Педагогіка», «Трудова школа» та ін.

27.05 – **90 років** від дня народження **Романа Івановича Іваничука** (1929–2016).

Український письменник, публіцист, педагог, громадський і культурний

діяч, Герой України, заслужений працівник культури України, викладач української мови й літератури на Львівщині, професор кафедри української літератури Львівського університету, редактор журналу «Дзвін». Автор автобіографічного твору «Благослови, душе моя, Господа...», романів «Мальви», «Орда», «Шрами на скалі»; лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка.

- 31.05 – **День працівників видавництв, поліграфії й книгорозповсюдження.**
– **275 років** від дня народження **Річарда Ловела Еджворта** (1744–1817).

Англійський політик, письменник, винахідник, член Лондонського королівського товариства, засновник Ірландської королівської академії. Автор трактату «Практична освіта» (1798) у співавторстві з донькою М. Еджворт, англійською письменницею.

- **200 років** від дня народження **Волта Вітмена** (1819–1892).

Американський поет, журналіст, учитель (одним із перших у США засудив тілесні покарання в школі, створив низку прозових творів, в яких розкрив тонкощі дитячої психології), реформатор американської поезії, творець вільного вірша (верлібру). Автор історичних розвідок, статей з мовознавства (один із засновників у галузі теорії сленгу та американського варіанту англійської мови), художньої прози, поетичної збірки «Листя трави», поем «Сплячі», «Коли бузок розцвів торік у моєму дворі», циклу віршів «Прощай, моя фантазіє!».

ЧЕРВЕНЬ

- **20 років** від виходу (1999) науково-практичного освітньо-популярного часопису «Імідж сучасного педагога» (Полтава).

- 01.06 – **Міжнародний день захисту дітей.**
– **День захисту дітей в Україні.**
– **Всесвітній день батьків.**

– **540 років** від заснування (1479) Копенгагенського університету. Нині – це найбільший навчально-дослідний центр у Данії, складається з близько 100 різних інститутів, факультетів, лабораторій, навчальних центрів і музеїв. Поряд з Кембриджським, Токійським і Йельським університетами входить до Міжнародного альянсу дослідницьких університетів (IARU). Серед його випускників Нільс Бор, Серен К'єркегор

– **275 років** від дня народження **Христіана Готхільфа Зальцмана** (1744–1811).

Німецький педагог, викладач релігії у філантропії Й. Б. Базедова (1724–1790), засновник школи-філантропії (благодійна школа інтернатного типу), завданням якої було підготувати молоде покоління до життя; прихильник реформи системи виховання, прихильник демократизації школи, орієнтації виховного процесу на всебічний розвиток дітей (у процесі навчання використовував наочні посібники, екскурсії, різні види ручної праці). Автор посібників для вчителів «Наука розумного виховання дітей», «Книга про раків», «Книга про мурашок...».

– **140 років** від дня народження **Бориса Миколайовича Мартоса** (1879–1977).

Український економіст, кооператор, педагог, громадсько-політичний і державний діяч, голова Ради Міністрів Української Народної Республіки (1919), дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, один із організаторів та професор Української господарської академії в Подєбрадах (Чехія), директор Українського технічно-господарського інституту, засновник і ректор Української вищої школи економіки в Мюнхені та Українського господарського інституту. Автор праць «Теорія кооперації», «Кооперативна ревізія».

03.06 – **20 років** тому (1999) прийнято постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про ступеневу професійно-технічну освіту».

05.06 – **460 років** тому (1559) відкрито Женевську (Швейцарія) теологічну семінарію. Нині – це Женевський університет, сучасний світський вищий навчальний заклад, налічує 9 факультетів, проводить дослідження у галузі біофізики, молекулярної біології, вивчення психічних захворювань, здійснює наукові проекти з астрофізики, планетології і геофізики.

07.06 – **20 років** тому (1999) Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Про створення Інституту вищої освіти Академії педагогічних наук України».

– **90 років** від дня народження **Олександра Васильовича Киричука** (1929–2016).

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, відмінник народної освіти УРСР, відмінник освіти СРСР, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі педагогіки,

соціальної та педагогічної психології. Директор Інституту психології АПНУ (1990–1993), завідувач кафедри психології управління Державної академії керівних кадрів освіти (1998–1999), віце-президент, академік-секретар Відділення психології, вікової фізіології та дефектології АПНУ (1993–1997), президент Товариства психологів України (1990–2010), віце-президент Асоціації професійних психологів України (від 2010). Головний редактор журналу «Початкова школа» (1969–1972). Вивчав проблеми особистісно-творчого підходу в управлінні шкільними та студентськими колективами, психології підростаючого покоління, особистості безробітного.

08.06 – **200 років** від дня народження **Миколи Феодосійовича Левицького** (1819–1885).

Український педагог, методист початкового навчання, учитель народних шкіл Київщини й Чернігівщини, гімназій Києва, послідовник К. Д. Ушинського. Автор проекту створення «нової школи», посібника для вчителів «Нариси курсу грамотності», науково-методичних і педагогічних статей щодо фізичного виховання, різних засобів естетичного виховання (співів, музики, малювання).

13.06 – **145 років** від дня народження **Марка Черемшини** (справж. – Іван Юрійович Семанюк; 1874–1927).

Український письменник, новеліст, перекладач, адвокат, доктор права, культурно-громадський і освітній діяч, один із представників «Покутської трійці» (В. Стефаник, Лесь Мартович). Автор творів із життя Гуцульщини, зокрема збірки новел «Карби», «Верховина», «Село вигибає».

15.06 – **125 років** від дня народження **Миколи Григоровича Чеботарьова** (1894–1947).

Український математик, доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент Академії наук СРСР, заслужений діяч наук, член алгебраїчної школи Д. О. Граве при Київському університеті, секретар науково-дослідницької кафедри математики при Одеському інституті народної освіти (нині – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова), професор Казанського університету, перший директор Казанського фізико-технічного інституту АН СРСР, засновник алгебраїчної школи в Казані. Автор праць, зокрема, «Основні теорії Галуа», «Теорія груп Лі», «Теорія алгебраїчних функцій»; нагороджений орденами й медалями.

16.06 – **2015** – Міністерством науки і освіти України затверджено Концепцію національно-патріотичного виховання дітей і молоді.

– **20 років** тому (1999) створено Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

– **День Святої Трійці.**

18.06 – **130 років** від дня народження **Сергія Леонідовича Рубінштейна** (1889–1960).

Український і російський психолог, філософ, доктор педагогічних наук, професор, фахівець у галузі філософських і методологічних проблем психології, член-кореспондент Академії наук СРСР, академік АПН РРФСР, професор кафедри психології Одеського інституту народної освіти (нині – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова), директор Одеської наукової бібліотеки, завідувач кафедри психології Ленінградського педагогічного інституту, директор Інституту психології, організатор і керівник сектору психології в Інституті філософії АН СРСР. Автор праць «Основи загальної психології», «Про мислення і шляхи його дослідження», «Буття і свідомість»; нагороджений орденом і медалями.

19.06 – **20 років** від підписання Болонської декларації (1999). Дата підписання декларації вважається початком Болонського процесу – структурного реформування національних систем вищої освіти країн Європи, зміни освітніх програм і необхідних інституційних перетворень у вищих навчальних закладах Європи, зближення й гармонізації систем вищої освіти країн Європи з метою створення єдиного освітнього простору. У 2005 р. Болонську декларацію в Бергені (Норвегія) підписано міністром освіти і науки України.

– **90 років** від дня народження **Юхима Ізраїльовича Машбиця** (1929–2009).

Український психолог, експериментатор, теоретик і методолог, доктор психологічних наук, почесний академік Академії педагогічних наук України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі педагогічної та вікової психології, інформаційних технологій в освіті, представник наукової школи Г. С. Костюка, головний науковий співробітник лабораторії психології нових інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, організатор упровадження нових технологій у загальній професійній освіті, автор праць «Психологічні основи управління навчальною

діяльністю», «Психолого-педагогічні проблеми комп'ютеризації навчання», «Основи нових інформаційних технологій навчання».

20.06 – **185 років** від дня народження **Олександра Матвійовича Лазаревського** (1834–1902).

Український історик, археограф, бібліограф, видавець, громадський діяч, організатор національної архівної справи, перший дослідник адміністративно-судового устрою Лівобережної Гетьманщини, один із зачинателів Шевченківської мемуаристики й біографістики, голова Історичного товариства імені Нестора-Літописця, член Київської археографічної комісії, редактор журналу «Київська старовина», засновник школи для селянських дітей у с. Гирявка на Чернігівщині. Упорядник покажчиків, зокрема «Покажчика джерел для вивчення Малоросійського краю» та «Української літературної літописі», автор праць «Опис Старої Малоросії : матеріали для історії заселення, землеволодіння і управління», «Малоросійські посполиті селяни».

– **95 років** від дня народження **Єфрема Єфремовича Кравченка** (1924–1997).

Український бібліограф, бібліотекознавець, літературознавець, учений секретар, завідувач редакційно-видавничого та рукописного відділів Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника Академії наук України. Упорядник бібліографічних покажчиків «Володимир Зенонович Гжицький», «Павло Григорович Тичина», «Леся Мартович», «Іван Франко», «Т. Шевченко : бібліографія літератури про життя і творчість. 1839–1959» (у 2 т.), «Вільям Шекспір» та ін.

22.06 – **День Скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні.**

23.06 – **20 років** тому (1999) затверджено Концепцію державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами.

– **130 років** від дня народження **Анни Андріївни Ахматової** (Горенко; 1889–1966).

Російська поетеса українського походження, перекладач, новатор у мистецтві слова, почесний доктор літератури Оксфордського університету (Велика Британія). Автор поетичних збірок «Вечір», «Вервиця» («Чотки»), «Біла згряя», «Подорожник», «Біг часу», поем «Реквієм», «Поема без героя»; лауреат Міжнародної літературної премії «Етна Таорміна» (1964, Італія).

– **90 років** від дня народження **Федора Петровича Погребенника** (1929–2000).

Український літературознавець, культуролог, текстолог, доктор філологічних наук, професор, заслужений діяч науки й техніки України, провідний науковий співробітник Інституту літератури імені Т. Шевченка Національної академії наук України, бібліограф Національної парламентської бібліотеки України (нині – Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого). Автор праць про І. Франка, В. Стефаника, Б. Лепкого, нарисів «Наша дума, наша пісня», «З Україною в серці», циклу літературно-музичних вечорів у Київському будинку вчителя «Визначні жінки України» (1992–1999); лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1988).

24.06

– **125 років** від дня народження **Володимира Юхимовича Січинського** (1894–1962).

Український мистецтвознавець, архітектор, графік, бібліограф, політичний діяч, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, викладач Українського педагогічного інституту, професор Українського вільного університету в Празі й Мюнхені, професор Українського технічного інституту в Нью-Йорку, популяризатор ідей українського національного руху та українського мистецтва. Автор архітектурних проектів в Україні, Канаді, США, Бразилії, праць «Дерев'яні церкви і дзвіниці Галицької України XVI–XIX ст.», «Історія українського мистецтва», «Чужинці про Україну» та ін.

– **95 років** від дня народження **Богдана Йосиповича Чалого** (1924).

Український письменник, драматург, публіцист, перекладач, учасник Другої світової війни, головний редактор журналу «Барвінок». Автор поетичних і прозових творів для дітей, одноактних п'єс, циклу казок про Барвінка та його друзів; нагороджений орденами й медалями, Почесним дипломом Міжнародної премії імені Г. Х. Андерсена.

25.06 – **85 років** від дня народження **Мирослава Гнатовича Стельмаховича** (1934–1998).

Український філолог, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Академії педагогічних наук України, директор шкіл Івано-Франківщини, декан і завідувач кафедри українознавства Прикарпатського університету імені В. С. Стефаника, завідувач кафедри Коломийського індустріально-педагогічного технікуму. Автор понад 300 наукових праць із проблем педагогіки, історії української педагогіки, етнопедагогіки, українознавства, теорії та практики національного виховання, методики викладання української мови в школі, української родинної педагогіки тощо.

26.06 – **195 років** від дня народження **Вільяма Томсона** (Кельвін; 1824–1907).

Англійський фізик, математик, президент Лондонського королівського товариства, завідувач кафедри фізики університету Глазго, один із засновників термодинаміки й кінетичної теорії газів, дослідник проблем гідродинаміки, астрофізики, геофізики. Автор збірника «Математичні і фізичні праці».

– **160 років** від дня народження **Яна Владислава Давіда** (1859–1914).

Польський педагог, психолог, один із засновників експериментальної та прикладної педагогіки й психології в Польщі, головний редактор журналу «Педагогічний огляд», редактор тижневика «Голос», член Психологічного товариства, викладач експериментальної педагогіки й психології «Наукових курсів», засновник теорії початкової освіти, головні задачі якої виклав у книзі «Наука про речі», концепції загальної освіти, проблем виховання засобами праці та ролі вчителя у виховному процесі.

– **135 років** від дня народження **Петера Петерсена** (1884–1952).

Німецький педагог, професор, керівник факультету педагогіки, засновник соціально-педагогічного факультету Йєнського університету, розробник та керівник експериментальної Йєна-план-школи в Гамбурзі (система організації роботи школи поєднувала індивідуалізацію навчально-виховного процесу з колективною діяльністю учнів). Автор праць «Йєна-план-школа», «Загальна педагогіка», «Педагогічні дослідження».

28.06 – **День Конституції України.**

– **1996** – Верховна Рада України ухвалила Конституцію –
Основний Закон України.

30.06

– **День молоді.**

– **День молодіжних та дитячих громадських організацій.**

– **95 років** від прийняття (1924) Всеукраїнським центральним виконавчим комітетом (ВУЦВК) та Радою народних комісарів (РНК) закону «Про запровадження загального обов’язкового навчання», який передбачав обов’язкове навчання дітей 8–11 років у чотирирічних школах.

ЛИПЕНЬ

01.07

– **105 років** від заснування (1914) Полтавського учительського інституту. Нині – Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка – Альма-матер Антона Макаренка і Василя Сухомлинського.

– **5 років** тому (2014) Верховною Радою України прийнято Закон України «Про вищу освіту».

02.07

– **85 років** від дня народження **Ореста-Степана Григоровича Влоха** (1934–2009).

Український фізик, професор, заслужений діяч науки й техніки України, академік – засновник Академії наук Вищої школи України, Інституту фізичної оптики у Львові, член Міжнародного союзу кристалографів і наукових товариств зарубіжних країн.

04.07

– **15 років** тому (2004) затверджено Концепцію розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні.

07.07

– **200 років** від дня народження **Карла Шмідта** (1819–1864).

Німецький педагог, учитель історії й стародавніх мов, керівник учительської семінарії в Готі. Автор ґрунтовної праці «Історія педагогіки, викладеної у всесвітньо-історичному розвитку і в органічному зв’язку з культурним життям народів» (у 4 т.).

09.07

– **80 років** від дня народження **Ігоря Мироновича Калинця** (1939).

Український поет, правозахисник, почесний доктор Львівського національного університету імені І. Франка, бібліотекар Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника (нині – Львівська національна

наукова бібліотека України імені В. Стефаника), редактор журналу «Євшан-зілля» (Львів). Автор поетичних збірок «Пробуджена муза», «Невольнича муза», «Терновий колір любові», повісті «Молімося зорям дальнім», праці «Знане і незнане про Антонича : матеріали до біографії Богдана Ігоря Антонича» (у співавторстві з Д. Ільницьким); лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка, нагороджений орденом Свободи.

12.07 – **95 років** від дня народження **Василя Лукича Юхимовича** (1924–2002).

Український поет, журналіст, перекладач, громадський діяч, учасник Другої світової війни, заслужений працівник культури, заслужений діяч мистецтв України, заступник головного редактора журналу «Україна», літредактор тижневика «Освіта». Автор збірок «Не пройду стороннім», «Зоряна балада», «Щедрий вечір», «Серпанкова зоря», гумористичних збірників «Весілля з квітанцією», «Євангеліє від Лукича»; лауреат літературної премії імені Остапа Вишні, нагороджений медалями.

13.07 – **95 років** від дня народження **Чеслава Купісевича** (1924–2015).

Польський педагог, дійсний член Польської академії наук, заступник директора Інституту педагогіки у Варшаві, декан факультету психології та педагогіки, проректор Варшавського університету, дослідник проблемного й програмованого навчання, автор праць із технологій освіти.

 – **80 років** від дня народження **Павла Михайловича Мовчана** (1939).

Український поет, кінодраматург, перекладач, літературний критик, громадський діяч, голова Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка. Автор поетичних збірок «Голос», «Світло», «Осердя», збірок для дітей «Нитка оксамитка», «Зозулинні чобітки», «Польовичок», статей про мову «Мова – явище космічне», кіносценаріїв «Наш дім», «Незручна людина»; лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка (1992).

 – **185 років** від дня народження **Миколи Олександровича Корфа** (1834–1883).

Український педагог, публіцист, державний діяч, почесний член Женевської Академії наук, організатор земських шкіл і народних училищ, послідовник педагогічних поглядів К. Д. Ушинського, голова повітової училищної ради в Олександрівську (нині – Запоріжжя), ініціатор з'їздів-курсів для вчителів народних шкіл, організатор училищних бібліотек. Автор підручників для вчителів і учнів «Земське питання (Про народну

освіту)», «Як навчати грамоти дітей і дорослих», «Наш друг : книга для читання», «Посібник до навчання грамоти за звуковою метою».

– **155 років** від дня народження **Костянтина Мусійовича Щербини** (1864–1946).

Український математик, педагог, методист, кандидат фізико-математичних наук, професор, організатор і перший директор Київського учительського інституту (нині – Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова), завідувач кафедри математики й методики математики в Одеському інституті народної освіти (нині – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова). Автор понад 30 праць з педагогіки й математики, зокрема, «Народна математика в школі», «Наочні посібники з математики в початковій і середній школі» та ін.

15.07 – **75 років** від дня народження **Михайла Івановича Чембержі** (1944–2018).

Український композитор, педагог, громадський діяч, член-кореспондент НАПН України, академік Національної Академії мистецтв України, засновник і перший ректор Київської дитячої Академії мистецтв, професор кафедри композиції Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, народний артист України, заслужений діяч мистецтв України, фахівець у галузі мистецької педагогіки. Автор музики до опери «Синій птах», балету «Принцеса на горошині», до вистав «Мадам Боварі», «Різдвяні візерунки», кінофільму «Богдан-Зиновій Хмельницький»; нагороджений орденами й медалями.

16.07 – **1990 – Верховна Рада Української РСР ухвалила Декларацію про державний суверенітет України.**

17.07 – **265 років** від заснування (1754) Колумбійського університету на базі Королівського коледжу в Нью-Йорку, нині – одного з найбільших приватних університетів США.

19.07 – **170 років** від дня народження **Петра Федоровича Каптерсва** (1849–1922).

Відомий педагог, психолог, професор, основоположник педагогічної психології, фахівець із проблем дошкільної педагогіки і сімейного виховання, дидактики, історії педагогіки, прихильник розвивального навчання, викладач середніх і вищих навчальних закладів, член ради Петербурзького Фребелевського товариства, редактор «Енциклопедії сімейного виховання й навчання» (57 вип.), учасник організації й

проведення Всеросійських з'їздів із психології, педагогіки, сімейного виховання. Автор праць «Педагогічний процес», «Дидактичні нариси», «Основні засади сімейного навчання».

20.07 – **20 років** тому (1999) прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Про розвиток сільської загальноосвітньої школи».

21.07 – **120 років** від дня народження **Ернеста Міллера Гемінгвея** (Хемінгуей; 1899–1961).

Американський письменник, журналіст, учасник Першої і Другої світових воєн. Автор творів «Прощай, зброе!», «По кому подзвін», «І сонце сходить» («Фієста»), «За рікою, в затінку дерев», «Старий і море», книжки спогадів «Свято, яке завжди з тобою» та ін.; лауреат Нобелівської премії (1954).

22.07 – **130 років** від дня народження **Володимира Івановича Барвінка** (1879–1943).

Український історик, бібліограф, письменник, художник, магістр богослов'я, діяч Української Народної Республіки, науковий співробітник Всеукраїнської академії наук (ВУАН), секретар Всеукраїнського археологічного комітету (ВУАК). Автор праць з історії православної церкви та її діячів, статей історико-юридичного змісту, бібліографічних описів стародруків київських книгозбірень, архівів Андріївської церкви.

24.07 – **105 років** від дня народження **Ольги Іванівни Скороходової** (1914–1982).

Український і російський педагог, письменниця, кандидат педагогічних наук, фахівець у галузі дефектології, дослідник проблем виховання й навчання сліпоглухонімих дітей (у дитинстві втратила слух і зір), учениця Івана Соколянського, відомого українського дефектолога. Автор наукових і літературних творів, зокрема книжок «Як я сприймаю навколишній світ» та «Як я сприймаю, уявляю і розумію навколишній світ», які перекладено багатьма іноземними мовами.

28.07 – **185 років** тому (1834) відбулося урочисте відкриття Київського Імператорського Університету св. Володимира, нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, один із найстаріших й найпотужніших закладів вищої освіти України; першим ректором університету був відомий український учений, природознавець, фольклорист М. О. Максимович.

– **85 років** від дня народження **Мирослава Йосиповича Боришевського** (1934–2014).

Український психолог, доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі психології особистості, засновник нового наукового напрямку – психології самоактивності та суб'єктного становлення особистості як саморегульованої соціально-психологічної системи. Автор праць «Національна самосвідомість у громадянському становленні особистості», «Психологічні закономірності розвитку громадянської спрямованості особистості», «Дорога до себе: від основ суб'єктності до вершин духовності», «Особистість у вимірах самосвідомості» та ін.

29.07 – **170 років** від дня народження **Олени Пчілки** (Ольга Петрівна Косач; 1849–1930).

Українська письменниця, перекладач, фольклорист, етнограф, освітній і громадський діяч, мати Лесі Українки, член-кореспондент Всеукраїнської академії наук, засновник власної педагогічної системи, принципів родинної педагогіки, учасниця організації українських жіночих товариств, школи виховання молоді «Плеяда», член Гадяцької «Просвіти», редактор-видавець журналу «Рідний край» і журналу для дітей «Молода Україна». Автор віршів, казок для дітей, творів «Орлове гніздо», «Наша літературна мова», «Вибори до державної думи», перекладів світової класики.

– **165 років** від дня народження **Георга Кершенштейнера** (1854–1932).

Німецький педагог, теоретик трудової школи, професор Мюнхенського університету, автор теорії громадянського виховання, перебудови навчальних планів і народних шкіл Мюнхена, впровадження активних методів навчання (з використанням навчальних посібників, практичних робіт, екскурсій), наукових праць з організації та методів трудового навчання, зокрема книжок «Суть громадянського виховання», «Суть трудової школи», «Основні питання шкільної організації»; реформаторські ідеї вченого мали значний вплив на розвиток педагогічної теорії та шкільної практики в Європі перших десятиріч XX ст.

30.07 – **75 років** тому (1944) ухвалено постанову «Про боротьбу з дитячою безпритульністю в Україні».

СЕРПЕНЬ

– **105 років** від виходу «Педагогічного журналу» (Полтава, 1914–1917) для народних

шкіл Полтавської губернії, в якому друкувалися офіційні матеріали з питань освіти й школи, статті про кращі підручники й навчальні посібники для народних шкіл, пропагувався передовий педагогічний досвід, аналізувалися проблеми дошкільного виховання, професійної, середньої й вищої освіти, поліпшення стану вчителя.

– **30 років** від заснування (1989) Стрітівського педагогічного коледжу кобзарського мистецтва (на базі восьмирічної загальноосвітньої школи у с. Стрітівка Кагарлицького району Київської обл.).

01.08 – **185 років** від дня народження **Іллі Петровича Деркачова** (Деркач; 1834–1916).

Український педагог, письменник, засновник-методист початкової школи в Україні, популяризатор передових методів навчання, послідовник К. Д. Ушинського, організатор перших з'їздів народних учителів, учитель гімназій Севастополя, Херсона, Одеси. Автор статей із педагогіки й історії педагогіки, першого навчального посібника для недільних шкіл «Книжка для шкіл», українського букваря «Українська граматка», серії книжок для дітей «Бібліотека Ступіна», праці зі школознавства «Як школу побудувати і облаштувати».

– **130 років** від дня народження **Корнила Романовича Заклинського** (1889–1966).

Український педагог, поет, фольклорист, літературознавець, перекладач, культурно-освітній діяч, професор українських гімназій у Берегові (Україна) та Модржанах (Чехія), активіст Педагогічного і Етнографічного товариств Підкарпатської Русі, Закарпатської «Просвіти», один із організаторів пластового руху, останній голова товариства «Музей визвольної боротьби України» в Празі. Автор праць «Національне виховання», «Із минулого Закарпатської України», «До історії весільних обрядів у народній поезії», збірки «Народні оповідання про давнину», підручників із латинської мови, хрестоматії з української літератури, статей педагогічного та краєзнавчого змісту.

– **95 років** від дня народження **Жоржа Шарпака** (Харпак, 1924–2010).

Французький фізик українського походження, доктор фізики, професор Школи перспективних досліджень із фізики й хімії в Парижі, член Французької і Австрійської академій наук та Національної академії наук США, учасник Другої світової війни; лауреат Нобелівської премії (1992), офіцер ордена Почесного легіону (2007).

03.08 – **135 років** від дня народження **Леона-Мар'яна Йосиповича**

Кордиша(1874 (1878?)–1932).

Український фізик, доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент Всеукраїнської академії наук (ВУАН, 1926), Краківської академії наук (1929), викладач Київського політехнічного інституту, Київського інституту народної освіти (нині – Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова), керівник кафедри теоретичної фізики Київського університету (1922–1932), перший керівник кафедри фізики Київського політехнічного інституту шкіряної промисловості (нині – Київський національний університет технологій та дизайну (КНУТД). Автор наукових праць у галузі механіки, акустики, спектроскопії, атомної фізики, а також підручників «Електротехніка. Основи теоретичні» (1927), «Теорія електромагнітного поля: курс лекцій, що читав проф. Кордиш Л. Й. у Київському Інституті народної освіти в 1926/27 навчальному році»

– 145 років від дня народження Володимира Михайловича Артоболевського (1874–1952).

Український зоолог, зоогеограф, доктор біологічних наук, професор, популяризатор біологічних знань, засновник і голова Київського орнітологічного товариства імені К. Ф. Кесслера, учитель природознавства шкіл Києва, викладач Київського Фребелівського педагогічного інституту, професор Київського державного університету імені Т. Шевченка, директор Зоологічного музею університету, автор праць, присвячених фауні птахів Чернігівської і Київської областей.

05.08

– 175 років від дня народження Іллі Юхимовича Рєпіна (1844–1930)

Український художник, скульптор, педагог, академік і ректор Петербурзької Академії мистецтв, член Сербської академії наук і мистецтв, Товариства пересувних художніх виставок, Київської спілки старовини й мистецтва, один із засновників художніх навчальних закладів в Україні. Автор творів «Запорожці пишуть листа турецькому султану Ахмеду III», «Вечорниці», «Чорноморська вольниця», «Гайдамаки», «Гопак», портретів Т. Шевченка, Д. Багалія, М. Пирогова, В. Короленка, В. Бехтерева, М. Мурашка, ілюстрацій до творів М. Гоголя та праці Д. Яворницького «Запоріжжя в залишках старовини і переказах народу», малюнків з пам'яток української архітектури, українських народних типів.

– 120 років від дня народження Бориса Дмитровича Антоненка-Давидовича (1899–1984).

Український письменник, мовознавець, публіцист, критик, перекладач,

завідувач відділу народної освіти в Охтирці, учитель шкіл Вінничини, редактор журналів «Дніпро», «Барвінок», «Україна», член літературної організації «Ланка» (згодом МАРС). Автор творів «Лицарі абсурду», «Смерть», «Слово матері», мовознавчої праці «Як ми говоримо», циклу літературних портретів «Здалека й зблизька», романів «Борг», «Нащадки прадідів», «За ширмою»; лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка (1992, посмертно).

07.08 – **200 років** від дня народження **Пантелеймона Олександровича Куліша** (1819–1897).

Український письменник, літературний критик, педагог-методист, історик, етнограф, перекладач, мовознавець, культурно-освітній діяч, викладач навчальних закладів Луцька, Києва, Рівного, засновник власної друкарні, видавець літературного альманаху «Хата», журналу «Основа», книжок для народного читання «Сільська бібліотека». Автор першого українського фонетичного правопису (кулішівка), першого україномовного букваря «Граматки», праць «Дещо про виховання дітей», «Про українську словесність», історичного роману-хроніки «Чорна рада», збірки «Хутірська філософія і віддалена від світла поезія», фольклорно-етнографічних «Нотаток про Південну Русь» (у 2 т.), історичних повістей, оповідань.

08.08 – **185 років** від дня народження **Юрія Адальбертовича Федьковича** (1834–1888).

Український письменник, перекладач, фольклорист, громадсько-культурний і просвітницький діяч, розробник плану реорганізації системи освіти на Буковині, інспектор народних шкіл Вижницького повіту, пізніше – домашній учитель. Автор збірок поезій, оповідань, повістей, науково-популярних книжок, статті «Про школу і шкільні підручники», упорядник першого на Буковині «Букваря», пісенника для народних шкіл, підручників для початкової школи, «Календарика» для дітей шкільного віку», редактор видавництва при товаристві «Просвіта» у Львові, видавець і редактор газети «Буковина» (Чернівці).

09.08 – **Міжнародний день корінних народів світу.**

– **100 років** тому (1919) Міністерство народної освіти Директорії УНР видало розпорядження щодо організації українських бібліотек у середніх школах усіх типів.

– **260 років** від дня народження **Йоганна Крістофа Фрідріха**

Гутсмутса (1759–1839).

Німецький педагог-філантропіст, методист, фахівець з питань фізичного виховання, один із засновників німецької гімнастики, викладач географії, гімнастики й плавання у школі-філантропін Х. Г. Зальцмана (1744–1811). Автор праць «Гімнастика для юнацтва», «Гімнастичний посібник для синів батьківщини», «Ігри для розвитку і відпочинку тіла і духу», «Підручник географії», «Методика географії» та ін.

10.08 – **80 років** від заснування (1939) у Києві історичної бібліотеки, нині – Національна історична бібліотека України (НІБУ), єдина в державі спеціалізована бібліотека з питань історії, суміжних історичних дисциплін та історичного краєзнавства.

11.08 – **215 років** від дня народження **Володимира Федоровича Одєвського** (1804–1869).

Відомий письменник, філософ, педагог, громадський діяч, основоположник класичного музикознавства, один із організаторів шкільного навчання селянських дівчаток і підготовки з них учителів народних училищ, організатор дитячих притулків, директор Рум'янцевського музею, заступник директора Публічної бібліотеки в Петербурзі. Автор праць «Азбука для використання в дитячих притулках», «Наука до науки. Книжка дідуся Ірини», «Казки і оповідання для дітей», підручників з хімії, граматики, арифметики, історії, фізики і географії, посібників для вчителів, сільських училищ, науково-популярної книжки «Сільське читання».

13.08 – **190 років** від дня народження **Івана Михайловича Сєченова** (1829–1905).

Видатний фізіолог, психолог, природодослідник, мислитель, інженер, доктор медичних наук, член-кореспондент, почесний член Санкт-Петербурзької академії наук, один із основоположників психології, засновник фізіології та першої наукової фізіологічної школи, професор Новоросійського університету (нині – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова), почесний голова I Міжнародного психологічного конгресу в Парижі (1889), викладач Бестужівських вищих жіночих курсів та жіночих курсів при товаристві вчительок і виховательок. Автор праць «Рефлекси головного мозку», «Елементи думки», «Автобіографічні записки», підручників із фізіології нервової системи, фізіології органів чуття; нагороджений орденами.

15.08 – **200 років** від дня народження **Григорія Павловича Галагана** (1819–1888).

Український меценат, земський і громадський діяч, співзасновник Київської публічної бібліотеки (нині – Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого), засновник приватного навчального закладу – колегії Павла Галагана у Києві (1871), голова культурно-просвітницького товариства «Громада», один із засновників навчальних закладів у Прилуках та с. Дігтярях (Чернігівщина), член Державної ради, Київської археографічної комісії, знавець історії України. Автор «Збірника етнографічних матеріалів, які стосуються Малоросії» та «Південноруських пісень з голосами».

– **150 років** від дня народження **Олександра Юхимовича Андрієвського** (1869–1931).

Український педагог, фольклорист, етнограф, кандидат богослов'я, викладач латинської мови й цивільної історії у гімназіях, директор народних шкіл, інспектор київської духовної семінарії, науковий секретар історичного відділу Комісії із складання Енциклопедичного словника при Всеукраїнській академії наук. Автор праць «Бібліографія літератури з українського фольклору», «До історії видання «Літератури українського фольклору» Б. Д. Грінченка», «Православні церковні братства».

17.08 – **255 років** від дня народження **Максима Федоровича Берлинського** (1764–1848).

Український історик, педагог, громадський діяч, один із основоположників наукової історіографії та археології Києва, вчитель історії, географії, директор Головного народного училища Києва (з 1809 р. – Перша київська гімназія), інспектор київської гімназії, почесний член Київської археографічної комісії, один із організаторів і голова першого правління Київського університету, співзасновник Музею старожитностей при Київському університеті, один із організаторів Тимчасового комітету для дослідження старожитностей Києва, автор праці «Історія міста Києва».

– **175 років** від дня народження **Єлизавети Миколаївни Водовозової** (1844–1923).

Відомий педагог, письменниця, послідовниця К. Д. Ушинського, зробила значний внесок у теорію дошкільного виховання, перша в дошкільній педагогіці розкрила проблеми розумового й морального

виховання дитини, починаючи з раннього віку, великого значення надавала рухливим іграм, естетичному вихованню, пробудженню в дитини самостійної думки (розробила програму практичних спостережень). Автор праць «Життя європейських народів: географічні оповідання» (у 3 т.), «Розумовий розвиток дітей від першої появи свідомості до восьмирічного віку», мемуарів, творів для дітей.

20.08 – **80 років** від дня народження **Валерія Олександровича Шевчука** (1939).

Український письменник, літературознавець, історик, перекладач, заслужений діяч польської культури. Автор книжок «Крик півня на світанку», «Долина джерел», «Маленьке вечірнє інтермеццо», «Барви осіннього саду», «Три листки за вікном», «Дорога в тисячу років», «Стежка в траві. Житомирська сага» (у 2 т.), «Доля: книга про Т. Шевченка в образах та фактах», «Козацька держава: етюди до історії українського державотворення», «Сад житейських думок, трудів, почуттів» та ін.; лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка.

– **95 років** від дня народження **Платона Григоровича Костюка** (1924–2010).

Український фізіолог, нейрофізіолог, біофізик, громадський діяч, професор, академік Національної академії наук України, АМН України, директор Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України, засновник Міжнародного центру молекулярної фізіології НАНУ, Герой України, син відомого психолога Григорія Костюка, ініціатор створення й перший головний редактор журналу «Нейрофізіологія», співавтор і редактор підручників «Біофізика», «Фізіологія людини» (у 4 т.), «Нервова система» ; лауреат Державної премії України (1992).

21.08 – **2013** – постановою Кабінету Міністрів України затверджено «Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами».

– **230 років** від дня народження **Огюстена Луї Коші** (1789–1857).

Французький математик, член Паризької академії наук, член Лондонського Королівського товариства, автор понад 800 наукових математичних праць, в яких закладено основи сучасної математики – теорії функцій, математичної фізики, математичного аналізу, розвинуто теорію рядів, інтегральне числення, у геометрії узагальнено теорію багатогранників, виведено рівняння площини.

– **110 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Боголюбова** (1909–1992).

Український математик, фізик, механік, доктор фізико-математичних наук, академік Академії наук України, заслужений діяч науки України, професор Київського університету, директор Інституту теоретичної фізики АН України, почесний член Академій наук США, Болгарії, Польщі, Німеччини, засновник наукових шкіл нелінійної механіки, фізики у Києві. Автор наукових праць з варіаційного числення, функціонального аналізу, теорії диференціальних рівнянь, теорії ймовірності, математичної фізики, квантової теорії поля і теорії елементарних частинок; лауреат державних премій, нагороджений медалями. У 1992 р. НАН України засновано премію імені М. М. Боголюбова.

22.08 – **75 років** від дня народження **Юрія Леонідовича Трофімова** (1944–2007).

Український психолог, педагог, інженер, доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри загальної й інженерної психології Київського національного університету імені Т. Шевченка, фахівець у галузі психології праці, інженерної психології й ергономіки, почесний член Інтернаціональної асоціації з вивчення людських відносин (США), президент Ергономічної асоціації України. Автор підручників «Психологія», «Інженерна психологія», монографії «Технічна творчість у САПР. Психологічні аспекти».

23.08 – **День Державного Прапора України.**

24.08 – **День незалежності України.**

– **1991** – Верховна Рада УРСР ухвалила Акт проголошення незалежності України.

– **145 років** від дня народження **Івана Раковського** (1874–1949).

Український антрополог, зоолог, педагог, громадський діяч, учитель гімназій Коломиї і Львова, працівник Дослідного інституту Сходу (Відень), учень антропологічних студій Ф. Вовка, професор зоології й антропології Українського (таємного) університету у Львові, дійсний член і голова Наукового товариства імені Шевченка, головний редактор «Української загальної енциклопедії» (у 3 т.). Автор праць із антропології, зоології безхребетних, шкільних підручників із природознавства.

– **120 років** від дня народження **Хорхе Луїса Борхеса** (1899–1986).

Аргентинський письменник, літературний критик, перекладач, бібліотекар, член Американської академії мистецтв і наук, доктор Сорбонни, Оксфордського й Колумбійського університетів, директор Національної бібліотеки Аргентини. Автор збірок творів «Діяч», «Золото тигрів», «Книга піску», «Повідомлення Броуді», «Три версії зрадництва Іуди» та ін.; лауреат багатьох премій, нагороджений орденами й медалями.

25.08 – **275 років** від дня народження **Йоганна Готфріда Гердера** (1744–1803).

Німецький філософ, письменник, педагог, історик, перекладач, один із основоположників вивчення слов'янських мов у західноєвропейській філософії, діяч загальнонімецького літературного руху «Бурі й натиску», дослідник усної народної творчості, питань мови, яку вважав головним засобом збереження національної індивідуальності й розвитку загальнолюдської культури, видавець (разом із Й.-В. Гете) збірника «Про німецьке мистецтво». Автор творів «Трактат про походження мови», «Ідеї стосовно філософії історії людства», праць з етики, драм «Брут», «Розкутий Прометей», збірки «Голоси народів у піснях».

– **95 років** від дня народження **Павла Архиповича Загребельного** (1924–2009).

Український письменник, літературознавець, критик, журналіст, головний редактор газети «Літературна Україна», перший секретар правління Спілки письменників України, голова Комітету з Державних премій України імені Тараса Шевченка. Автор дилогії «Європа 45» і «Європа. Захід», історичних романів «Диво», «Євпраксія», «Я, Богдан», «Тисячолітній Миколай» та ін.; лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1974).

27.08 – **245 років** від дня народження **Павла Павловича Білецького-Носенка** (1774–1856).

Український педагог, письменник, мовознавець, перекладач, етнограф, художник, член Товариства наук при Харківському університеті, наглядач повітового училища в Прилуках, засновник двокласного народного училища й приватного пансіону для шляхетних дітей, попечитель шкіл Прилуцького повіту. Укладач підручників із логіки, естетики, «Граматики малоросійської мови», автор першого «Словника української мови», поеми «Горпиниада...», історичного роману «Зиновій Богдан Хмельницький»,

п'єси «Іван Золотаренко» та ін.

– **100 років** від дня народження **Володимира Івановича Моссаковського** (1919–2006).

Український учений-механік, доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАН України, член Національного комітету України з теоретичної та прикладної механіки, учасник Другої світової війни, заслужений діяч науки і техніки України, керівник науково-дослідної лабораторії прикладної математики і механіки, ректор Дніпропетровського державного університету (1964–1986, нині – Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара). Автор понад 270 наукових праць, двох навчальних посібників; нагороджений орденами й медалями.

28.08 – **270 років** від дня народження **Йоганна-Вольфганга фон Гете** (1749–1832).

Німецький письменник, природознавець, філософ, державний діяч, бібліотекар, почесний член Ради Харківського університету, ініціатор відродження жанру балади, основоположник соціального роману, керівник Веймарської бібліотеки, офіційний попечитель Ієнської університетської бібліотеки. Автор творів «Роки навчання Вільгельма Мейстера», «Страждання молодого Вертера», «Герман і Доротея», «Егмонт», «Фауст», наукових праць «До теорії кольору», «Досвід про метаморфозу рослин», «Вступ до порівняльної анатомії»; кавалер Великого хреста ордена Громадянських заслуг Баварської корони (Німеччина), Командорського хреста Австрійського Імператорського ордена Леопольда (Австрія), Великого хреста ордена Почесного легіону (Франція).

30.08 – **140 років** від дня народження **Адольфа Фер'єра** (1879–1960).

Швейцарський педагог, один із лідерів «нового виховання», викладач різного типу «нових шкіл» і Женевського університету, професор Інституту Ж.- Ж. Руссо в Женеві, один із організаторів Міжнародного бюро освіти та засновників Міжнародної ліги нового виховання, організатор Міжнародної школи (у Флоріссані), де маленькі діти навчалися за методом Монтесорі, вихованці середнього віку – за методом Декролі, а дорослі – за рекомендаціями Віннетка- плану. Автор праць із розвитку ідей нового виховання й організатор навчальних закладів.

31.08 – **140 років** від дня народження **Едуарда Лі Торндайка** (1874–1949).

Американський психолог, педагог, член Національної академії наук США, професор Колумбійського університету й педагогічного коледжу в

Нью-Йорку, фахівець з порівняльної психології й проблем навчання, засновник експериментальної педагогіки й педології, впровадження об'єктивних методів у дослідження процесу навчання, що вплинуло на розвиток програмованого навчання, розробник нової психологічної системи математичної освіти «Психологія арифметики», «Нові методи викладання арифметики», «Питання викладання алгебри». Автор праць «Педагогічна психологія», «Принципи навчання на основі психології», «Психологія навчання дорослих».

ВЕРЕСЕНЬ

– **100 років** від розроблення (1919) спеціалізованою комісією при Міністерстві народної освіти Директорії УНР на чолі з П. І. Холодним «Проекту єдиної школи в Україні» (у 3 т.), надруковано лише перший том у Кам'янці-Подільському. Проект є освітнім документом, де втілено найкращі ідеї українських і зарубіжних педагогів, визначено мету реформування шкільної системи освіти в Україні, зокрема створення єдиної національної, діяльної, виховальної загальноосвітньої школи; документ є важливим джерелом історії української освіти.

01.09 – **День знань.**

02.09 – **1945** – підписано Акт про беззастережну капітуляцію Японії. Закінчення Другої світової війни.

03.09 – **155 років** від дня народження **Мусія Степановича Кононенка** (1864–1922).

Український письменник, економіст, громадський діяч, член «Братства тарасівців», популяризатор української друкованої продукції, один із учасників підготовки «Словаря української мови» (завершено Б. Грінченком), активний учасник просвітніх і громадських заходів у роки української революції 1917–1921 рр. Автор творів «Мазепа», «Заповіт Ярослава Мудрого», «Українка». «На селі», «Оповідання про Т. Шевченка», праць «Кооперативи Лубенського повіту», «Про монархію та демократичну республіку».

– **140 років** від дня народження **Олександра Матвійовича Астряба** (1879–1962).

Український педагог, математик-методист, професор, заслужений діяч науки України, викладач математики й організатор навчального процесу першого в Україні комерційного Жіночого училища нового типу, реформатор викладання шкільного курсу математики, завідувач відділу методики математики УНДІП, організатор і керівник методико-

математичної школи в Україні, автор підручників, навчальних і методичних посібників з математики, зокрема, «Наочна геометрія», «Геометрія для трудшкіл», «Задачник з наочної геометрії», «Перші уроки з алгебри», «Викладання арифметики у семирічній школі», а також статей з історії математики та її викладання; лауреат премії імені К. Д. Ушинського.

04.09 – **125 років** від дня народження **Геннадія Євгеновича Жураківського** (1894–1955).

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, фахівець у галузі історії педагогіки, активний учасник реформування освіти в Україні 20-х років XX ст., завідувач дитячого будинку, викладач Київського інституту народної освіти (нині – Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова). Автор наочних посібників з історії педагогіки, праць «Школа і краєзнавство», «Закордонна школа сьогоденного дня», «Нариси з історії античної педагогіки», «Педагогічні ідеї А. С. Макаренка».

05.09 – **5 вересня (2017)** Верховною Радою України прийнято Закон України «Про освіту».

06.09 – **160 років** від дня народження **Бориса Яковича Букресва** (1859–1962).

Український математик, член Академії наук України, заслужений діяч науки України, професор Київського університету та Київського політехнічного інституту, викладач математики Київських вищих жіночих курсів, керівник кафедри геометрії в Київському вищому інституті народної освіти (нині – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова), засновник київського фізико-математичного товариства, київської наукової школи геометрії. Автор праць з теорії функцій, математичного аналізу та геометрії, навчальних посібників «Введення в теорію рядів», «Елементи теорії визначників» тощо; нагороджений орденами й медалями.

– **95 років** від дня народження **Михайла Юліановича Брайчевського** (1924–2001).

Український історик, археолог, мистецтвознавець, нумізмат, подвижник української державності й української національної ідеї, доктор історичних наук, професор, член Вільної української академії наук (США), Наукового товариства імені Шевченка (Львів), голова київського

осередку Українського історичного товариства, професор університету «Києво-Могилянська академія». Автор праць «Біля джерел слов'янської державності», «Походження Русі», «Анти», «Конспекти лекцій з історії України», «Приєднання чи возз'єднання?», низки публікацій історичних джерел і пам'яток історіографії; лауреат премій імені М. Грушевського та Фондації Омеляна й Тетяни Антоновичів (США).

07.09 – **260 років** від дня народження **Івана Степановича Ризького** (Рижський, 1759–1811).

Український філософ, логік, мовознавець, доктор філософії, академік Петербурзької академії наук, професор і перший ректор Харківського університету (нині – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна). Автор підручників з логіки, посібника з риторики, ґрунтовного викладу теорії словесності, зокрема, «Умослів'я, або Розумова філософія», «Досвід риторики...», «Вступ до словесності», «Наука віршотворення» та ін.

08.09 – **Міжнародний день писемності.**

09.09 – **250 років** від дня народження **Івана Петровича Котляревського** (1769–1838).

Український поет, драматург, перекладач, педагог, просвітитель, театральний і громадський діяч, перший класик нової української літератури, домашній учитель, наглядач Будинку виховання бідних дворян, попечитель полтавських богоугодних закладів (благодійні заклади – приватні або суспільні, богадільні – зазвичай лікувальні установи, притулки для людей похилого віку, інвалідів, убогих, непрацездатних), директор Полтавського професійного театру. Автор п'єси «Наталка Полтавка», поеми «Енеїда» та ін., що започаткували новий етап формування української літературної мови.

– **100 років** від дня народження **Олени Михайлівни Апанович** (1919–2000).

Український історик, архівіст, археограф, філолог, письменниця, дослідник і популяризатор історії українського козацтва, української рукописної книги XVI – XVIII ст., життя й діяльності академіка В. Вернадського в Україні. Автор праць з історії українського середньовіччя, зокрема Козацької доби – «Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі», «Запорозьке військо, його устрій та бойові дії під час російсько-турецької війни 1768 – 1774 рр.», оповідань з історії для

дітей тощо; лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка (1994) та премії Фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів (США, 1995).

10.09 – **90 років** від заснування (1929) Харківського державного бібліотечного інституту, нині – Харківська державна академія культури.

– **125 років** від дня народження **Олександра Петровича Довженка** (1894–1956).

Український кінорежисер, письменник, художник-графік, громадський діяч, заслужений діяч мистецтв, фундатор національного кінематографа, викладач Житомирського початкового училища, рядовий армії Української Народної Республіки, секретар Київського губернського відділу народної освіти й мистецтва, художній керівник Київської кіностудіїхудожніх фільмів (нині – Національна кіностудія імені О. Довженка), викладач Київського кіноінституту, Всесоюзного державного інституту кінематографії (ВДІК). Постановник кінокартин «Звенигора», «Земля», автор кіноповістей «Україна в огні», «Повість полум'яних літ», «Поема про море», автобіографічної повісті «Зачарована Десна»; лауреат державних премій.

11.09 – **10 років** тому (2009) вийшов наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження нової редакції Концепції профільного навчання у старшій школі».

– **295 років** від дня народження **Йогана Бернгарда Базедова** (1724, ін. 1723–1790).

Німецький педагог, основоположник педагогічної течії філантропізму, пропагандист ідей Я. Коменського, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, прихильник використання активних методів навчання й виховання – ручної праці, екскурсій та ігор, засновник виховного закладу – «школи людинолюбства та добрих звичаїв» – філантропін для реалізації своїх ідей на практиці. Автор праць «Представлення друзям людини», «Методичне керівництво для батьків і матерів сімейств і народів», «Керівництво з початкового навчання» (у 4 т.).

– **155 років** від дня народження **Павла Арсеновича Грабовського** (1864–1902).

Український поет, публіцист, перекладач, політичний і громадський діяч. Автор збірок поезій «Пролісок», «З півночі», «Кобза», творів педагогічного змісту «Дещо про освіту на Україні», «Про розвиток шкільної освіти в Охтирському повіті Харківської губернії», «Лист до

молоді української», циклу віршів для дітей «В школу», «Сироти», «Дітям».

13.09 – **185 років** від дня народження **Анатолія Патрикійовича Свидницького (1834–1871).**

Український письменник, педагог, етнограф, громадський діяч, член Київської громади, вчитель Миргородської повітової школи, Київської недільної школи на Подолі, ініціатор створення громадської бібліотеки в Миргороді, архіваріус Київського університету. Автор підручників для початкової школи з української мови, праці «Вимова наша українська і потреби нашого орфографування», роману-хроніки «Люборацькі», фольклорно-етнографічних нарисів «Відьми, чарівниці й опирі», «Злий дух», «Великдень у подолян».

14.09 – **250 років** від дня народження **Олександра фон Гумбольдта (1769–1859).**

Німецький географ, натураліст, мандрівник, основоположник географії рослин, член Берлінської, Пруської і Баварської академій наук, Лондонського королівського товариства, молодший брат ученого Вільгельма фон Гумбольдта. Автор багатотомної праці «Космос»; нагороджений орденами й медалями.

15.09 – **День винахідника і раціоналізатора.**

– **215 років** від дня народження **Михайла Олександровича Максимовича (1804–1873).**

Український природознавець, історик, етнограф, письменник, педагог, бібліограф, доктор біологічних наук, член-кореспондент Петербурзької академії наук, фундатор вітчизняної природознавчої науки, перший ректор і професор Київського університету св. Володимира, один із основоположників нової української бібліографії. Автор праць із ботаніки, зоології, літератури, лінгвістики, бібліографії й книгознавства, історії стародавнього Києва, укладач збірок «Малоросійські пісні», «Українські народні пісні», упорядник і видавець альманахів «Киїанин» (у 3 кн.), «Українець» (у 3 кн.), що започаткували розвиток української журналістики.

– **90 років** від дня народження **Костянтина Павловича Батюка (1929–1997).**

Український педагог, директор Переяслав-Хмельницької школи-інтернату (1971–1977, нині – Переяслав-Хмельницький ліцей-інтернат

«Патріот»), середньої школи-інтернату в смт Буча Києво-Святошинського району Київської області (1977–1991, нині – Бучанська спеціалізована загальноосвітня школа-інтернат I–III ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов у м. Буча Київської області); за заслуги у вихованні, навчанні, громадянському становленні дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, нагороджений орденами й медалями; щорічно у Бучанській школі-інтернаті проводиться Спартакіада на Кубок імені К. П. Батюка.

17.09 – **155 років** від дня народження **Михайла Михайловича Коцюбинського** (1864–1913).

Український письменник, просвітитель, громадський і культурний діяч, репетитор, домашній учитель на Вінниччині, член товариства «Братство тарасівців», голова Чернігівського товариства «Просвіта», член Чернігівської губернської ученої архівної комісії, співробітник газети «Волинь» (Житомир). Автор творів «Маленький грішник», «Харитя», «Шкільна справа», «Дорогою ціною», «Фата моргана», «Тіні забутих предків», «Хвала життю» та ін.

– **145 років** від дня народження **Володимира Федоровича Дурдуківського** (1874–1938).

Український педагог, організатор народної освіти, літературознавець, член Київської громади, співробітник журналу «Київська старовина», один із засновників Київської «Просвіти» та Всеукраїнської спілки вчителів і діячів народної освіти, член редколегії часопису «Вільна українська школа», директор Першої української гімназії імені Т. Г. Шевченка в Києві, член Центральної Ради й уряду Української Народної Республіки, керівник науково-педагогічної комісії Всеукраїнської академії наук. Автор статей із питань діяльності національної школи, гармонійного розвитку людини, зокрема, «Дитяче шкільне самоврядування», «Нові українські школи», «Шевченківська школа: з досвіду школи ім. Т. Шевченка».

18.09 – **200 років** від дня народження **Жана Бернара Фуко** (1819–1868).

Французький фізик, механік, астроном, член Паризької і Берлінської академій наук та Лондонського королівського товариства, винахідник «маятника Фуко», що підтверджує факт добового обертання Землі навколо своєї осі. Автор праць із оптики, механіки, електромагнетизму тощо; нагороджений медаллю Коплі.

– **90 років** від дня народження **Алли Олександрівни Горської** (1929–

1970).

Українська художниця, діячка правозахисного руху, одна з організаторів художньої секції Клубу творчої молоді «Сучасник», викладач Республіканської художньої школи. Автор живописних полотен «Прип'ять. Паром», «Абетка», «Хліб», «Мати-Україна в кайданах», «Дума», монументальних мозаїк і розпису в Києві, Маріуполі, Донецьку.

19.09 – **200 років** від дня народження **Олександра Івановича Павловича** (1819–1900).

Український поет, фольклорист, священник, педагог, просвітитель, громадський діяч Закарпаття. Автор історико-етнографічних досліджень, опублікованих у чотиритомному збірнику «Народні пісні Галицької й Української Русі», підручника для початкового навчання «Чачко або Пісенник для маковіцьких дітей», творів «Передсмертне повчання матері-селянки своїм дітям», «Стан бідного селянина», «Дума про отамана Підкову» та ін.

20.09 – **90 років** від дня народження **Івана Олексійовича Світличного** (1929–1992).

Український поет, мовознавець, літературознавець, правозахисник, завідувач відділу критики журналу «Дніпро», науковець Інституту літератури й Інституту філософії Академії наук України, член міжнародного ПЕН-клубу. Автор поетичних творів «Художній метод», «Гратові сонети», «Люблю вітчизну», «Сонет вдячності», збірки поетичних перекладів і статей «Серце для куль і для рим», творів для дітей «Як гусак говорив так-так-так», «Змій грамотій», «Побрехеньки для Яреми»; лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1994, посмертно).

21.09 – **Міжнародний день миру.**

– **145 років** від заснування (1874) Глухівського учительського інституту, нині – Глухівський національний педагогічний університет імені О. Довженка.

– **90 років** тому (1929) ухвалено постанову «Про установи виховання для дефективних дітей і підлітків», згідно з якою для глухонімих, сліпих, розумово відсталих дітей і підлітків установлювалася система установ соціального виховання – дитячі садки, трудові школи, навчально-виробничі майстерні, школи-інтернати.

Засновано в 2017 р. Генеральною Асамблеєю ООН з метою об'єднання всіх спільнот в єдиному прагненні реалізувати повну інклюзію відповідно до Конвенції ООН з прав інвалідів.

– **190 років** від дня народження **Фрідріха Діттеса** (1829–1896).

Німецький педагог, керівник ліберального німецького й австрійського учительства, учитель народних шкіл, директор учительської семінарії й шкільний інспектор, керівник учительського інституту у Відні, видавець журналу «Педагогіум», послідовник Коменського, Песталоцці, Дістервега. Автор посібників із методики початкової освіти, історії й теорії навчання та виховання для вчителів і вихователів, зокрема, «Історія виховання і навчання», «Нариси педагогіки», «Методика початкового навчання».

– **135 років** від дня народження **Якима Якимовича Яреми** (1884–1964).

Український психолог, педагог, філософ, мовознавець, літературознавець, культурно-освітній діяч, доктор філософії, кандидат філологічних наук, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, учитель гімназій Тернополя й Самбіра, учасник Першої світової війни, учасник Української революції 1917–1921 рр., фундатор Соціологічного товариства, професор кафедри філософії, керівник кафедри педагогічної психології Українського Високого педагогічного інституту імені М. Драгоманова в Празі. Автор наукових праць і підручників з літературознавства, психології та лінгвістики.

– **85 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Ільницького** (1934).

Український літературознавець, критик, поет, перекладач, член-кореспондент Національної академії наук України, член Наукового товариства імені Шевченка, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства Львівського національного університету імені І. Франка, провідний науковий співробітник Інституту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України. Автор поетичних збірок «Земні артерії», «Мозаїка доріг», «За роком рік», праць «Таємниці музики», «Енергія слова», «На вістрі серця і пера», упорядник збірок народних пісень; лауреат премії імені І. Франка.

бібліотеку – першу публічну книгозбірню України, нині – Одеська національна наукова бібліотека.

26.09 – **Європейський день мов.**

– **170 років** від дня народження **Івана Петровича Павлова** (1849–1936).

Видатний фізіолог, психолог, академік Петербурзької академії наук, почесний член багатьох іноземних академій, університетів і наукових товариств, засновник найбільшої фізіологічної школи, керівник Інституту фізіології Академії наук СРСР, основоположник вчення про вищу нервову систему, розробник методу умовних рефлексів (ідеї вченого вплинули на розробку широкого кола проблем з фізіології, медицини, психології та педагогіки, пов'язаних з навчанням, розвитком пам'яті, уваги, пізнавальних та емоційних процесів); лауреат Нобелівської премії (1904).

27.09 – **130 років** від дня народження **Олександра Костянтиновича Дорошкевича** (1889–1946).

Український літературознавець, педагог, доктор філологічних наук, редактор журналів «Вільна українська школа», «Життя і революція», завідувач відділу української літератури XIX ст. Інституту літератури Академії наук України і кафедри української літератури Київського університету. Автор праць «Етюди з шевченкознавства», «Реалізм і народність української літератури XIX ст.», підручника «Українська література», посібника «Українська література в школі: спроба методики», укладач «Хрестоматії з історії української літератури».

28.09 – **15 років** тому (2004) Указом Президента України затверджено Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту.

– **1918** – народився **Василь Олександрович Сухомлинський** (1918–1970).

Український педагог, гуманіст, мислитель, дитячий письменник, член-кореспондент АПН РРФСР, АПН СРСР, заслужений учитель УРСР, Герой Соціалістичної Праці, фахівець у галузі теорії й методики виховання дітей у школі й родині, педагогічної майстерності, управління навчально-виховним процесом у школі, директор Павлівської середньої школи (понад 20 років), послідовник відомих педагогів минулого. Автор монографій, брошур, статей, оповідань і казок для дітей; лауреат Державної премії УРСР (1974, посмертно). Твори педагога перекладено 59 мовами світу.

– **90 років** від дня народження **Дмитра Васильовича Павличка** (1929).

Український поет, журналіст, літературознавець, критик, перекладач, громадський, державний і політичний діяч, Герой України, заслужений діяч культури Польщі, завідувач відділу поезії журналу «Дзвін», головний редактор журналу «Всесвіт», один із засновників Товариства української мови імені Т. Шевченка, Народного руху України; один із авторів Акта проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Автор поетичних збірок «Правда кличе», «Гранослов», «Таємниця твого обличчя», «Сонети», «Покаянні псалми», «Рубаї»; лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1977), Міжнародної премії Омеляна і Тетяни Антоновичів (2004).

30.09 – **Всеукраїнський день бібліотек.**

– **Міжнародний день перекладу.**

ЖОВТЕНЬ

– **Міжнародний місяць (місячник) шкільних бібліотек.**

– **60 років** від створення (1959) Українського відділення Товариства психологів, основними завданнями якого стали розвиток психологічної науки і практичної психології, обмін досвідом, проведення організаційно-методичних заходів психологів освітянських закладів, пропагування психологічних знань, організація і проведення конгресів, симпозіумів, конференцій та видання їх матеріалів.

01.10 – **60 років** тому (1959) у Києві створено Товариство культурних зв'язків з українцями за кордоном.

02.10 – **180 років** від дня народження **Остапа Михайловича Левицького** (1839–1903).

Український поет, педагог, перекладач, журналіст, громадсько-культурний діяч, учитель реальних шкіл Ярослава (Польща) і Станіслава (Україна, Івано-Франківськ), популяризатор творчості Т. Шевченка. Автор творів «Втікачі», «Під вечір», «Сповідь», підручника «Читанка руська для четвертого класу шкіл народних у Галичині», перекладів поезій Г. Гейне, К. Уейського, драм Й.-В. Гете, Г. Лессінга, А. Фредра.

– **150 років** від дня народження **Магатми Ганді** (Могандас Карамчанд Ганді, 1869–1948).

Індійський державний і політичний діяч, національний лідер, один із

керівників та ідеологів національно-визвольного руху Індії, філософ, педагог-гуманіст, реформатор державної системи освіти, прихильник філософського вчення ненасилля Л. Толстого та засновник політичної філософії «гандизму», реформатор індуїзму, один із засновників Асоціації з питань освіти індійців і школи «Фенікс», що діяла на основі його принципів виховання. Автор понад 400 джерел педагогічного змісту, серед яких глави 8 книжок, буквар, 187 статей для журналів і газет, зокрема, «Освіта на рідних мовах», «Існуюча система освіти», «План національної освіти», «Ідеальна початкова школа для дітей» та ін.

03.10 – **140 років** від дня народження **Володимира Вікторовича Дорошенка** (1879–1963).

Український літературознавець, журналіст, бібліограф, громадський і політичний діяч, один із засновників і член президії «Союзу визволення України», директор бібліотеки Наукового товариства імені Шевченка (Львів), керівник канцелярії А. Кримського у ВУАН, член Українського наукового інституту (Варшава), почесний доктор Українського історико-філологічного товариства у Празі. Автор праць із шевченкознавства, історії української літератури ХІХ–ХХ ст., книгознавства, історії НТШ й товариства «Просвіта», українських перекладів творів М. Гоголя, Й.-В. Гете, укладач бібліографічних покажчиків творчості Т. Шевченка, П. Куліша, І. Франка.

05.10 – **Всесвітній день учителів.**

– **140 років** від дня народження **Амвросія Андроховича** (1879–1942).

Український педагог, історик, доктор філософії, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, учитель гімназій у Коломиї, Львові, Тереховлі та Перемишлі, директор учительських семінарій у Сокалі і Львові, викладач Львівського університету, професор Богословської греко-католицької академії у Львові. Автор праць з історії освіти і культури Галичини, зокрема «Образки з історії середнього шкільництва в Галичині у ХVІІІ і ХІХ ст.», «Львівське «Studium Ruthenum», «Іван Лаврівський: один із піонерів українського відродження в Галичині (1773–1820)».

– **110 років** від дня народження **Богдана-Ігоря Антонича** (1909–1937).

Український поет, прозаїк, перекладач, літературознавець, член Асоціації незалежних українських митців (АНУМ). Автор збірок поезій «Книга Лева», «Три перстені», «Зелена Євангелія», «Ротації», лібрето до опери «Довбуш», мистецтвознавчих статей «Монументальний реалізм»,

«Національне мистецтво», «Сто червінців божевілля», «Між змістом і формою» та ін.

06.10 – **День працівників освіти.**

07.10 – **155 років** від дня народження **Сергія Павловича Шелухіна** (1864–1938).

Український правник, дипломат, історик, педагог, громадсько-політичний діяч, член одеських культурно-освітніх товариств, член Української Центральної Ради, міністр судових справ, генеральний прокурор Української Народної Республіки, професор карного права Українського вільного університету (Німеччина), Українського високого педагогічного інституту імені М. Драгоманова (Чехія). Автор праць «Значіння рідної мови для народності й творчості», «Звідки походить Русь: теорія кельтського походження Київської Русі з Франції», «Історикоправні підстави української державности»; нагороджений орденами.

08.10 – **135 років** від дня народження **Юліана Опільського** (Юрій Львович Рудницький; 1884–1937).

Український письменник, педагог, викладач німецької мови та історії в українській гімназії Львова, редактор журналу «Українська школа» та шкільних підручників. Автор «Підручника до науки німецької мови», історичних творів «Іду на вас», «В царстві золотої свободи», «Ідоли падуть», «Вовкулака», «Золотий Лев», трилогії «Опирі» («Упирі»).

09.10 – **145 років** від дня народження **Миколи Костянтиновича Реріха** (1874–1947).

Видатний живописець, філософ, мандрівник, археолог, письменник, громадський діяч, академік Імператорської академії мистецтв, дійсний член Португальської та Реймської (Франція) академій, директор школи Імператорського товариства заохочення мистецтв, засновник філософського вчення Жива етика, ініціатор Пакту про захист культурних цінностей під час збройних конфліктів, президент Всесвітньої Ліги Культури. Автор понад 7 тис. творів, зокрема, серій картин «Початок Русі. Слов'яни», «Святі гори», «Майтрея», ескізів мозаїки в церкві с. Пархомівка (Київська обл.), Троїцькому соборі Почаївської лаври, літературних праць «Серце Азії», «Держава Світу»; нагороджений орденами.

10.10 – **130 років** від дня народження **Михайла Панасовича Драй-Хмари** (1889–1939).

Український поет, перекладач, літературознавець, педагог, професор

славістики Кам'янець-Подільського університету, професор кафедри українознавства Київського медичного інституту, співробітник Науково-дослідного інституту мовознавства Всеукраїнської академії наук. Автор збірки поезій «Проростень», поеми «Поворот», монографії «Леся Українка», наукових праць, перекладів українською мовою карело-фінського епосу «Калевала», творів зарубіжних письменників.

– **110 років** від дня народження **Рене Заззо** (1909–1996).

Французький психолог, голова паризької школи генетичної психології (представник школи А. Валлона), професор, викладач Інституту психології Сорбонни, дослідник проблем розвитку близнят. Автор праць «Психічний розвиток дитини і вплив середовища», «Стадії психічного розвитку дитини».

11.10 – **160 років** від заснування в Києві (1859) першої недільної школи для дорослих, у відкритті якої велику роль відіграв М. І. Пирогов (1810–1881), хірург, видатний учений і педагог, один із реформаторів системи освіти.

– **285 років** від дня народження **Фрідріха Еберхарда Рохова** (1734–1805)

Німецький педагог-філантропіст, реформатор й організатор народних шкіл, прихильник Й. Б. Базедова, автор книжки для читання «Друг дітей», посібників для вчителів «Досвід підручника для дітей селян або Посібник для вчителів нижчих і сільських шкіл», «Інструкції для сільських вчителів» та ін.

12.10 – **100 років** тому (1919) Директорія УНР ухвалила Закон «Про організацію однорічних педагогічних курсів для підготовки учителів середніх шкіл».

– **425 років** від дня смерті **Герасима Даниловича Смотрицького** (р. н. невід.–1594).

Український письменник, педагог, релігійний і культурно-освітній діяч, батько М. Смотрицького, перший ректор Острозької колегії. Автор полемічних творів «Ключ царства небесного», «Календар римський новий», видавець (разом з І. Федоровим) «Острозької Біблії» (1581).

– **85 років** від дня народження **Юрія Миколайовича Щербака** (1934).

Український письменник, лікар-епідеміолог, дипломат, громадсько-політичний діяч, доктор медичних наук, перший міністр охорони навколишнього середовища незалежної України. Автор творів «Як на війні», «Бар'єр несумісності», «Чорнобиль», публіцистичних праць

«Україна: виклик і вибір. Перспективи України в глобалізованому світі ХХІ століття», «Україна в зоні турбулентності», низки сценаріїв художніх та документальних фільмів; нагороджений орденами й медалями.

13.10 – **2015** – Указом Президента України затверджено Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки.

14.10 – **День захисника України.**

– **155 років** від дня народження **Стефана Жеромського** (1864–1925).

Польський письменник, перекладач, політичний і громадський діяч, бібліотекар Польського музею у Швейцарії та бібліотеки Замойських у Варшаві, засновник народної школи в містечку Наленчов (Люблінське воєводство), організатор курсів для неписьменних селян, робітничого недільного університету. Автор творів «Політ», «Краса життя», «Проміння», «Лісове відлуння», «Троянда», «Сулковський», перекладів творів Т. Шевченка.

– **155 років** від дня народження **Миколи Корнілійовича Маккавейського** (1864–1919).

Український педагог, філософ, магістр богослов'я, професор, викладач педагогіки Київської духовної академії, Фребелівського педагогічного жіночого інституту, історії педагогіки Києво-Подільської й Фундуклеєвської гімназій, в. о. ректора Київської духовної семінарії, член Київського педагогічного товариства взаємної допомоги. Автор праць «Релігія і моральність як основа виховання», «К. Д. Ушинський та його педагогічні ідеї», «Виховання у давніх євреїв».

15.10 – **175 років** від дня народження **Фрідріха Ніцше** (1844–1900).

Німецький філософ, композитор, поет, професор класичної філології Базельського університету (Швейцарія), представник ірраціоналізму та волюнтаризму, один із засновників «філософії життя». Автор творів «Народження трагедії», «По той бік добра і зла», «Так казав Заратустра. Книга для всіх і ні для кого», «Антихрист», «Сутінки Богів», «Людське, занадто людське: книга для вільних умів» та ін.

– **165 років** від дня народження **Оскара Фінгала Вайльда** (Уайльд; 1854–1900).

Англійський письменник журналіст, автор філософського роману «Портрет Доріана Грея», п'єс «Ідеальний чоловік», «Як важливо бути серйозним», автобіографічної поеми «Балада Редінзької тюрми»,

критичних праць «Наміри», «Занепад брехні», «Критик як митець» та ін.

16.10 – **100 років** від заснування (1919) Житомирського педагогічного інституту, нині – Житомирський державний університет імені І. Франка.

– **90 років** тому (1929) ухвалено постанову «Про комітет сприяння школі» згідно з якою комітет сприяння створюється при кожній школі, налагоджує зв'язки з батьками учнів, допомагає школі матеріально, книжками, одягом, взуттям, сніданками учням тощо.

17.10 – **205 років** від дня народження **Якова Федотовича Головацького** (1814–1888).

Український лінгвіст, історик, етнограф, педагог, поет, громадський діяч, священник, професор і ректор Львівського університету, співзасновник «Руської трійці». Співавтор та видавець альманаху «Русалка Дністровая», укладач «Географічного словника західнослов'янських і південнослов'янських земель», праць «Карпатська Русь», «Народні пісні Галицької і Угорської Русі» (у 3 ч.), статей про І. Котляревського, Г. Квітку-Основ'яненка, М. Шашкевича.

19.10 – **30 років** тому (1989) створено Республіканську організацію українознавців, з 1999 р. – Національна асоціація українознавців (НАУ), громадська організація культурно-освітнього напрямку сприяння розвитку українознавства в Україні та зарубіжжі.

– **585 років** від заснування (1434) Катанійського університету (Італія). За освітньою реформою 2012 р., структура університету змінилась – 12 факультетів перетворено у 22 відділення. Сьогодні університет налічує понад 50 тис. студентів та входить в асоціацію середземноморських університетів UNIMED.

– **130 років** від дня народження **Ольги Дмитрівни Багалій-Татариної** (1889 (1890?)–1942).

Український історик, архівіст, бібліограф, бібліотекознавець, донька академіка Д. Багалія, його секретар і помічниця, бібліотекар Харківської бібліотеки імені В. Короленка, завідувач кабінету історії України Харківського інституту народної освіти, науковий співробітник Харківської науково-дослідної кафедри історії української культури (з 1930 р. – Науково-дослідний інститут історії української культури імені академіка Д. Багалія), архівіст Харківського історичного архіву. Автор праць «Архівна справа», «Нариси з історії військових поселень на Україні», «Матеріали до історії декабристського руху в Україні»,

«Матеріали до історії польського повстання на Правобережній Україні 1863 року».

20.10 – **180 років** від дня народження **Григорія Захаровича Врецьони** (1839–1901).

Український педагог, громадсько-просвітницький діяч, видавець, учитель й управитель двокласної школи в Підгірцях Золочівського повіту, заступник управителя школи вправ при чоловічій учительській семінарії у Львові, діяч товариства «Просвіта», Руського педагогічного товариства, шкільного товариства «Поміч», видавець і редактор «Шкільного часопису». Автор статей «Які вчителі, такі і школи», «Новомодні основи виховання», «Руська зразкова школа» та ін.

– **2005** – ЮНЕСКО прийнято Конвенцію про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження.

– **160 років** від дня народження **Джона Дьюї** (1859–1952).

Американський філософ, психолог, педагог, реформатор освіти, ідеолог педоцентричної теорії й методики навчання, творець нової філософії освіти, прихильник біогенетичної теорії розвитку дитини, один із провідних представників прагматизму, професор Чиказького університету й засновник експериментальної новаторської школи-лабораторії при ньому, професор філософії Мічиганського, Міннесотського та Колумбійського університетів. Автор книжок «Школа і суспільство», «Школа і дитина», «Моє педагогічне кредо».

21.10 – **235 років** тому (1784) засновано Львівський університет – один із найстаріших університетів України та Східної Європи, нині – Львівський національний університет імені І. Франка.

– **30 років** тому (1989) відбулися установчі збори відновленого Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) у Львові, що об'єднує понад 1400 вчених у 6 секціях та 35 різнопрофільних комісіях і спрямовує науковий потенціал учених на становлення української державності.

22.10 – **125 років** від дня народження **Віктора Платоновича Петрова** (псевд. В. Домонтович, Віктор Бер; 1894–1969).

Український письменник, літературознавець, філософ, історик, етнограф, доктор філологічних наук, учасник Другої світової війни, викладач Київського вищого інституту народної освіти, керівник Етнографічної комісії ВУАН, директор Інституту українського фольклору

Академії наук України, викладач вищих навчальних закладів у Німеччині, завідувач архіву Інституту археології АН України. Автор праць «Сучасний образ світу», «Історіософічні етюди», «Християнство і сучасність», повістей «Без ґрунту», «Доктор Серафікус», роману «Дівчина з ведмедиком», творів про діячів української культури; нагороджений орденом і медалями.

23.10 – **100 років** від дня народження **Ушакова Дмитра Андрійовича** (1919–2011).

Український історик, кандидат історичних наук, доцент, українознавець, учасник Другої світової війни, викладач Харківського державного університету (нині – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), директор Центральної наукової бібліотеки ХДУ (1959–1963), почесний доктор ХНУ імені В. Н. Каразіна (2004); нагороджений орденами, медалями.

24.10 – **День Організації Об'єднаних Націй.**

– **Всесвітній день інформації про розвиток.**

Засновано в 1972 р. Генеральною Асамблеєю ООН з метою привернення уваги світової громадської думки до проблем розвитку та до необхідності зміцнення міжнародного співробітництва для їх вирішення.

– **235 років** від заснування (1784) Академічної гімназії у Львові – найстарішої гімназії в Україні, нині – Львівська академічна гімназія при національному університеті «Львівська політехніка».

25.10 – **160 років** від початку (1859) другого спалаху «Азбучної війни» – суперечки української громадськості Галичини у ХІХ ст. з австрійським урядом щодо спроб латинізувати українську абетку на основі польської та чеської абеток (перший спалах виник у 1834 р.). У 1861 р. міністерська комісія забракувала проект і впровадження латинки було відмінене. Події описано в праці І. Франка «Азбучна війна в Галичині 1859 р.».

– **80 років** від дня народження **Василя Тимофійовича Скуратівського** (1939–2005).

Український письменник, видавець, народознавець, ініціатор започаткування уроків народознавства в школах, один із організаторів фестивалів «Котилася торба», «Берегиня», «Коляда», організатор багаторічної народознавчої експедиції «Чумацькими шляхами», редактор журналу «Народна творчість та етнографія», засновник і видавець

народознавчого часопису «Берегиня» (1992). Автор циклу народознавчих матеріалів «Зелене полум'я сосни», праць «Берегиня», «Дідух», «Русалії», «Український рік», «Святвечір», «Кухоль меду».

26.10 – **155 років** від дня народження **Євгена Пилиповича Вотчала** (1864–1937).

Український ботанік, фізіолог рослин, академік Академії наук України, професор Київського політехнічного інституту, завідувач кафедри ботаніки Київського медичного інституту, один з фундаторів Наукового інституту селекції у Києві, засновник школи українських фізіологів рослин.

– **105 років** від дня народження **Петра Володимировича Жура** (1914–2002).

Український письменник, літературознавець, шевченкознавець, перекладач, громадський діяч, учасник Другої світової війни, один із упорядників «Шевченківського словника» (у 2 т.), автор творів «Дума про огонь», «Шевченківський Київ», «Труди і дні Кобзаря» та ін.; лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка, нагороджений орденами й медалями.

27.10 – **Всесвітній день аудіовізуальної спадщини.**

– **160 років** від дня народження **Юхима Йосиповича Сіцінського** (1859–1937).

Український історик, педагог, краєзнавець, археолог, культурно-громадський діяч, священик, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, викладач Кам'янець-Подільського інституту народної освіти, завідувач Кам'янець-Подільського історико-археологічного музею, співзасновник товариства «Просвіта», член Всеукраїнської археологічної комісії і співробітник Історичної секції УАН, засновник краєзнавчої школи поділлязнавства. Автор праць «Археологічна карта Подільської губернії», «Оборонні замки Західного Поділля», «Друкарні та видавництва на Поділлі».

– **100 років** від дня народження **Івана Лисяка-Рудницького** (1919–1984).

Український історик, політолог, педагог, громадський діяч, доктор філософії, дослідник української суспільно-політичної думки, професор історії Ля Саль Коледж, Американського університету (США), Альбертського університету (Канада), один із засновників Канадського

інституту українських студій при ньому, член Наукового товариства імені Шевченка і Української вільної академії наук у Канаді. Автор праць «Інтелектуальні початки нової України», «Четвертий універсал та його ідеологічні попередники», «Консерватизм», «Націоналізм і тоталітаризм», «Між історією і політикою».

28.10 – **День визволення України від німецьких окупантів.**

– **75 років** тому (1944) завершено остаточне вигнання військ нацистської Німеччини та її союзників під час Другої світової війни за межі України.

30.10 – **20 років** тому (1999) Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про створення Державної науково-педагогічної бібліотеки України». Нині – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України.

ЛИСТОПАД

– **100 років** тому (1919) Радою Міністрів Української Народної Республіки (м. Кам'янець-Подільський) схвалено «Проект Єдиної школи на Вкраїні», в якому висвітлено загальні засади шкільної реформи, шляхи творення нової загальноосвітньої школи.

01.11 – **1991** – Верховна Рада України ухвалила Декларацію прав національностей України.

– **170 років** від дня народження **Саломона Арона Отто** (1849–1907).

Шведський педагог, засновник шведської («Неєської») системи трудового навчання (т. зв. слойда –ручної праці), ініціатор впровадження її в народну школу, засновник і директор першої школи трудового навчання для хлопчиків (1872), яка через два роки стала вчительською семінарією. Автор педагогічної праці «Довідник для викладачів кустарних ремесел». Згодом система трудового виховання О. Саломона була поширена і почала впроваджуватися в навчальний курс шкіл багатьох європейських країн.

02.11 – **135 років** від дня народження **Олександра Івановича Білецького** (1884–1961).

Український літературознавець, історик літератури, доктор філологічних наук, академік Академії наук України, заслужений діяч науки, викладач Харківського й Київського університетів, директор

Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка АН України. Автор праць із проблем теорії літератури, історії української й зарубіжної літератур, підручників і хрестоматій для вищої та середньої шкіл.

03.11 – **1993** – Постановою Кабінету Міністрів України ухвалено Державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття»).

– **105 років** від дня народження **Олега Павловича Куца** (1914–1984)

Український бібліограф, літературознавець, фахівець у галузі української літературної бібліографії та міжнародних бібліографічних зв'язків, заступник директора Львівської наукової бібліотеки, директор Львівського обласного архіву, укладач покажчиків присвячених І. Франку, О. Кобилянській, О. Маковею, В. Стефанику та ін.

– **105 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Лисенка** (1914–1995).

Український історик, методист, доктор історичних наук, учитель історії шкіл Луганщини, науковий працівник Інституту історії Академії наук України, заступник директора Київського історичного музею, завідувач відділу методики викладання історії та суспільствознавства, провідний науковий співробітник НДІ педагогіки України (нині – Інститут педагогіки НАПН України). Автор підручників, посібників, статей із методики викладання історії в школі, зокрема, «Патріотичне виховання учнів у процесі вивчення історії», «Історія України (з прадавніх часів до 1917 р.)» (у 2 т.).

05.11 – **2003** – згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України Державній науково-педагогічній бібліотеці України присвоєно ім'я видатного українського педагога-гуманіста В. О. Сухомлинського.

– **210 років** тому (1809) у Києві на Подолі засновано Олександрівську (першу) чоловічу гімназію на базі Головного народного училища (1789), директором і викладачем якої був М. Ф. Берлинський (1764–1848), український історик, археолог і педагог.

– **175 років** від дня народження **Дмитра Івановича Тихомирова** (1844–1915).

Визначний педагог, освітній і громадський діяч, теоретик і організатор початкового навчання, керівник жіночих курсів Товариства виховательок і вчительок, що готували педагогів молодших класів, учителів-предметників, працівників дошкільних закладів, редактор журналу

«Дитяче читання», укладач й видавець посібників та підручників для народних шкіл, зокрема, «Азбука правопису», «Буквар» (16 видань), читанка «Весняні сходи» (50 видань), «Методика навчання рідної мови», «З приводу навчання письма».

06.11 – **1943 – День визволення Києва від німецьких окупантів.**

07.11 – **85 років** від дня народження **Григорія Дем'яновича Зленка** (1934–2015).

Український письменник, літературознавець, бібліограф, заслужений діяч мистецтв України, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, член Міжнародної асоціації українців, дослідник історії української літератури, книговидавничого процесу в Україні, питань краєзнавства, завідувач редакційного відділу Одеської національної наукової бібліотеки. Автор книжок «Леся Українка в Одесі», «Одеська кіностудія художніх фільмів», «Відсвіти Тараса Шевченка», упорядник і науковий редактор бібліографічних покажчиків «Іван Франко в Одесі», «Степан Петрович Ковганюк», «Перші українські видавництва Одеси» тощо.

– **120 років** від дня народження **Дмитра Федотовича Ніколенка** (1899–1993).

Український психолог, фундатор української психологічної школи, кандидат психологічних наук, професор, заслужений працівник вищої школи України, викладач Київського педагогічного інституту (нині – Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова). Автор праць з проблем загальної, вікової й педагогічної психології, психології праці, профорієнтації.

09.11 – **День української писемності та мови.**

– **День Преподобного Нестора-літописця Печерського.**

– **Всеукраїнський День працівників культури та майстрів народних мистецтв.**

– **400 років** від виходу в світ (1619) книги Кирила Транквіліона-Ставровецького (1581–1646, український учений-просвітитель, друкар, філософ, поет, богослов, один із провідних діячів Львівського братства) «Євангеліє повчальне», що містить різні проповіді й повчання, обговорення питань поведінки молоді людини.

10–16.11 – **Міжнародний тиждень науки та миру.**

10.11 – **Всесвітній день науки за мир та розвиток.**

– **Всесвітній день молоді.**

– **260 років** від дня народження **Йоганна-Фрідріха Шиллера** (1759–1805).

Німецький поет, драматург, філософ, історик, теоретик мистецтв, військовий лікар, професор історії Ієнського університету (Німеччина), представник європейського Просвітництва. Автор драматичних творів «Підступність і любов», «Дон Карлос», «Валленштейн», «Марія Стюарт», «Орлеанська діва», «Вільгельм Телль», філософських праць «Про взаємозв'язок тваринної природи людини з його духовною природою», «Про грацію і гідність», «Листи про естетичне виховання людини».

13.11 – **130 років** від дня народження **Остапа Вишні** (П. М. Губенко, 1889–1956).

Український письменник, сатирик, гуморист, перекладач, начальник медично-санітарного управління Міністерства залізниць Української Народної Республіки, учасник літературних об'єднань «Плуг» і «Гарт», співпрацівник, член редколегії журналу «Перець». Автор збірок «Вишневі усмішки», «Зенітка», «Нещасне кохання», перекладів творів Я. Гашека, Марка Твена, О'Генрі.

12.11 – **560 років** від заснування (1459) Базельського університету (Швейцарія). Нині в університеті діють 7 факультетів, що поділяються на інститути, один з них – Європейський – є науковим центром міжгалузевого навчання і досліджень з європейської інтеграції. Бібліотеку відкрито у 1622 р. і сьогодні вона вважається найбільшою у всій країні. Серед випускників університету К. Юнг, Д. Бернуллі, Л. Ейлер та ін.

– **145 років** від дня народження **Івана Опанасовича Шовгеніва** (1874–1943).

Український інженер-гідролог, професор і викладач Київського політехнічного інституту, ректор Української господарської академії (Подєбради, Чехія), батько Олени Теліги – відомої української поетеси, один із організаторів Українського чорноморського інституту у Варшаві. Автор підручників та наукових розвідок «Аналітична геометрія на площі», «Гідравліка», «Водне господарство».

- 15.11 – **80 років** від дня заснування (1939) Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки.
- 16.11 – **Міжнародний день толерантності.**
- 17.11 – **215 років** від заснування (1804) Харківського університету, нині – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. За результатами рейтингу 2016-2017 рр. Харківський університет постав третє місце в рейтингу університетів Східної Європи і Центральної Азії та визнаний кращим в Україні.
- 18.11 – **160 років** від дня народження **Костя Антоновича Левицького** (1859–1941).
- Український правник, історик, державний і громадський діяч, публіцист, дійсний та почесний член Наукового товариства імені Шевченка, почесний член товариства «Просвіта», перший голова Державного Секретаріату, міністр фінансів Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Укладач німецько-українського правничого словника, автор праць «Історія політичної думки галицьких українців 1848–1914 рр.», «Історія визвольних змагань галицьких українців у часи Світової війни 1914–1918 рр.» та ін.
- 19.11 – **155 років** тому (1864) затверджено статут гімназій і прогімназій Міністерства народної освіти, згідно з яким підвищувалася роль класичних гімназій як єдиного виду середньої школи, що давав право на вступ до університетів.
- **230 років** від дня народження **Михайла Михайловича Лучкая** (1789–1843).
- Український мовознавець, історик, фольклорист, педагог, громадський і релігійний діяч, священник с. Великі Лучки й Ужгорода, бібліотекар, архіваріус і керівник Мукачівського Єпархіального управління, директор міської школи Ужгорода, шкільний референт, засновник і упорядник парафіяльних шкіл на території єпархії. Автор «Граматики слов'яно-української», першої порівняльної граматики церковно-слов'янської та української мов, «Історії карпатських русинів» (у 6 т.) та ін.
- 20.11 – **Всесвітній день дитини.**
- **60 років** тому (1959) Генеральною Асамблеєю ООН проголошено Декларацію прав дитини.

– **30 років** тому (1989) Генеральною Асамблеєю ООН схвалено Конвенцію про права дитини.

– **205 років** від дня народження **Михайла Андрійовича Тулова** (1814–1882).

Український педагог, філософ, літературознавець, професор Ніжинського ліцею, директор Немирівської гімназії, засновник і керівник Київської педагогічної школи – першої вчительської семінарії в Україні, помічник попечителя Київського навчального округу, один із фундаторів і перший голова Історичного товариства Нестора-літописця в Києві. Автор праць «Керівництво до пізнання родів, видів і форм поезії», «Народна освіта в Пруссії», «Нарис з історії мовознавства», методичних посібників «Про малоруський правопис», «Про малоруську вимову».

21.11

– **День Гідності та Свободи.**

– **Міжнародний день філософії.**

– **325 років** від дня народження **Вольтера** (справж. Марі Франсуа Аруе, 1694–1778).

Французький письменник, філософ, історик, публіцист, член Французької академії, представник французького Просвітництва. Автор творів «Історія Карла XII», «Заїра», «Філософські листи», «Орлеанська діва», «Світ як він є», «Філософський словник», «Кандід», «Трактат про толерантність» та ін.

– **130 років** від дня народження **Михайла Ілліча Ясинського** (1889–1967).

Український бібліограф, перший історик і основоположник української бібліографії, організатор бібліотечно-бібліографічної справи в Україні, працівник наукових і редакційних установ Києва, зокрема, Всенародної бібліотеки України (ВБУ), наукової бібліотеки Київського державного університету імені Т. Шевченка, Київського педагогічного інституту іноземних мов. Автор праць із теорії, історії та методики бібліографії, підручника з упорядкування й ведення сільських бібліотек тощо.

– **95 років** від дня народження **Ігоря Івановича Корнєйчика** (1924–1974).

Український літературознавець, бібліографознавець, викладач бібліографічних дисциплін Харківського бібліотечного інституту (нині – Харківська державна академія культури), рецензент бібліографічних

видань, член вченої та редакційно-видавничої ради Книжкової палати України, член редколегії видання «Державна бібліографія на Україні». Автор праць з історії української бібліографії, краєзнавчої бібліографії, статей про життя та діяльність українських бібліографів.

- 23.11 – **120 років** від дня народження **Григорія Силевича Костюка** (1899–1982).

Український психолог, педагог, дійсний член Академії педагогічних наук СРСР, заслужений діяч науки й техніки України, засновник української психологічної школи, фахівець з дитячої й педагогічної психології, керівник відділу психології Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), професор Київського педагогічного інституту, один із засновників і директор НДІ психології України (нині – Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України), що став центром теоретико-методологічних і прикладних досліджень психологічних проблем мислення та інтелектуальних здібностей, автор підручників «Психологія», «Вікова психологія» для педагогічних інститутів, праць із питань загальної, дитячої й педагогічної психології, праці «Нариси з історії вітчизняної психології» (у 4 т.).

- 24.11 – **День пам'яті жертв голодоморів.**
– **Всеукраїнська акція «Засвіти свічку».**

– **25 років** тому (1994) прийнято рішення колегії Міністерства освіти України «Про поліпшення виховання, навчання, матеріального забезпечення, соціального захисту дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків».

- 25.11 – **135 років** від дня народження **Івана Титовича Калиновича** (1884–1927).

Український бібліограф, книгознавець, видавець, перекладач, громадсько-політичний діяч, член і секретар Бібліографічної комісії Наукового товариства імені Шевченка у Львові, організатор видавництва «Всесвітня бібліотека», редактор газет «Дрогобицький листок», «Наше слово». Автор праць «Переклади з української літератури», «Показчик до української літератури», «Бібліографія українознавства за 1914–1923 рр.», «Україна в старих (німецьких, 1836–1848) часописах».

- 26.11 – **125 років** від дня народження **Норберта Вінера** (1894–1964).

Американський математик, член Американської академії мистецтв і наук, викладач Массачусетського технологічного інституту, професор

Гарвардського, Корнельського, Колумбійського, Браунівського, Геттінгенського університетів. Основоположник кібернетики та теорії штучного інтелекту, автор праці «Кібернетика, або управління і зв'язок в тварині і машині», автобіографічних творів «Колишній вундеркінд», «Я математик».

– **2015** – Верховною Радою України прийнято Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

27.11 – **1895** – встановлено Нобелівську премію.

– **150 років** від дня народження **Лідії Платонівни Деполович** (1869–1943).

Український педагог, методист початкової освіти, вчитель початкових шкіл Чернігова й Києва. Автор і упорядник посібників і підручників для навчання грамоти, зокрема «Букваря», що витримав 19 видань до 1956 р., «Букваря для шкіл дорослих», «Математичного задачника» (у співавторстві), методичних розробок «Як навчити грамоти за Букварем Л. П. Деполович», «Нумо читати! Буквар» та ін.

29.11 – **140 років** від дня народження **Миколи Митрофановича Крилова** (1879–1955).

Український математик, академік Академії наук України, заслужений діяч науки України, професор Кримського університету (Сімферополь), засновник Київської математичної школи. Автор праць із теорії інтерполяції, математичної фізики, нелінійної механіки й наближених обчислень.

– **120 років** від дня народження **Григорія Михайловича Косинки** (справж. – Стрілець; 1899–1934).

Український письменник, учасник Української революції 1917–1921 рр., член творчої групи «Гроно», літературного угруповання «Ланка» (згодом «Марс»). Автор творів «На золотих богів», «Заквітчаний сон», «За ворітьми», «Мати», «В житах», «Політика», «Серце» та ін.

30.11 – **85 років** від дня народження **Раїси Петрівни Іванченко** (1934).

Український історик, публіцист, письменниця, кандидат історичних наук, відмінник освіти України, заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри історії Київського університету, професор Київського інституту культури (нині – Київський національний університет культури і мистецтв), Київського міжнародного університету. Автор наукових праць з

української історії, зокрема, присвячених М. Драгоманову, суспільно-політичним рухам XIX ст., історії української державності, історичних романів «Гнів Перуна», «Золоті стремена», «Отрута для княгині»; лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка.

– **70 років** від дня народження **Ярослава Михайловича Стельмаха** (1949–2001).

Український драматург, дитячий письменник, кіносценарист, перекладач, заслужений діяч мистецтв України, син українського письменника М. Стельмаха, викладач вищих навчальних закладів. Автор п'єс «Запитай колись у трав», «Гра на клавесині», «Драма в учительській», творів для дітей «Якось у чужому лісі», «Найкращий намет», «Шкільна драма».

ГРУДЕНЬ

01.12 – **1991 – народ України вільним волевиявленням на Всенародному референдумі підтвердив Акт проголошення незалежності України.**

– **95 років** від дня народження **Лідії Василівни Сохань** (1924).

Український філософ, соціолог, соціальний психолог, доктор філософських наук, завідувач відділу Інституту філософії імені Г. Сковороди та Інституту соціології НАН України, засновник Київської школи соціальних психологів, дослідник проблеми становлення психології індивідуального життя особистості як самостійної галузі психології, проблем сучасної цивілізації й причетності їх до окремої людини, автор праць «Спосіб життя», «Психологія життєвого успіху», «Мистецтво життєтворчості особистості», «Час нового світу і людина. Глобальні ризики цивілізації».

02.12 – **610 років** від заснування (1409) Лейпцизького університету (Німеччина). Заснований іммігрантами з Чехії, університет став взірцем для багатьох сучасних вузів та увійшов у топ-500 ARWU (Academic Ranking of World Universities), або так званого Шанхайського рейтингу. Головна наукова бібліотека Лейпцизького університету налічує більш 5 млн. примірників документів. Серед його випускників Р. Вагнер, Й.-В. Гете, Г. В. Лейбніц, Ф. Ніцше.

– **130 років** від дня народження **Карлтона Волсі Вошберна** (1889–1968).

Американський педагог, ініціатор реорганізації роботи шкіл

м. Віннетка (США), творець системи навчання – Віннетка план (індивідуальне навчання), керівник міської Літньої школи для вчителів, викладач педагогічного коледжу в Сан-Франциско, професор педагогіки Мічиганського університету, директор відділу аспірантури і програм підготовки вчителів у Бруклінському коледжі державного університету (Нью-Йорк), учасник організації системи шкільної освіти в Італії, автор підручників для італійських шкіл, книг «Кращі школи», «Перетворювачі людства».

03.12 – **30 років** тому (1989) у Львові відбулася конференція «Національна школа, учитель – громадськість».

– **20 років** тому (1999) вийшов Закон України «Про ратифікацію Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні».

04.12 – **135 років** від дня народження **Григорія Костянтиновича Голоскевича** (1884–1934).

Український мовознавець, лексикограф, діалектолог, громадський діяч, член української громади в Петербурзі й осередку Товариства українських поступовців, викладач української мови на таємних університетських курсах, член Української Центральної Ради, керівник видавничого відділу Міністерства народної освіти УНР, співредактор українських наукових словників Української академії наук, упорядник першого «Українського правописного словника».

– **80 років** від дня народження **Олександра Федотовича Явоненка** (1939–2009).

Український біолог, педагог, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, керівник наукової школи біохіміків, заслужений працівник народної освіти України, проректор Херсонського педагогічного інституту (нині – Херсонський державний університет), ректор Тернопільського педагогічного інституту (нині – Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка), Чернігівського педагогічного університету (нині – Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка), автор підручників «Хімія та біологічна хімія», «Біохімія» «Практикум з біологічної хімії» (у співавторстві); нагороджений орденами, медалями.

05.12 – **Міжнародний день волонтерів в ім'я економічного і соціального**

розвитку.

06.12 – **День Збройних сил України.**

– **120 років** від дня народження **Олександра Петровича Оглобліна** (1899–1992).

Український історик, архівист, педагог, доктор історичних наук, професор Українського вільного університету в Празі та Мюнхені, Гарвардського університету, президент Української вільної академії наук у США, автор праць «Українська історіографія 1917–1956 рр.», «Гетьман Мазепа і його доба».

– **90 років** від дня народження **Юрія Борисовича Медведєва** (1929).

Український бібліограф, заслужений працівник культури України, науковець Книжкової палати України імені І. Федорова, упорядник «Бібліографічного покажчика творів О. Т. Гончара», автор статті «Видання творів Марка Вовчка», низки книгознавчих розвідок.

08.12 – **155 років** від дня народження **Йосипа Кіндратовича Пачоського** (Юзеф Конрадович Пачоський, 1864–1942).

Український і польський біолог, ботанік, натураліст, теоретик і організатор науки, член Польської академії наук, завідувач Херсонським природничо-історичним музеєм, керівник науково-дослідної роботи в заповіднику «Біловезька пуща», професор Херсонського політехнічного інституту, Познанського університету (Польща), засновник нових галузей наук – геоботаніки, фітосоціології, ініціатор створення заповідника «Асканія Нова», один із засновників природоохоронної справи в Україні.

– **100 років** від дня народження **Катерини Логвинівни Ющенко** (1919–2001).

Український математик, кібернетик, доктор фізико-математичних наук, член-кореспондент Національної академії наук України, заслужений діяч науки і техніки, вчителька середніх шкіл на Житомирщині, старший науковий співробітник Інституту математики НАН України, завідувач відділу, радник дирекції Інституту кібернетики НАН України, засновник першої у світі «адресної мови програмування», автор більш 200 наукових праць, зокрема 23 монографій і навчальних посібників ; лауреат Державної премії України (двічі), премії Національної академії наук України імені В. М. Глушкова, кавалер ордену княгині Ольги.

– **95 років** від дня народження **Григорія Марковича Донського**

(1924–1992).

Український педагог, учасник Другої світової війни, учитель історії у середній школі № 1 м. Харкова (30 років), методист, автор підручників «Історія середніх віків» для 6 кл. (у співавторстві), «Всесвітня історія : середні віки» (пробний підручник для 7 кл.), дидактичних матеріалів з нової історії для 8 кл., методичних посібників для вчителів ; лауреат Державної премії.

10.12 – **День прав людини.**

11.12 – **170 років** від дня народження **Еллен Кароліни Софії Кей** (1849–1926).

Шведська письменниця, педагог, публіцист, громадська діячка, прихильниця концепції вільного виховання та єдиної спільної школи для хлопчиків і дівчаток, засновниця й активна діячка Шведського робітничого інституту в Стокгольмі, автор праць «Століття дитини», «Еволюція душі», «Жінка : життєві потреби», «На порозі життя», «Мати й дитина» та ін.

– **130 років** від дня народження **Миколи Чубатого** (1889–1975).

Український історик, педагог, публіцист, громадсько-політичний діяч, доктор філософії, професор Українського таємного університету та Богословської академії у Львові, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, редактор журналу «Нова Рада», засновник «Дому Української Культури» в Нью-Йорку, декан права й суспільних наук Українського католицького університету в Римі, автор монографії «Київська Русь і початок трьох східнослов'янських націй», праць «Огляд історії українського права : державне право», «Історія християнства на Русі-Україні» (у 2 т.).

12.12 – **390 років** від дня народження **Симеона Полоцького** (справж. – Самуїл Петровський-Ситнянович; 1629–1680).

Білоруський церковний і освітньо-культурний діяч, педагог, письменник, перекладач, публіцист, викладач Полоцької братської школи, вчитель і вихователь дітей знатних осіб, автор «Академічного привілею» – проекту організації Слов'яно-греко-латинської академії, укладачі видавець «Букваря мови словенської» (1679), автор полемічних творів, п'єс, поетичних збірок, праць педагогічного змісту, зокрема «Книжка коротких запитань і відповідей катехізичних», «Обід душевний», «Вечеря душевна», «Рифмологіон», «Вертоград багатобарвний».

14.12 – **2010** – Верховною Радою України прийнято Закон України «Про культуру».

16.12 – **95 років** від заснування (1924) вищих педагогічних курсів у Сумах, нині – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка.

– **215 років** від дня народження **Віктора Яковича Буняковського** (1804–1889).

Український математик, доктор математики, професор, член і віцепрезидент Петербурзької академії наук, викладач математики й механіки в Кадетському корпусі, Морському корпусі й Інституті шляхів сполучення в Санкт-Петербурзі, професор і викладач Петербурзького університету, автор праць із теорії імовірностей та теорії чисел, математичного аналізу, геометрії й алгебри, підручників з арифметики для середньої школи, навчальних програм і конспектів з математики для вищих шкіл, словника «Лексикон чистої і прикладної математики».

17.12 – **95 років** від дня народження **Ганни Дмитрівни Нестеренко** (1924–2014).

Український педагог, кандидат педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, заслужений учитель України, Герой Соціалістичної Праці, педагог-практик, фахівець у галузі навчання й виховання дітей-сиріт, трудового й екологічного виховання учнів, доцент Рівненського економіко-гуманітарного інституту імені академіка Степана Дем'янчука.

19.12 – **100 років** від дня народження **Миколи Олексійовича Лукаша** (1919–1988).

Український перекладач, літературознавець, мовознавець, лексикограф, педагог, викладач іноземних мов у вищих навчальних закладах Харкова, завідувач відділу поезії журналу «Всесвіт», знавець багатьох іноземних мов, автор численних перекладів на українську мову творів світової літератури (18-ма мовами), збірки «Від Бокаччо до Аполлінера», літературознавчих, перекладознавчих статей; лауреат премій імені М. Т. Рильського (1988), імені М. Зерова (1993).

20.12 – **120 років** від дня народження **Івана Івановича Пільгука** (1899–1984).

Український письменник, літературознавець, педагог, доктор філологічних наук, професор, викладач літератури у вищих навчальних закладах Харкова й Києва, працівник Інституту літератури імені

Т. Г. Шевченка Національної академії наук України, автор підручників з української літератури для середньої школи, посібника для студентів педагогічних інститутів «Т. Г. Шевченко – основоположник нової української літератури», роману «Марія Заньковецька», повістей про І. Карпенка-Карого, І. Котляревського, Г. Сковороду та інших творців літератури й мистецтва.

24.12 – **День працівників архівних установ.**

– **175 років** від дня народження **Євгена Ієронімовича Желехівського** (1844–1885).

Український лексикограф, фольклорист, педагог, один із засновників товариства «Просвіта» у Львові, викладач філологічних дисциплін в українських гімназіях Перемишля й Станіслава, автор «Малорусько-німецького словника» (у 2 т.), укладеного на основі фонетичного принципу правопису («желехівкі»), збірки публікацій про українські народні пісні, колядки й повір'я «З уст народу».

26.12 – **160 років** від дня народження **Юліана Юліановича Кобилянського** (1859–1922).

Український мовознавець, педагог, професор 2-ї Чернівецької гімназії, керівник українського шкільного товариства «Сковорода», викладач класичних мов і літератур у гімназіях Коломиї, Сучави, Радівців, один із перших дослідників в Україні латинської, української та грецько-української лексикографії, автор підручників із латинської мови для середніх шкіл, праць «Педагогіка для педагогічних училищ», «Естетичне виховання в гімназії», укладач українсько-німецько-латинських словників.

28.12 – **130 років** від дня народження **Степана Володимировича Савченка** (1889–1942).

Український літературознавець, педагог, викладач Київського університету, автор наукових праць «Походження романських мов», «Шевченко і світова література», редактор зібрання творів Гі де Мопассана (у 10 т.) та збірки перекладів французьких письменників XVII ст.

30.12 – **90 років** тому (1929) ухвалено постанову «Про реорганізацію семирічних трудшкіл» у зв'язку з індустріалізацією та колективізацією сільського господарства. Згідно з постановою було утворено фабрично-заводські семирічки (ФЗС) та школи селянської молоді.

– **125 років** від дня народження **Валентина Фердинандовича Асмуса**

(1894–1975).

Український філософ, літературознавець, педагог, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки, дійсний член Міжнародного Інституту філософії в Парижі, викладач вищих навчальних закладів Києва, автор праць «Діалектика Канта», «Логіка», «Питання теорії та історії естетики», «Платон», «Декарт».

31.12 – **15 років** тому (2004) вийшов Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в європейський простір».

III. Науковці НАПН України – ювіляри 2019 року

Січень

01.01 – **75 років від дня народження Василя Миколайовича Ткаченка (1944).**

Доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, відмінник освіти України, фахівець у галузі історії, історіософії, політології та освіти дорослих. Головний науковий співробітник відділу теорії та методології всесвітньої історії НАН України.

– **70 років від дня народження Віктора Петровича Андрущенка (1949).**

Доктор філософських наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, відмінник освіти України, фахівець у галузі філософії, політології, культурології, педагогіки вищої освіти, ректор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

– **70 років від дня народження Людмили Прокопівни Пуховської (1949).**

Доктор педагогічних наук, професор, відмінник освіти України, провідний науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

02.01 – **70 років від дня народження Михайла Івановича Бурди (1949).**

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець з дидактики та методики навчання математики, зокрема навчання геометрії в середній та вищій школах, змісту математичної освіти. Завідувач відділу математичної та інформативної освіти Інституту педагогіки НАПН України.

– **70 років від дня народження Миколи Миколайовича Слюсаревського (1949).**

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України, фахівець у галузі соціальної психології, політичної психології, психології навчання дорослих, етнопсихології, президент Асоціації політичних психологів України, директор Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

– **60 років від дня народження Андрія Анатолійовича Каленського (1959).**

Доктор педагогічних наук, доцент, завідувач лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і

технікумах Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

05.01 – **90** років від дня народження **Леоніда Олексійовича Каніщенка** (1929).

Кандидат економічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі економічної теорії та методики її викладання. Голова Наглядової ради Тернопільського національного економічного університету.

07.01 – **50** років від дня народження **Мирослава Чапки** (1969).

Доктор наук з освіти, доктор економічних наук, професор вищої педагогічної школи імені кардинала А. Хлонда в м. Мисловіцах (Польща), професор Політехніки Опольської, іноземний член НАПН України (Республіка Польща), дійсний член Академії економічних наук України, фахівець з проблем управління та економіки, дидактики вищої школи та менеджменту, екології й охорони праці, ректор вищої школи економіки і адміністрації в Битомі.

08.01 – **75** років від дня народження **Олега Ігоровича Волкова** (1944).

Кандидат технічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, фахівець із проблем професійної педагогіки та законодавчого забезпечення освітньої галузі, президент Національної федерації стрільби України.

09.01 – **55** років від дня народження **Світлани Іванівни Синенко** (1964).

Кандидат педагогічних наук, начальник відділення підготовки іноземних громадян до вступу у вищі навчальні заклади Начально-наукового інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

15.01 – **70** років від дня народження **Тетяни Володимирівни Кружевої** (1949).

Кандидат психологічних наук, доцент, провідний науковий співробітник лабораторії вікової психофізіології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

25.01 – **70** років від дня народження **Віталія Федоровича Москаленка** (1949).

Доктор медичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, дійсний член НАМН України, заслужений діяч науки і техніки України, заслужений лікар України, фахівець у галузі соціальної медицини, організації та управління охорони здоров'я.

– **50** років від дня народження **Олександра Андрійовича Лавріненка** (1969).

Доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу теорії і практики педагогічної освіти імені академіка І. А. Зязюна Інституту

педагогічної освіти і освіти дорослих І. А. Зязюна НАПН України.

28.01 – **85** років від дня народження **Анатолія Федоровича Верланя** (1934).

Доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, почесний професор Ташкентського технічного університету, фахівець у галузі комп'ютерних наук, методики навчання інформатики та обчислювальної техніки в середній та вищій школах. Головний науковий співробітник, радник директора Інституту проблем моделювання в енергетиці імені Г. Є. Пухова НАН України.

Лютий

09.02 – **80** років від дня народження **Любові Іванівни Мацько** (1939).

Доктор філологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України, фахівець у галузі української лінгвістики і лінводидактики вищої та середньої шкіл, завідувач кафедри стилістики української мови Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

11.02 – **80** років від дня народження **Миколи Миколайовича Солдатенка** (1939).

Доктор педагогічних наук, професор, відмінник освіти України, провідний науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти імені академіка І. А. Зязюна Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

– **65** років від дня народження **Наталії Іванівни Яковець** (1954).

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри університетської освіти і права ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Березень

05.03 – **55** років від дня народження **Валентини Василівни Снегірьової** (1964).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України.

06.03 – **60** років від дня народження **Миколи Олексійовича Кириченка** (1959).

Доктор філософії, професор кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти, член-кореспондент Академії наук вищої освіти України, ректор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

09.03 – **65** років від дня народження **Валентини Іванівни Доротюк** (1954).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник,

завідувач відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України.

14.03 – **60** років від дня народження **Валентини Іванівни Кириченко** (1959).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України.

15.03 – **60** років від дня народження **Алли Анатоліївни Колупасової** (1959).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі освіти дітей з особливими потребами, заступник директора з наукових питань Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.

19.03 – **60** років від дня народження **Олени Іванівни Огієнко** (1959).

Доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

21.03 – **90** років від дня народження **Єжи Нємця** (1929).

Доктор гуманістичних наук, професор, член комітету педагогічних наук Польської академії наук, фахівець у галузі педагогічної освіти і педагогіки праці, науковий співробітник Вищої педагогічної школи у Білостоку, почесний доктор НАПН України (Республіка Польща).

28.03 – **70** років від дня народження **Олексія Яковича Чебикіна** (1949).

Доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі загальної та педагогічної психології, професійного відбору й управління пізнавальною діяльністю, дійсний член Міжнародної ради психологів США, Міжнародної академії психологічних наук, ректор Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (м. Одеса).

Квітень

03.04 – **50** років від дня народження **Зої Вікторівни Рябової** (1969).

Доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, управління та адміністрування ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

05.04 – **70** років від дня народження **Віктора Федоровича Маценка** (1949).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії загальної психології та історії психології ім. В. А. Роменця Інституту психології

імені Г. С. Костюка НАПН України.

- 07.04 – **55** років від дня народження **Світлани Миколаївни Іванченко** (1964).
Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.
- 10.04 – **60** років від дня народження **Віктора Олександровича Огнев'юка** (1959).
Доктор філософських наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі соціальної філософії, філософії історії, педагогіки, зокрема філософії освіти, розвитку національної системи освіти, ректор Київського університету імені Бориса Грінченка.
- 14.04 – **50** років від дня народження **Наталії Аркадіївни Ваганової** (1969).
Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії психології творчості Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
- 15.04 – **65** років від дня народження **Лідії Олексіївни Хомич** (1954).
Доктор педагогічних наук, професор, відмінник освіти України, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.
- 17.04 – **50** років від дня народження **Ірини Олексіївни Линьової** (1969).
Кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач відділу науково-організаційної та кадрової роботи Інституту вищої освіти НАПН України.
- 18.04 – **60** років від дня народження **Тетяни Миколаївни Третьак** (1959).
Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії психології творчості Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
- 26.04 – **50** років від дня народження **Тетяни Іванівни Мельничук** (1969).
Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
- 27.04 – **90** років від дня народження **Василя Макаровича Плахотника** (1929).
Доктор педагогічних наук, професор, почесний академік НАПН України, відмінник освіти України, фахівець у галузі методики викладання іноземних мов, головний науковий співробітник відділу підтримки обдарованості та міжнародної співпраці Інституту обдарованої дитини НАПН України.

Травень

- 01.05 – **70** років від дня народження **Тамари Костянтинівни Полонської** (1949).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України.

- **65** років від дня народження **Сергія Васильовича Ківалова** (1954).

Доктор юридичних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений юрист України, фахівець у галузі правового виховання, митного та адміністративного права, депутат Верховної Ради України, президент Національного університету «Одеська національна юридична академія».

- 02.05 – **75** років від дня народження **Тамари Семенівни Яценко** (1944).

Доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України, фахівець у галузі глибинно-психологічних аспектів психіки суб'єкта, практичної психології, засновник психодинамічної теорії, завідувач кафедри глибинної корекції і психолого-соціальної реабілітації Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

- 04.05 – **50** років від дня народження **Олени Володимирівни Алейнікової** (1969).

Доктор наук з державного управління, професор, директор Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

- 05.05 – **60** років від дня народження **Наталії Іванівни Клокар** (1959).

Доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

- 07.05 – **60** років від дня народження **Галини Михайлівни Бевз** (1959).

Доктор психологічних наук, доцент, відмінник освіти України, завідувач лабораторії психології спілкування Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

- 09.05 – **55** років від дня народження **Олени Львівни Фідкевич** (1964).

Кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України.

- 13.05 – **85** років від дня народження **Федора Федоровича Боєчка** (1934).

Доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН

України, заслужений працівник вищої школи України, фахівець у галузі біологічної й органічної хімії, хімії полімерів, методики викладання хімічних і біологічних дисциплін у закладах загальної середньої та вищої освіти, завідувач кафедри біології і біохімії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

- 17.05 – **60** років від дня народження **Валентини Михайлівни Шахрай** (1959).
Доктор педагогічних наук, доцент, завідувач лабораторії виховання в сім'ї та закладах інтернатного типу Інституту проблем виховання НАПН України.
- 19.05 – **50** років від дня народження **Олени Леонідівни Вознесенської** (1969).
Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.
- 26.05 – **55** років від дня народження **Наталії Михайлівни Бугайової** (1964).
Кандидат психологічних наук, провідний науковий співробітник лабораторії загальної психології та історії психології ім. В. А. Роменця Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

Червень

- 04.06 – **60** років від дня народження **Олени Ігорівни Локшиної** (1959).
Доктор педагогічних наук, стипендіат програм: тенденції реформування середньої освіти в США, проблеми моніторингу якості освіти та зовнішнього оцінювання навчальних досягнень учнів у США; завідувач відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України.
- 09.06 – **70** років від дня народження **Ганни Миколаївни Тимошко** (1949).
Доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри педагогіки, управління та адміністрування ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.
- 19.06 – **80** років від дня народження **Ольги Назарівни Хорошковської** (1939).
Доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі навчання української мови у школах з викладанням мовами національних меншин України, почесний академік НАПН України.
- 21.06 – **55** років від дня народження **Олени Володимирівни Барановської** (1964).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України.

27.06 – **70** років від дня народження **Олександра Леонідовича Сидоренка** (1949).

Доктор соціологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі підготовки педагогічних кадрів, соціологічної освіти, директор Харківського регіонального центру оцінювання якості освіти.

Липень

06.07 – **75** років від дня народження **Лідії Тимофіївни Ніколенко** (1944).

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії і освіти дорослих ДВНЗ«Університет менеджменту освіти» НАПН України.

10.07 – **55** років від дня народження **Олени Миколаївни Отич** (1964).

Доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-методичної роботи та міжнародних зв'язків ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

13.07 – **65** років від дня народження **Петра Григоровича Лузана** (1954).

Доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

14.07 – **70** років від дня народження **Наталії Василівни Чепелєвої** (1949).

Доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі когнітивної та практичної психології, автор програми формування читацької діяльності, концепції розуміння тексту, заступник директора з науково-дослідної роботи Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

– **65** років від дня народження **Наталії Василівни Пророк** (1954).

Доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії психології психодіагностики та науково-психологічної інформації Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

20.07 – **55** років від дня народження **Світлани Іванівни Позняк** (1964).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії психології політичної поведінки молоді Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

22.07 – **50** років від дня народження **Романа Володимировича Козенка** (1969).

Кандидат наук з державного управління, заслужений працівник соціальної сфери України, старший викладач кафедри публічного

адміністрування та менеджменту освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

23.07 – **65** років від дня народження **Станіслава Олексійовича Довгого** (1954).

Доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі геодинаміки навколишнього середовища, обчислювальної математики, інформаційно-комунікаційних технологій, президент Малої академії наук України.

– **50** років від дня народження **Інни Олегівни Титаренко** (1969).

Кандидат педагогічних наук, доцент, учений секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України.

Серпень

03.08 – **85** років від дня народження **Іллі Мойсейовича Старикова** (1934).

Доктор педагогічних наук, професор, фахівець у галузі теорії й методики професійної освіти й соціальної психології, професор Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, почесний доктор НАПН України.

06.08 – **65** років від дня народження **Олени Іванівни Пометун** (1954).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, відмінник освіти України, фахівець у галузі методики навчання суспільствознавчих предметів, теорії історії педагогіки, інноваційних навчальних технологій, завідувач лабораторії суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України.

10.08 – **65** років від дня народження **Жанни Михайлівни Маценко** (1954).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії загальної психології та історії психології ім. В. А. Роменця Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

16.08 – **70** років від дня народження **Лідії Михайлівни Манилової** (1949).

Кандидат психологічних наук, провідний науковий співробітник лабораторії психодіагностики та науково-психологічної інформації Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

27.08 – **70** років від дня народження **Валентина Олександровича Зайчука** (1949).

Кандидат педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник освіти України, державний службовець I рангу, фахівець у галузі професійної педагогіки й інноваційних технологій у

професійно-технічній освіті, радник Президента України.

Вересень

10.09 – **80** років від дня народження **Альберта Вадимовича Кіпи** (1939).

Доктор філософії, літературознавець, професор Мюленберг-коледжу (штат Пенсільванія, США), професор славістики Українського вільного університету в Мюнхені (Німеччина), дійсний член Української вільної академії наук і Наукового товариства імені Т. Шевченка в Нью-Йорку, іноземний член НАПН України (США).

– **70** років від дня народження **Юрія Володимировича Серьогіна** (1949).

Кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник лабораторії вікової психофізіології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

15.09 – **55** років від дня народження **Ірини Олександрівни Климчук** (1964).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу інновацій та стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України.

19.09 – **55** років від дня народження **Олени Володимирівни Тринус** (1964).

Кандидат педагогічних наук, учений секретар Інституту педагогічної освіти й освіти дорослих НАПН України.

20.09 – **65** років від дня народження **Алли Степанівни Москальової** (1954).

Кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри психології управління ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

21.09 – **65** років від дня народження **Анатолія Миколайовича Фасолі** (1954).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України.

25.09 – **55** років від дня народження **Олега Михайловича Топузова** (1964).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, відмінник освіти України, фахівець у галузі методики навчання географії. Віце-президент НАПН України, директор Інституту педагогіки НАПН України.

26.09 – **80** років від дня народження **Неллі Григорівни Ничкало** (1939).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член Міжнародної академії педагогічних наук, Міжнародної академії акмеологічних наук, відмінник освіти України, фахівець у галузі професійної педагогіки, теорії

історії педагогіки, виховання й дидактики професійно-технічної освіти, академік-секретар Відділення професійної освіти та освіти дорослих НАПН України.

Жовтень

- 01.10 – **65** років від дня народження **Григорія Васильовича Терещука** (1954).
Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, фахівець із теорії й методики трудового навчання й виховання професійної освіти, перший проректор Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
- 04.10 – **70** років від дня народження **Костянтина Васильовича Балабанова** (1949).
Доктор політичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець із питань міжнародних відносин і зовнішньої політики, міжнародної інтеграції, розвитку українсько-грецьких відносин, ректор Маріупольського державного університету.
- 05.10 – **75** років від дня народження **Ніни Федорівни Федорової** (1944).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу діагностики обдарованості Інституту обдарованої дитини НАПН України.
– **60** років від дня народження **Ніни Борисівни Голуб** (1959).
Доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України.
- 07.10 – **50** років від дня народження **Світлани Володимирівни Алексєєвої** (1969).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.
- 10.10 – **80** років від дня народження **Алли Микитівни Бойко** (1939).
Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки й техніки України, фахівець у галузі теорії та історії педагогіки, філософії освіти, теорії виховання, дидактики, порівняльної педагогіки, андрагогіки, тьюторства.
- 17.10 – **70** років від дня народження **Валентини Олександрівни Мартиненко** (1949).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу початкової освіти Інституту

педагогіки НАПН України.

- 18.10 – **55** років від дня народження **Жаннети Василівни Таланової** (1964).
Доктор педагогічних наук, доцент, головний науковий співробітник відділу політики та врядування у вищій освіті Інституту вищої освіти НАПН України.
- 19.10 – **60** років від дня народження **Віктора Петровича Коцура** (1959).
Доктор історичних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі історії, історіографії, джерелознавства, історії України, історії педагогіки, професійної освіти, ректор і завідувач кафедри історії культури України Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди.
- 21.10 – **60** років від дня народження **Олега Олексійовича Рафальського** (1959).
Доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки й техніки України, фахівець у галузі філософії освіти, історіографії й історії України, етнополітології, директор Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.
- 26.10 – **80** років від дня народження **Алевтини Олександрівни Молчанової** (1939).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри університетської освіти і права ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.
– **60** років від дня народження **Наталії Олександрівни Філіпчук** (1959).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти імені академіка І. А. Зязюна Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.
- 29.10 – **80** років від дня народження **Алли Михайлівни Богуш** (1939).
Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки й техніки України, відмінник освіти України, фахівець із методики навчання дітей раннього й дошкільного віку, завідувач кафедри теорії методики дошкільної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (м. Одеса).

Листопад

- 01.11 – **65** років від дня народження **Марка Мусійовича Шимановського** (1954).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії технологій професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

– **50** років від дня народження **Наталії Володимирівни Слободяник** (1969).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії психології навчання ім. І. О. Синиці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

08.11 – **60** років від дня народження **Лариси Іванівни Курач** (1959).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України.

17.11 – **75** років від дня народження **Михайла Тадейовича Мартинюка** (1944).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України, фахівець у галузі методики навчання фізики, педагогічної освіти, завідувач кафедри фізики, астрономії й методики їх викладання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

18.11 – **60** років від дня народження **Олеси Юріївни Осадько** (1959).

Кандидат психологічних наук, доцент, провідник науковий співробітник лабораторії політико-правових відносин Інституту соціальної й політичної психології НАПН України.

20.11 – **50** років від дня народження **Вікторії Володимирівни Левченко** (1969).

Кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і освіти дорослих ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

21.11 – **75** років від дня народження **Людмили Андріївни Липової** (1944).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України.

27.11 – **80** років від дня народження **Юрія Івановича Мальованого** (1939).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України, фахівець у галузі дидактики й методики навчання математики, учений секретар Відділення загальної середньої освіти НАПН України.

30.11 – **55** років від дня народження **Ольги Петрівни Вашуленко** (1964).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

науково-організаційного відділу президії НАПН України.

Грудень

01.12 – **70** років від дня народження **Аркадія Хононовича Шкляра** (1949).

Доктор педагогічних наук, професор, член Загальних зборів Національної академії наук Білорусії, фахівець у галузі неперервної професійної освіти й науково-організаційних підходів удосконалення професійної освіти, іноземний член НАПН України (Республіка Білорусь).

16.12 – **75** років від дня народження **Зої Григорівни Кісарчук** (1944).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії консультативної психології та психотерапії Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

Іменний покажчик

У квадратних дужках зазначено дати народження ювілярів НАПН України (розділ 3).

Ананій С. А. – 1874

Андрієвський О. Ю. – 15.08.1869

Андрохович А. – 5.10.1879

Андрущенко В. П. – [1.01.1949]

Антоненко-Давидович Б. Д. – 5.08.1899

Антонич Б.-І. – 5.10.1909

Антонович В. Б. – 30.01.1834

Апанович О. М. – 9.09.1919

Артобелевський В. М. – 4.08.1874

Асмус В.Ф. – 30.12.1894

Астряб О. М. – 3.09.1879

Ахматова А. А. (Горенко) – 23.06.1889

Багалій-Татаринова О. Д.– 19.10.1899(90?)

Базедов Йоган Б. – 11.09.1724

Бальзак Оноре де – 20.05.1799

Барвінок В. І. – 22.07.1879

Бартенєва Л. І. – [16.01.1959]

Батюк К. П.– 15.09.1929

Беглі Уільям Ч. – 15.03.1874

Бердяєв М. О. – 18.03.1874

Березняк Є. С. – 25.02.1914

Берлинський М. Ф. – 17.08.1764

Бернс Роберт – 25.01.1759

Бец В. О. – 26.04.1834

Біднов В. О. – 2.01.1874

Білецька М. – 1864

Білецький О. І. – 2.11.1884

Білецький-Носенко П. П. – 27.08.1774

Білиловський К. О. – 4.03.1859

Блаховський Стефан – 19.05.1889

Блонський П. П. – 26.05.1884

Боголюбов М. М. – 21.08.1909

Богущ А. М. – [29.10.1939]

Боєчко Ф. Ф. – [13.05.1934]

Бойко А. М. – [10.10.1939]

Боришевський М. Й. – 28.07.1934

Борхес Хорхе Л. – 24.08.1899

Брайль Луї – 4.01.1809

Брайчевський М. Ю. – 6.09.1924

Букреєв Б. Я. – 6.09.1859

Буняковський В. Я. – 16.12.1804

Бурда М. І. – [2.01.1949]

Вайльд Оскар Ф.(Уайльд) – 15.10.1854

Валлон Анрі – 15.03.1879

Васильченко С. В. – 8.01.1879

Вишня Остап (П.М.Губенко) – 11.11.1889

Вільман Отто – 24.04.1839

Вінер Норберт – 26.11.1894

Вітмен Волт – 31.05.1819

Влох О. Г. – 2.07.1934

Водовозова Є. М. – 17.08.1844

Войнич Етель Л. – 11.05.1864

Волков О. І. – [8.01.1944]

Волошин А. І. – 17.03.1874

Вольтер(Марі Франсуа Аруе) – 21.11.1694

Вотчал Є. П. – 26.10.1864

Вошберн Карлтон В.– 2.12.1889

Врецьона Г. З. – 20.10.1839

Галілей Галілео – 15.02.1564

Гемінгвей Ернест (Хемінгуей) –
21.07.1899

Гердер Йоган Г. – 25.08.1744

Гільберт Уільям – 24.05.1544

Глеккель Отто – 8.02.1874

Гоголь М. В. – 1.04.1809

Головацький Я. Ф. – 17.10.1814

Голоскевич Г. – 4.12.1884

Гольдман О. Г. – 3.02.1884

Горбач А.-Г. – 2.03.1924

Горбачевський І. Я. – 15.05.1854

Горська А. О. – 18.09.1929

Грабовський П. А. – 11.09.1864

Гумбольдт Олександр фон – 14.09.1769

Гуменна Д. К. – 23.03.1904

Гюйгенс Христіан – 14.04.1629

Галаган Г. П. – 15.08.1819

Ганді Магатма (Могандас
КарамчандГанді) – 2.10.1869

Гете Йоган-Вольфгангфон– 28.08.1749

Гутс-Мутс Йоган Х.– 9.08.1759

Давід Ян В. – 26.06.1859

Данилевський Г. П. – 26.04.1829

Дарвін Чарлз Р. – 12.02.1809

Демищенко В. К. – 13.03.1929

Демков М. І. – 24.03.1859

Денисенко Г. І.–29.04.1919

Деполович Л. П. – 27.11.1869

Деркачов (Деркач) І. П. – 1.08.1834

Діброва О. Т. – 25.02.1904

Діттес Фрідріх – 23.09.1829

Довгий С. О. – [23.07.1954]

Довженко О. П. – 10.09.1894

Донський Г. М. – 8.12.1924

Доротюк В. І. – [9.03.1954]

Дорошкевич О. К. – 27.09.1889

Дорошенко В. В. – 3.10.1879

Драй-Хмара М. П. – 10.10.1889

Дубинчук О. С. – 21.05.1919

Дурдуківський В. Ф. – 17.09.1874

Дьюї Джон – 20.10.1859

Дюшен В. М. – 1884

Еджворт Річард Л. – 31.05.1744

Ейнштейн Альберт – 14.03.1879

Еліот Чарлз В. – 20.03.1834

Еллан-Блакитний В. М. – 12.01.1894

Ельконін Д. Б. – 29.02.1904

Ератосфен – 276 до н. е.

Євшан М. (Федюшко М. Й) – 19.05.1889

Желехівський Є. І. – 24.12.1844

Жеромський Стефан – 14.10.1864

Жур П. В. – 26.10.1914

Жураківський Г. Є. – 4.09.1894

Загребельний П. А. – 25.08.1924

Заззо Рене – 10.10.1909

Зайчук В. О. – [27.08.1949]

Заклинський К. Р. – 1.08.1889

Зальцман Х. Г. – 1.06.1744

Зарицький М. О. – 21.05.1889

Збанацький Ю. О. – 1.01.1914

Зленко Г. Д. – 7.11.1934

Золотов В. А. – 1804

Іваничук Р. І. – 27.05.1929

Іванченко Р. П. – 30.11.1934

Івасюк В. М. – 4.03.1949

Ільєнков Е. В. – 18.02.1924

Ільницький М. М. – 23.09.1934

Їжакевич І. С. – 18.01.1864

Калинець І. М. – 9.07.1939

Калинович І. Т. – 25.11.1884

Калінічев А. Г. – 2.01.1924

Каніщенко Л. О. – [5.01.1929]

Кант Іммануїл – 22.04.1724

Канюка С. М. – 1889

Каптерєв П. Ф. – 19.07.1849

Караваєв В. О. – 9.03.1864

Кей Елен К. С. – 11.12.1849

Кершенштайнер Георг – 29.07.1854

Киричук О. В. – 07.06.1929

Кіпа А. В. – [1939]

Кісарчук З. Г. – [16.12.1944]

Кобилянський Ю. Ю. – 26.12.1859

Ковачев Й. А. – 14.01.1839

Козачинський М. – 1699

Козельський Я. П. – 1729

Коллінз Вільям В. – 8.01.1824

Колупаєва А. А. – [15.03.1959]

Комаров М. Ф. – 23.01.1844

Кононенко М. С. – 3.09.1864

Конфуцій – 551 до н. е.

Кордиш Л.-М. Й. – 3.08.1874

Корнєйчик І. І. – 21.11.1924

Корф М. О. – 14.07.1834

Косинка Г. – 29.11.1899

Костюк Г. С. – 5.12.1899

Костюк П. Г. – 20.08.1924

Котляревський І. П. – 9.09.1769

Коцур В. П. – [19.10.1959]

Коцюбинський М. М. – 17.09.1864

Коші Огюстен Л. – 21.08.1789

Кравченко Є. Є. – 20.06.1924

Крилов М. М. – 29.11.1879

Кружева Т. В. – [15.01.1949]

Куліш П. О. – 8.08.1819

Купісевич Ч. – 13.07.1924

Курач Л. І. – [14.11.1959]

Курочка В. І. – 20.05.1924

Куш О. П. – 3.11.1914

Кюрі П'єр – 15.05.1859

Лазаревський О. М. – 20.06.1834

Лаплас П'єр – 23.03.1749

Левицький К. А. – 18.11.1859

Левицький М. Ф. – 8.06.1819

Левицький О. М. – 2.10.1839

Липківський В. К. – 20.03.1864

Липова Л. А. – [24.11.1944]

Лисенко М. М. – 3.11.1914

Лисяк-Рудницький І. – 27.10.1919

Лісняк Ю. Я. – 15.05.1929

Лодій П. Д. – 15.05.1764

Локшина О. І. – [4.06.1959]

Лоренц Людвиг – 18.01.1829

Лоський К. В. – 28.01.1874

Лукаш М. О. – 19.12.1919

Луків М. В. – 6.01.1949

Лучкай М. М. – 19.09.1789

Людкевич С. П. – 24.01.1879

Мазепа І. С. – 20.03.1644

Маккавейський М. К. – 14.10.1864

Максимович М. О. – 15.09.1804

Мак'явеллі Нікколо – 3.05.1469

Мальований Ю. І. – [27.11.1939]

Маркевич М. А. – 7.02.1804

Мартиненко В. О. – [17.10.1949]

Мартинюк М. Т. – [17.11.1944]

Мартос Б. М. – 1.06.1879

Масикевич О. С. – 8.01.1914

Маценко В. Ф. – [5.04.1949]

Маценко Ж. М. – [10.08.1954]

Мацько Л. І. – [9.02.1939]

Машбиць Ю. І. – 19.06.1929

Медведєв Ю. Б. – 6.12.1929

Менделєєв Д. І. – 8.02.1834

Метлинський А. Л. – 1814

Мирний Панас (Рудченко П. Я.) –
13.05.1849

Мовчан П. М. – 13.07.1939

Молчанова А. О. – [26.10.1939]

Монтеск'є Шарль Л. – 18.01.1689

Москальова А. С. – [20.09.1954]

Моссаковський В. І. – 27.08.1919

Мурашко М. І. – 20.05.1844

Мушкетик Ю. М. – 21.03.1929

Нестеренко Г. Д. – 17.12.1924

Ничкало Н. Г. – [26.09.1939]

Ніколенко Д. Ф. – 8.11.1899

Ніколенко Л. Т. – [6.07.1944]

Ніс С. Д. – 6.05.1829

Ніцше Фрідріх – 15.10.1844

Новиченко Л. М. – 31.03.1914

Оглоблин О. П. – 6.12.1899

Огнев'юк В. О. – [10.04.1959]

Одоевський В. Ф. – 11.08.1804

Оконь Вінцентій – 22.01.1914

Омельяновський М. Е. – 1.02.1904

Онацький Є. Д. – 13.01.1894

Онищук В. О. – 26.02.1919

Онкович Г. В. – [1.01.1944]

Опільський Юліан (Рудницький Ю. Л. –
8.10.1884

Осадько О. Ю. – [18.11.1959]

Павличко Д. В. – 28.09.1929

Павлов І. П. – 26.09.1849

Павлович О. І. – 19.09.1819

Пачоський Й. К. – 8.12.1864

Петерсен Петер – 26.06.1884

Петлюра С. В. – 23.05.1879

Петров В. П. (Домонтович) – 22.10.1894

Писаржевський Л. В. – 13.02.1874

Пібоді Елізабет П. – 16.05.1804

Пільгук І. І. – 20.12.1899

Плахотник В. М. – [27.04.1929]

Погорєлов О. В. – 3.03.1919
Погребенник Ф. П. – 23.06.1929
Полонська Т. К. – [1.05.1949]
Полонська-Василенко Н. Д. – 13.02.1884
Полоцький Симеон (Петровський-Ситнянович С.) – 12.12.1629
Пометун О. І. – [6.08.1954]
Прімаков Генрі – 12.02.1914
Пророк Н. В. – [16.07.1954]
Пуанкаре Жюль А. – 29.04.1854
Пуховська Л. П. – [1.01.1949]
Пчілка Олена – 29.07.1849

Рабле Франсуа – бл. 1494

Рай Рам. М.(Райя Раммохан) – 22.05.1774
Раковський І. – 24.08.1874
Репін І. Ю. – 5.08.1844
Реріх М. К. – 9.10.1874
Ризький І. С. – 7.09.1759
Рохов Фрідріх Е. – 11.10.1734
Рубінштейн С. Л. – 18.06.1889
Руданський С. В. – 6.01.1834
Рудницький М. І. – 7.01.1889

Савченко С. В. – 28.12.1889

Саломон Отто. А. – 1.11.1849
Самійленко В. І. – 3.02.1864

Свидницький А. П. – 13.09.1834
Світличний І. О. – 20.09.1929
Сергєєв В. Г. – 5.03.1914
Серьогін Ю. В. – [10.09.1949]
Сеченов І. М. – 13.08.1829
Сидоренко О. Л. – [27.06.1949]
Сікорський І. І. – 25.05.1889
Сіповський В. Д. – 26.04.1844
Січинський В. Ю. – 24.06.1894
Сіцінський Ю. Й. – 27.10.1859
Скороходова О. І. – 24.07.1914
Скуратівський В. Т. – 25.10.1939
Слободяник Н. В. – [1.11.1969]
Слюсаревський М. М. – [2.01.1949]
Смаль-Стоцький С. Й. – 8(9).01.1859
Смотрицький Г. Д. – 12.10.1594
Соколянський І. П. – 6.04.1889
Солдатенко М. М. – [11.02.1939]
Сохань Л. В. – 1.12.1924
Стельмах Я. М. – 30.11.1949
Стельмахович М. Г. – 25.06.1934
Стешенко Я. І. – 6.04.1904
Сумцов М. Ф. – 18.04.1854
Сухомлинський В. О. – 28.09.1918
Сушкевич А. К. – 22.01.1889

Тарнавський Ю. І. – 3.02.1934

Терещук Г. В. – [1.10.1954]

Тихомиров Д. І. – 5.11.1844

Ткаченко В. М. – [1.01.1944]

Ткаченко І. Г. – 6.02.1919

Томсон Вільям (Кельвін) – 26.06.1824

Торндайк Едуард Лі – 31.08.1874

Третяк Т. М. – [18.04.1959]

Трофімов Ю. Л. – 22.08.1944

Тулов М. А. – 20.11.1814

Тулуб О. Д. – 1824

Удовиченко П. П. – 17.02.1914

Улугбек Мірзо (Мухаммед Тарагай) –
22.03.1394

Ушаков Д. А. – 23.10.1919

Ушинський К. Д. – 2.03.1823

Фасоля А. М. – [21.09.1954]

Федоренко Є. В. – 28.01.1929

Федькович Ю. А. – 8.08.1834

Фельбігер Йоганн (Ян) І. фон – 6.01.1724

Феррер-і-Гард Франсеско – 10.01.1859

Фер'єр Адольф – 30.08.1879

Фещенко-Чопівський І. – 20.01.1884

Фоменко М. В. – 12.03.1934

Фуко Жан Б. – 18.09.1819

Хомич Л.О. – [15.04.1954]

Хорошковська О. Н. – [19.06.1939]

Храпливий З. – 15.03.1904

Чалий Б. Й. – 24.06.1924

Чебикін О. Я. – [28.03.1949]

Чеботарьов М. Г. – 15.06.1894

Чембержі М. І. – 15.07.1944

Чепелєва Н. В. – [14.07.1949]

Черемшина Марко (Семанюк І. Ю.) –
13.06.1874

Черінь Ганна (Гребінська Г.) – 29.04.1924

Чижевський Д. І. – 5.04.1894

Чубатий М. – 11.12.1889

Чубинський П. П. – 27.01.1839

Шараневич І. – 16.02.1829

Шарпак Жорж (Харпак) – 1.08.1924

Шатуновський С. Й. – 13.03.1859

Шевченко Т. Г. – 9.03.1814

Шевчук В. О. – 20.08.1939

Шекспір Вільям – 23.04.1564

Шелухін С. П. – 7.10.1864

Шиллер Йоганн-Ф. – 10.11.1759

Шиманський М. М. – [1.11.1954]

Шкляр А. К. – [1.12.1949]

Шмальгаузен І. І. – 23.04.1884

Шмідт Карл – 7.07.1819

Шовгенів І. О. – 12.11.1874

Шовкуненко О. О. – 21.03.1884

Шолом-Алейхем (Рабинович Ш. М.) –
2.03.1859

Шуман Стефан Б. – 2.01.1889

Шухевич В. Й. – 15.05.1849

Щербак Ю. М. – 12.10.1934

Щербина К. М. – 14.07.1864

Щербина О. М. – 1.03.1874

Юхимович В. Л. – 12.07.1924

Ющенко К. Л. – 8.12.1919

Явоненко О. Ф. – 4.12.1939

Ярема Я. Я. – 23.09.1884

Ясинський М. І. – 21.11.1889

Яценко Т. С. – [2.05.1944]

Список скорочень

АН – Академія наук

АПН – Академія педагогічних наук

ВР – Верховна Рада

ВУАН – Всеукраїнська академія наук

ВУС – Всеукраїнська учительська спілка

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського

МОН – Міністерство освіти і науки

НАН – Національна академія наук

НАПН – Національна академія педагогічних наук

НДІ – науково-дослідний інститут

НТШ – Наукове товариство імені Шевченка

ООН – Організація Об'єднаних Націй

РРФСР – Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка

СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік

УАН – Українська академія наук

УНДІП – Український науково-дослідний інститут педагогіки

УНР – Українська Народна Республіка

УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка

Список використаної літератури

1. Академія педагогічних наук України, 1992–2008 : інформ. довід. / [відп. за вип. Мадзігон В. М. та ін.]. – Київ : Пед. думка, 2008. – 284 с.
2. Алексюк, А. М. Педагогіка вищої освіти України : історія, теорія : підруч. для студентів, аспірантів та молодих викладачів вузів / А. М. Алексюк ; Міжнар. фонд «Відродження». – Київ : Либідь, 1998. – 560 с.
3. Березівська, Л. Д. Освітньо-виховна діяльність Київських просвітницьких товариств (друга половина XIX – поч. XX ст.) / Л. Д. Березівська. – Київ : Молодь, 1999. – 191 с.
4. Березівська, Л. Д. Реформування шкільної освіти в Україні у XX ст. : монографія / Л. Д. Березівська ; наук. ред. О. В. Сухомлинська ; Ін-т педагогіки АПН України. – Київ : Богданова А. М., 2008. – 405 с.
5. Белоус, І. О. Видатні вчені-математики Львівської політехніки (1844–1939) : бібліогр. покажч. / І. О. Белоус ; Нац. ун-т «Львів. політехніка», Наук.-техн. б-ка. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2012. – 100 с.
6. Білавич, Г. Товариство «Рідна школа» (1881–1939 рр.) / Галина Білавич, Борис Савчук. – Івано-Франківськ : Лілея–НВ, 1999. – 207 с.
7. Бородін, О. І. Біографічний словник діячів у галузі математики / О. І. Бородін, А. С. Бугай ; відп. ред. Й. І. Гіхман. – Київ : Рад. шк., 1973. – 551 с.
8. Василь Олександрович Сухомлинський: до 100-річчя від дня народження : біобібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; упоряд.: О. В. Сухомлинська, Л. Д. Березівська, Л. І. Страйгородська та ін. ; наук. консультант О. В. Сухомлинська ; наук. ред. Л. Д. Березівська ; бібліогр. ред. Є. Ф. Демида. – Вінниця : Твори, 2018. – 395 с. – (Серія «Видатні педагоги світу» ; вип. 12).
9. Видатні педагоги України та світу [Електронний ресурс] : ресурс містить біографії, бібліографію публікацій, повнотекстові бази статей видатних педагогів, відомості про товариства, асоціації та заклади, які носять ім'я педагогів, фотогалереї тощо / наук. ред. Л. Д. Березівська – Електрон. дані. – Київ, [2008–]. – Режим доступу: <http://dnrb.gov.ua/ua>. – Назва з екрана.
10. Видатні психологи : біогр. довід. / [упоряд. Т. Шаповал]. – Київ : Шк. світ, 2005 (вид. Л. Галіцина). – 119 с. – (Б-ка «Шкільного світу»).
11. Гончаренко, С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 374 с.
12. Гуменюк, М. П. Українські бібліографи XIX– початку XX століття : нариси про життя та діяльність / М. П. Гуменюк. – Харків : РВВ Кн. палати УРСР, 1969. – 182 с.
13. Декалендар : перелік визнач. дат в історії України / Львів. держ. ун-т фіз. культури ; авт. проект, [упоряд.] Олени Падовської. – Львів : Сполом, 2006. – 165 с.
14. Діячі науки і культури України: нариси життя і діяльності / за ред. А. П. Коцура, В. П. Коцура, Н. В. Терес. – Київ ; Чернівці : Книги – ХІІ, 2010. – 686 с.
15. Енциклопедія історії України / НАН України, Ін-т історії України. – Київ : Наук. думка, 2003–2013. – Т. 1–10.
16. Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень ; чл. редкол.: І. Д. Бех, Н. М. Бібік, В. Ю. Биков [та ін.]. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1036 с.

17. Енциклопедія педагогічної освіти України / Ін-т біогр. дослідж. ; [авт.-упоряд. Вадим Болгов]. – Київ : Ін-т біогр. дослідж., 2010. – 382 с.
18. Жадько, В. У пам'яті Києва : наук. фотоілюстр. довід.-посіб. / Віктор Жадько. – Київ : Фенікс, 2007. – 480 с.
19. Зарубіжні письменники : енциклопед. довід. : у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. – Тернопіль : Богдан, 2005–2006. – Т. 1–2.
20. Історія освітянських бібліотек України : наук. зб. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; редкол.: П. І. Рогова (голова), К. Т. Селівестрова (заст. голови) [та ін.]. – Київ : Вирій, 2006. – 403 с.
21. Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2014 рік : [реком. посіб.] / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд. Ніколюк Л. І. ; наук. ред. Рогова П. І. ; відп. за вип. Пономаренко Л. О. ; літ. ред. Петік Ю. В.]. – Київ : Нілан-ЛТД, 2013. – 207, [4] с.
22. Качкан, В. А. Українське народознавство в іменах : у 2 ч. : навч. посіб. / В. А. Качкан ; за ред. А. З. Москаленка. – Київ : Либідь, 1994. – Ч. 1–2.
23. Києво-Могилянська академія в іменах (XVII–XVIII ст.): енциклопед. вид. / за ред. В. С. Брюховецького. – Київ : КМ Академія, 2001. – 736 с.
24. Королевич, Н. Ф. Українські бібліографи ХХ століття : навч. посіб. для ін-тів культури України / Н. Ф. Королевич. – Київ : Кн. палата України, 1998. – 327 с.
25. Лауреати Нобелівської премії, 1901–2001 : енциклопед. довід. / уклад.: С. О. Довгий, В. М. Литвин, В. Б. Солоіденко. – Київ : Київ. видавн. центр, 2001. – 763 с.
26. Народжені Україною : мемор. альманах : у 2 т. / [голова орг. ком. Л. Кравчук ; голова ред. ради І. Курас ; ред. рада: В. Кремень та ін. ; голов. ред. О. Онопрієнко]. – Київ : Євроімідж, 2002. – Т. 1–2. – (Золоті імена України).
27. Національна академія педагогічних наук України : інформ. довід. / [відп. за вип. В. І. Луговий, А. М. Гуржій, М. І. Бурда]. – Київ : Пед. думка, 2013. – 269 с.
28. Національна академія педагогічних наук України: 1992–2017 роки (біографічний довідник) / редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. М. Топузов (заст. голови) [та ін.]. – Київ : Видавничий дім «Сам», 2017. – 272 с.
29. Основні документи про школу : [збірник-довідник] / упоряд. Березняк Є. О. – Київ : Рад. шк., 1973. – 360 с.
30. Педагогічний словник / АПН України, Ін-т педагогіки ; за ред. М. Ярмаченка. – Київ : Пед. думка, 2001. – 516 с.
31. Причепій, Є. М. Філософія : підручник / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. – Вид. 2-ге, випр., допов. – Київ : Академвидав, 2007. – 592 с.
32. Рогова, П. І. Педагогічні бібліотеки України (друга половина ХІХ – 20-ті роки ХХ ст.) : [монографія] / П. І. Рогова ; АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ : Четверта хвиля, 2009. – 271 с.
33. Україна наукова = Science in Ukraine : довідк.-імідж. вид. Т. 2. Національна академія педагогічних наук України / [авт.-упоряд. Болгов В. В.]. – Київ : Укр. акад. геральдики, товар. знаку та логотипу, 2010. – 159 с. : фот., іл.

34. Українська література у портретах і довідках: давня література – література XIX ст. : довідник / [Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т українознавства, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України]. – Київ : Либідь, 2000. – 358 с.
35. Українська літературна енциклопедія / Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка ; відп. ред. І. О. Дзеверін. – Київ : Голов. ред. УРЕ, 1988–1995. – Т. 1–3.
36. Українська мова : енциклопедія : А–Я / редкол.: Русанівський В. М., Тарасенко О. О., Зяблюк М. П. [та ін.]. – Київ : Укр. енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. – 750 с.
37. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. : у 2 кн. / за ред. О. В. Сухомлинської. – Київ : Либідь, 2005. – Кн. 1–2.
38. Українське слово : хрестоматія укр. літ. та літ. критики : у 4 кн. / упоряд. В. Яременко. – Київ : Аконіт, 2001. – Кн. 1–4.
39. Український педагогічний календар : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ін-т ; за заг. ред. В. П. Коцура. – Київ : [б. в.], 2002. – 254 с.
40. Філософський енциклопедичний словник / Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. – Київ : Абрис, 2002. – 742 с.
41. Храмов, Ю. А. История физики : [монография] / Ю. А. Храмов ; НАН Украины, Ин-т гуманитар. исслед. [и др.]. – Київ : Феникс, 2006. – 1175 с. – Из содерж.: Биографический словарь. – С. 346–971.
42. Шуліка, В. М. Видатні хіміки : матеріали до уроків, 8–9 кл. / В. М. Шуліка. – Харків : Основа, 2004. – 128 с. – (Б-ка журналу «Хімія» ; вип. 4).